

AZƏRBAYCAN

QƏZETİ

*1918-1920-ci illərdə nəşr olunmuş
“Azərbaycan” qəzetinin tam külliyyatı*

20 cildə

II CİLD

(Noyabr 1918)

AZƏRBAYCAN

QƏZETİ

1918-1920

II CİLD

(Noyabr 1918)

TRANSLİTERASİYA EDƏNLƏR

Mehdi Gəncəli

Filologiya üzrə fəlsəfə doktoru

Azad Ağaoğlu

Filoloq, tərcüməçi

ELMİ REDAKTOR

Teymur Kərimli

Akademik

**ADA Universitetinin
təşəbbüsü və dəstəyi ilə nəşr edilir.**

MÜNDƏRİCAT

Ön söz

Oxucuların diqqətinə

Nömrə 28 (1 noyabr 1918)	1
Nömrə 29 (3 noyabr 1918)	23
Nömrə 30 (4 noyabr 1918)	45
Nömrə 31 (5 noyabr 1918)	67
Nömrə 32 (6 noyabr 1918)	89
Nömrə 33 (7 noyabr 1918)	111
Nömrə 34 (8 noyabr 1918)	133
Nömrə 35 (10 noyabr 1918)	153
Nömrə 36 (11 noyabr 1918)	175
Nömrə 37 (12 noyabr 1918)	197
Nömrə 38 (13 noyabr 1918)	219
Nömrə 39 (14 noyabr 1918)	241
Nömrə 40 (15 noyabr 1918)	263
Nömrə 41 (16 noyabr 1918)	285
Nömrə 42 (17 noyabr 1918)	305
Nömrə 43 (18 noyabr 1918)	325
Nömrə 44 (19 noyabr 1918)	347
Nömrə 45 (20 noyabr 1918)	369
Nömrə 46 (21 noyabr 1918)	391
Nömrə 47 (22 noyabr 1918)	415
Nömrə 48 (24 noyabr 1918)	437
Nömrə 49 (25 noyabr 1918)	459
Nömrə 50 (27 noyabr 1918)	479
Nömrə 51 (28 noyabr 1918)	499
Nömrə 52 (29 noyabr 1918)	521
Adlar göstəricisi	541

ÖN SÖZ

ADA Universitetinin təşəbbüsü və dəstəyi ilə Azərbaycan Xalq Cümhuriyyəti Hökumətinin orqanı olan “Azərbaycan” qəzetinin (1918-1920) tam külliyyatı ərəb qrafikalı əlifbadan latın qrafikalı müasir Azərbaycan əlifbasına köçürülərək, lüğət, izahlar, şərhələr və adlar göstəricisi əlavə edilməklə nəşrə hazırlanmaqdadır. Təəssüflə qeyd etmək lazımdır ki, bu istiqamətdə ayrı-ayrı təşəbbüslər olsa da (mərhum professor Şirməmməd Hüseynovun çalışmaları xüsusilə yada salınmalıdır), “Azərbaycan” qəzeti kimi mühüm bir nəşrin müasir oxucu üçün əlçatan olmasını təmin edəcək bu səviyyədə bir iş, 30 illik müstəqillik dövründə həyata keçirilməmişdir.

“Azərbaycan” qəzetindəki materiallar Azərbaycan Cümhuriyyətinin bilavasitə tarixini əks etdirir. Qəzetin səhifələrində Azərbaycan Hökumətinin qərarları, Parlament üzvlərinin çıxışları, paytaxtda və bölgələrdə baş verən hadisələrin təfərrüatları, müxtəlif təhlillər, xatirələr öz əksini tapıb. Günümüzdə xüsusi əhəmiyyət kəsb edən Qarabağ, Zəngəzur bölgələrinə dair materiallar oxucularda böyük maraq doğuracaqdır. Eləcə də, Azərbaycan Cümhuriyyətinin xarici dövlətlərlə münasibətləri, dövrün ab-havası müfəssəl şəkildə qəzetin səhifələrində əks olunub. Ümumiyyətlə bu qəzetin transliterasiyası Azərbaycan Cümhuriyyəti tarixşünaslığında yeni bir səhifə açacaq və gələcək tədqiqatlar üçün mühüm stimül olacaqdır.

İlk dörd nömrəsi Gəncədə, sonrakı nömrələri Bakıda nəşr edilən “Azərbaycan” qəzetinin 15 sentyabr 1918 – 28 aprel 1920 tarixləri arasında 443 nömrəsi çapdan çıxmışdır. Qəzetin redaktorları müxtəlif vaxtlarda Ceyhun bəy Hacıbəyli, Şəfi bəy Rüstəmbəyli, Üzeyir bəy Hacıbəyli və

Xəlil İbrahim kimi dövrün qabaqcıl ziyalıları olmuşdur. Qəzet əksəriyyətlə 4 səhifə həcmində çıxsa da, bəzi nömrələrdə səhifələrin sayı fərqlilik göstərir. Hər səhifədəki sütunların sayı və səhifələrin ölçüsü, qəzetin çap olunduğu 19 ay yarımliq müddət ərzində bir neçə dəfə dəyişmişdir.

“Azərbaycan” qəzetinin nüsxələri Azərbaycan Respublikasının Milli Arxiv İdarəsində, Azərbaycan Respublikasının Dövlət Arxivində, Azərbaycan Respublikası Prezidentinin İşlər İdarəsinin Siyasi Sənədlər Arxivində, Məhəmməd Füzuli adına Əlyazmalar İnstitutunda və Azərbaycan Milli Kitabxanasında pərakəndə halda saxlanmaqdadır.

Qəzetin müasir oxucu üçün əlçatan olması tariximizin Cümhuriyyət dövrü kimi zəngin səhifəsinin öyrənilməsi baxımından çox əhəmiyyətlidir. Azərbaycan xalqının tarixi mirasını qorumaq və gələcək nəsillərə ötürmək işinə töhfə verməkdən ADA Universiteti qürur duyur.

Hafiz PAŞAYEV,
ADA Universitetinin Rektoru

OXUCULARIN DİQQƏTİNƏ

“Azərbaycan” qəzetini transliterasiya edərkən, mətnin orijinallığını qorumaqla birgə, materialların müasir oxucu üçün mümkün qədər anlaşılan olmasına çalışdıq. Bu səbəbdən, bəzi sözlərin imlasını müasirləşdirmək lazım gəldi. Məsələn, “çox” yerinə qəzetdəki kimi “çoq”, “yox” yerinə “yoq”, “etməyi” yerinə “etməgi”, “kimi” yerinə “kibi”, “nömrə” yerinə “numero” və s. yazmaq, oxucunun işini çətinləşdirməkdən başqa bir şeyə yaramayacaqdı. Üstəlik, bu sözlərin fərqli yazılışları qəzetdə bəzən eyni səhifədə yanaşı istifadə edilmiş, yəni imla birliyi prinsipi nəzərə alınmamışdı. Bu qəbildən olan sözlərin müasir yazılışına üstünlük verməyin, daha doğru bir addım olacağına inandıq.

Eyni zamanda, “teatro”, “qəzetə”, “böylə” kimi bəzi sözlərə toxunmadıq. Çünki əvvəla, bu sözlər qəzetdə həmişə eyni cür yazılmışdır; ikincisi də, mütaliəni çətinləşdirmədən dövrün ab-havasını saxlamağa xidmət edir.

Osmanlı türkcəsində və müasir Türkiyə türkcəsində indiki zaman şəkilçisi olan “-yor” qəzetdə qaydasız və pərakəndə bir şəkildə işləndiyi üçün (eyni cümlədə həm “-yor”, həm “-ır, -ir, -ur, -ür” şəkilçisindən istifadə edildiyini görmək mümkündür) mətndən çıxarılmışdır. Şeir parçalarında vəznin pozulmasına yol verməmək üçün “-yor” şəkilçisinin saxlandığı istisnalar da var.

Yer adlarını, fərqli versiyaların işlənməsi baxımından (Bolqarıstan – Bolqariya, Lehistan – Polşa, Macarıstan – Venqriya və s.) qəzetdəki kimi saxladıq, fəqət yazılış baxımından müasirləşdirdik (“Bulqarıstan” yerinə “Bolqarıstan”, “Kiyef” yerinə “Kiyev” və s.). Eləcə də, “Bakü” yerinə bugünkü kimi “Bakı” yazdıq. Soyadı sonluqlarını da (“-of”, “-yef” və s.) müasirləşdirməyi (“-ov”, “-yev” və s.) məqsədəuyğun hesab etdik.

Çətin anlaşılan söz və ifadələr üçün cildin sonuna lüğət əlavə etməyi münasib görmədik. Əvvəla, hər dəfə mütaləni kəsərək lüğətə baxmaq oxucu üçün çətindir, ikincisi, bəzi sözlərin bir çox mənası içindən məhz hansının nəzərdə tutulduğunu təyin etmək bəzində oxucu tərəddüddə qala bilər. Çətin anlaşılan söz və ifadələrin necə başa düşülməli olduğunu mətnin içində kvadrat mötərizədə göstərdik. Bu halda, kvadrat mötərizədəki sözlər normal mətndən daha kiçik şriftlə verilmişdir. Məsələn: “...xəstəliklərin bittamam rəf’inə [tamamilə aradan qaldırılmasına] qədər...” Qəzetdəki mətndə səhvən buraxılan sözləri də kvadrat mötərizə içində əlavə etdik. Bu halda, kvadrat mötərizədəki sözlərlə normal mətnin şrifti eynidir. Məsələn: “...Xarici [İşlər] nazirinin...”

Hər nömrədən sonra əlavə edilən “Qeyd və şərhlər”də, oxucular üçün faydalı məlumatlar yer alır. Qəzetdəki mürəttib xətlərindən bəziləri (xüsusilə əhəmiyyətli olanları) də burada göstərilmişdir. Əlbəttə, bütün xətalara göstərmək lazım və mümkün deyildi. Xüsusilə Birinci Dünya müharibəsində Qərb cəbhəsi xəbərlərində keçən toponimlər qəzetdə demək olar ki, həmişə səhv yazılmışdır. Bu toponimlər mümkün qədər bərpa edilmiş, eləcə də “Adlar göstəricisi”nə əlavə edilərkən, toponimin aid olduğu dildəki yazılışı da verilmişdir.

Şeir parçalarında rastlanan çətin anlaşılan söz və ifadələrin lüğəti də “Qeyd və şərhlər” bölməsində verilmişdir.

Cildin sonunda “Adlar göstəricisi” verilmişdir. Mətndəki bütün şəxs, yer, dövlət, xalq, qurum, idarə, təşkilat, şirkət və s. adları, hətta bəzi xüsusi terminlər “Adlar göstəricisi”nə daxil edilmişdir.

Mehdi Gəncəli

Azad Ağaoğlu

ADLAR GÖSTƏRİCİSİ

6-cı Vağzalıyanı (yaxud “6-cı Zavağ-zalını”): XX əsrin əvvəllərində Bakıda küçə. 474, 493

1905-ci il inqilabı (Rusiya) 159

1917-ci il inqilabı (Rusiya): bax. Rus inqilabı.

31 Mart soyqırımı: bax. Mart soyqırımı.

“A.”: qəzet; bax. “Aftonbladet”.

Abaşev, Danyal bəy: Dağıstanda Müsəlman Milli Komitəsinin sədri olmuşdur. 256, 257

Abbas Rüstəm oğlu: İran təbəəsi. 147

Abbas Səhhət: bax. Səhhət, Abbas.

Abbasəli Qafar oğlu: Bakı sakini. 234

Abbasov, Əliağa: Bakı sakini. 147

Abbaszadə, Hacıağa (yaxud Hacıağa Abbasov; 1888-1975): Azərbaycan aktoru. 82, 342

Abdulino: Rusiyanın Orenburq vilayətində şəhər və dəmiryolu stansiyası. 137, 371

Abdulla Abutalıb oğlu: Bakıda, Şah (indiki “Mirzə Fətəli”) küçəsində çörək dükanı olmuşdur. 474, 493

Abdullah Cövdət 272

Abdullazadə, Süleyman 364

Abramov, Afanasi: Bakıda qarət üstündə cərimələnmişdir. 16

Abramyans, A. 271

“Açıq söz”: Bakıda, 1915-1918-ci illərdə nəşr edilən gündəlik qəzet. Əsası Məhəmməd Əmin Rəsulzadə tərəfindən qoyulmuşdur. 160, 174

Adana 156

Adivar, Xalidə Ədib: bax. Xalidə Ədib.

Adıqo: Alp dağlarında (Retiy Alplarında) təbii qaynaq suyu. 446

Adilxanov 18

Adler, Fridrix 116

“Admiral Kornilov”: gəmi. 170

Adriatik dənizi: Avropada, Apennin və Balkan yarımadaı arasında dəniz. 446, 447

Afrika (qitə) 141, 306

“Afrika”: gəmi. 145

“Aftonbladet” [Aftonbladet]: Stokholmda nəşr edilən gündəlik qəzet. Əsası 1830-cu ildə qoyulmuşdur. 104, 108

Ağ qvardiya, ağqvardiyaçı 84, 181, 487

Ağ şəhər; Ağ şəhər dairəsi: Bakının rayonu (Cümhuriyyət dövrü). 474, 492

Ağababazadə, A. 193

Ağacanov, Cəbrayıl: Bakı sakini. 133

Ağahüseynov, Abbasqulu bəy 177

Ağamirzəyev, Abdulla: Bakıda çəkməçi dükkanı sahibi olmuşdur. 106

Ağamirzəzadə, Davud: Ağdamda müəllim olmuşdur. 142, 152

Ağaoğlu, Əhməd bəy (1869-1939): Azərbaycanın və Türkiyənin gökəmli ictimai-siyasi xadimi; hüquqşünas, şərqşünas, yazıçı-publisist. Türkçülük hərəkatının ideoloqlarından biri olmuşdur. 12, 54, 145, 157, 158, 159, 160, 163, 174, 207, 328, 329

Ağayev, Əlabbas: Bakı sakini. 361

Ağayev, Novruz: Bakı sakini. 133

Ağdaş qəzası: bax. Ərəş qəzası.

Ağdam 4, 81, 204, 392

Ağkirman: Ukraynanın cənubunda, Odessa vilayətində şəhər; hal-hazırda Belqorod-Dnestrovski adlanır. 142, 143

Ağsu 127

Axalığ qəzası (Gürcüstan) 213

Axalkalaki (yaxud Axalkalak; Axal-

kələk): Gürcüstanın cənubunda şəhər. 199, 213, 214, 223, 224, 225

Axalkələk: bax. Axalkalaki.

Axalsıx (yaxud Axıska; Axaltsixe): Gürcüstanın cənubunda şəhər. 201, 202, 213, 214, 223, 224, 225

Axaltsixe: bax. Axalsıx.

Axıcanov, Müseyib bəy (1892-1920): Azərbaycanın dövlət xadimi. Kiyevdə Müqəddəs Vladimir Universitetinin Hüquq fakültəsini bitirmişdir. Bakı qubernatorunun müavini, Bakı qubernatoru, Azərbaycan Parlamentinin üzvü olmuşdur. Bolşeviklər tərəfindən güllələnmişdir. 369

Axıska: bax. Axalsıx.

“Axşam səbri xeyir olar”: Sultan Məcid Qənizadənin əsəri. 235, 264, 274, 342

Axtı: Dağstanda rayon və bu rayonun mərkəzi olan eyniadlı kənd. 212

Axundov: Bakı Ticarət və Sənaye İttifaqında Vergi komissiyasının üzvü olmuşdur. 275

Axundov, Ələsgər 392

Axundov, Mirzə Fətəli 34

Axundov, Rəhim 134

Axundova, Reyhan xanım: müəllimə. 113, 220

Axundova, Rəxşəndə xanım: müəllimə. 220

Axundzadə, Məhəmməd Səid: Azərbaycan Milli Şurası idarəsinin müdiri olmuşdur. 286, 321, 492, 501, 517, 538

Axunov, Leonti: Ramanı kəndi sakini. 212

Axverdov, İvan Vasilyeviç (yaxud Ovanes Barseqoviç Axverdyan; 1873-1931): Rusiya imperiyasının və Ermənistan Respublikasının hərbi xadimi, general. Rusiya-Yaponiya və Birinci Dünya müharibələrində iştirak etmişdir. Ermənistanın Hərbi naziri olmuşdur. Sovet dövründə həbs edilərək güllələnmişdir. 214

Axverdyan, Ovanes Barseqoviç: bax. Axverdov, İvan Vasilyeviç.

Akçuralı, Yusif (1876-1935): Tatar əsilli yazıçı, publisist və siyasətçi; türk milliyətçiliyinin ideoloqlarından biri olmuşdur. Simbirskdə (indiki Ulyanovsk) anada olan Akçuralı Türkiyədə təhsil almışdır. Kazanda “Məhəmmədiyyə” mədrəsəsində dərs demiş, Rusiya müsəlmanlarının siyasi partiyası “İttifaqi-müslimin”in təşkilatçılarından və rəhbərlərindən biri olmuşdur. Yeni Türkiyənin qurulmasında yaxından iştirak etmiş, Türkiyə Böyük Millət Məclisinin deputatı olmuş, Türk Tarix Qurumu elmi cəmiyyətinin qurucuları arasında yer almışdır. 12, 477

“Akif bəy”: Türk şair və dramaturqu Namiq Kamalın dram əsəri. Azərbaycanda “Namus” adıyla səhnəyə qoyulmuşdur. 39

Akopçanyan: Bakı Ticarət və Sənaye İttifaqında Vergi komissiyasının üzvü olmuşdur. 275

Akopyans, Arşak Ayrapetoviç: Bakıda fəaliyyət göstərmiş həkim. 172, 216, 259, 322, 364, 409, 455, 495, 538

Aksiz İdarəsi (Azərbaycan Cümhuriyyəti) 497

Aksiz İnhisar İdarəsi: bax. Aksiz İdarəsi.

Aktay: Rusiyanın Sverdlovsk vilayəti ərazisində çay. 371

Aktay: Rusiyanın Sverdlovsk vilayətində kənd və eyniadlı dəmiryolu stansiyası. 371

Aqaronyan, Avetis Arakeloviç (1866-1948): Erməni ictimai-siyasi xadim, “Daşnaksutyun” partiyasının üzvü idi. Ermənistanın müstəqilliyini elan edən Erməni Milli Şurasının sədri, Ermənistan Parlamentinin rəhbəri olmuşdur. İstanbulda danışıqlar aparən erməni nümayəndə heyətinə rəhbərlik etmişdir. 1920-ci ildən Fransada mühacirətdə yaşamışdır. 12, 355

Aqram [Agram]: Avstriya-Macaristan imperiyası dövründə Zaqreb şəhərinin alman mənbələrindəki rəsmi adı. Bax. Zaqreb.

Aqurov: Azərbaycan Maliyyə Nazirliyində işləmişdir. 124, 392

Alaş 320

Alban, albanlar: Avropada yaşayan xalq. 382

Albert I [Albert I] (1875-1934): 1909-1934-cü illərdə Belçika kralı. 461

Aleksandro-Nevski sıra: Bakıda, Səbail rayonu ərazisində mövcud olmuş Pasaj bazarının könhə adı. 2013-cü ildə sökülmüşdür. 40, 449, 474, 493

Aleksandro-Nevskiye ryadı: bax. Aleksandro-Nevski sıra.

Aleksandropol: Qərbi Azərbaycanın (indiki Ermənistan) Gümrü şəhəri. Rus çarı I Nikolayın arvadı Aleksandra Fyodorovnanın şərəfinə 1837-ci ildə Aleksandropol adlandırılmış və 1924-cü ilə qədər bu adı daşımışdır. 386

Aleksandropol uyezdi 188

Aleksandrovsk (yaxud Fort-Aleksandrovsk): İndiki Qazaxıstanın Man-gistau (Manqışlaq) vilayətində yerləşən Fort-Şevçenko şəhəri 1857-1924-cü illərdə Aleksandrovsk (Fort-Aleksandrovsk) adlanmışdır. 128, 514

Aleksanov: “Azərbaycan” qəzetindəki imzalardan. 213

Alekseyev, Mixail Vasilyeviç (1857-1918): Rusiya hərbi xadimi, general. Ağqvardiyaçılar hərəkatının aktiv üzvlərindən biri və Könüllü ordunun qurucusu idi. 357

Alışanlı: Azərbaycanın Masallı rayonunda kənd. 301

Alim xan, Seyid Mir Məhəmməd (1880-1944): Buxaranın sonuncu əmiri. 10 yanvar 1911-ci ildə atasının yerinə taxta

keçmişdir. Buxaranın Qırmızı ordu tərəfindən işğal edilməsi nəticəsində, 30 avqust 1920-ci ildə Əfqanıstana qaçmış və orada vəfat etmişdir. 131

Alkin, Şeyxulla: Tatar ziyası; İdil-Ural Ştatı hökumətində Maliyyə naziri olmuşdur. 464

“Alqemeen Handelsblat” [Algemeen Handelsblad]: Hollandiyada 1828-1970-ci illərdə nəşr edilən gündəlik qəzet. 245, 261

Allahverdiyev, Əliheydər (1888-1972): Bakıda fəaliyyət göstərmiş həkim. 41, 62, 107, 151, 172, 237, 260, 323, 365, 410, 455, 495, 539

Alman, almanlar 6, 18, 51, 62, 64, 69, 70, 86, 92, 96, 100, 101, 104, 105, 108, 115, 136, 137, 148, 149, 163, 164, 165, 166, 167, 168, 174, 178, 179, 180, 202, 214, 222, 223, 227, 242, 243, 246, 266, 267, 269, 296, 297, 303, 305, 310, 311, 312, 331, 332, 333, 338, 339, 345, 348, 349, 350, 351, 366, 373, 386, 393, 394, 395, 396, 397, 399, 405, 406, 411, 412, 418, 419, 420, 421, 422, 423, 424, 435, 443, 444, 445, 446, 447, 461, 462, 465, 469, 483, 484, 485, 486, 487, 500, 501, 502, 503, 504, 505, 510, 511, 519, 526, 527, 528, 529, 531, 532, 533

Alman dənizi: bax. Şimal dənizi.

Alman dili, almanca 149, 181, 227, 427

Alman Qadınları Cəmiyyəti 246

Alman Milli Məclisi: bax. Veymar Təsisçilər Məclisi.

Almaniya 6, 49, 50, 51, 61, 70, 71, 91, 92, 93, 94, 100, 103, 104, 105, 108, 115, 116, 117, 137, 138, 139, 141, 149, 156, 161, 163, 164, 167, 178, 180, 181, 182, 194, 202, 203, 214, 221, 222, 223, 227, 238, 242, 244, 245, 246, 261, 265, 266, 267, 271, 282, 288, 296, 305, 306, 308, 309, 310, 311, 312, 316, 317, 320, 324,

330, 331, 332, 338, 339, 347, 350, 351, 352, 356, 359, 367, 373, 383, 386, 393, 394, 395, 396, 397, 398, 405, 412, 421, 422, 423, 424, 435, 440, 444, 445, 461, 462, 484, 485, 486, 501, 502, 503, 504, 505, 506, 509, 510, 519, 525, 526, 527, 528, 532,

Almaniya Baş Qərargahı 84, 243, 331, 462, 503

Almaniya Bitərəf Sosial-Demokrat Partiyası: bax. Almaniya Müstəqil Sosial-Demokrat Partiyası.

Almaniya Cümhuriyyəti (Almaniya Sosialist Cümhuriyyəti; Almaniya Sosialist Xalq Cümhuriyyəti): bax. Veymar Respublikası.

Almaniya Hökuməti 6, 49, 70, 71, 84, 115, 137, 179, 181, 203, 227, 242, 245, 296, 308, 310, 332, 351, 396, 412, 421, 444, 462, 484, 502, 506, 519, 520, 528, 532, 533, 540

Almaniya imperatoru 50, 115, 116, 167, 168, 180, 181, 194, 265, 267, 282, 424, 462, 483, 526, 527

Almaniya Mətbuat Bürosu 61, 310

Almaniya Milli Şurası 115

Almaniya Müstəqil Sosial-Demokrat Partiyası [USDP: Unabhangige Sozialdemokratische Partei Deutschlands]: Almaniyada 1917-1931-ci illərdə fəaliyyət göstərən siyasi partiya. Almaniya Sosial-Demokrat Partiyasının bölünməsi nəticəsində meydana gəlmişdi. 311, 312, 332, 345, 395, 396, 412, 485

Almaniya Parlamenti: bax. Reyxstaq.

Almaniya-Rusiya Əlavə sazişi: Brest-Litovsk müqaviləsinə əlavə olaraq Almaniya ilə Rusiya arasında 27 avqust 1918-ci ildə Berlində imzalanan saziş. 230, 238, 352, 504

Almaniya Sosial-Demokrat Partiyası [SPD: Sozialdemokratische Partei Deut-

schlands]: Almaniyada siyasi partiya. Əsası 1863-ci ildə qoyulmuşdur. Müasir dövrdə də Almaniyanın ən böyük partiyalarından biridir. 163, 221, 282, 311, 312, 332, 345, 412

Almaniyada 1918-ci il inqilabı: bax. Noyabr inqilabı (Almaniya).

Almaniyanın Gürcüstandakı Səfirliyi 421

Almaniyanın Türkiyədəki səfiri 230, 238

“Altay”: 1918-ci ilin aprel-may aylarında Kazan şəhərində nəşr edilən tatar qəzeti; “Koriltay” qəzetinin davamçısı idi. 464

Altağac: Azərbaycanın Xızı rayonunda qəsəbə. 26

Altınay, Əhməd Rəfiq: bax. Əhməd Rəfiq.

Altman: Bakıda diş həkimi olmuşdur. 107, 130, 151, 172, 193, 215, 237, 259, 281, 322, 345, 365, 387, 409, 434, 456, 495, 518, 538, 539

Altona [Altona]: Almaniyada, Elba çayının sahilində şəhər. 1938-ci ildə Hamburqa birləşdirilmişdir və hal-hazırda bu şəhərin rayonlarından biridir. 243, 265

Alvadi: Azərbaycanın Masallı rayonu ərazisində kənd. 189

Amaspur 95

Amerika, Amerika Birləşmiş Ştatları 20, 49, 50, 60, 92, 93, 135, 137, 141, 166, 171, 179, 180, 198, 202, 211, 226, 227, 246, 247, 261, 266, 305, 310, 312, 335, 338, 339, 347, 351, 357, 370, 393, 397, 422, 424, 425, 426, 444, 445, 446, 447, 448, 483, 484, 485, 486, 502, 505, 506, 510, 511, 519

Amerika Beynəlmiləl Hüquq İttifaqı 486

Amerika Birləşmiş Ştatları Hökuməti 18

Amerika Birləşmiş Ştatları Konqresi 203, 397, 486

Amerika Birləşmiş Ştatları Prezidenti 6, 49, 50, 372, 485, 486

Amerika Qızıl xaç təşkilatı 514

Amerikalı, amerikalılar 117, 130, 296, 340, 372, 445, 484, 511

Amiraqo, Pavel İvanoviç (yaxud Pavel İvanoviç Amiraqov; 1879-1945): Opera və operetta artisti, tenor. Tiflisdə anadan olmuş, Tiflis, Moskva, Peterburq, Xarkov, Daşkənd, Varşava və digər şəhərlərin opera teatrlarında işləmişdir. Bakıda Mailov Teatrı, Rus Opera Teatrı və Bakı Dövlət Opera və Balet Teatrında rəhbər vəzifələrdə işləmişdir. 82

Amiraqov: bax. Amiraqo.

Amosov, A. M.: Bakı Neft Mədənciləri Qurultayı Şurasının Məktəblər Komissiyasının üzvü olmuşdur. 276

Amsterdam 393

Anadolu (yaxud Kiçik Asiya): Qara dəniz, Mərmərə dənizi, Egey dənizi, Aralıq dənizi, Bosfor və Dardanel boğazları ilə əhatə olunan, Türkiyənin Asiya hissəsinin yerləşdiyi yarımada. 156, 157, 171, 208, 374, 382, 400, 401, 402

Anapa: Rusiyanın Krasnodar diyarında, Qara dəniz sahilində kurort şəhəri. 142, 143

Anaplı, Əbülhəsən: bax. Anaplınski, Əbülhəsən.

Anaplınski (Anaplı), Əbülhəsən (1894-1921): Teatr aktyoru. Bir sıra teatr truppalarında, o cümlədən Hacıbəyov qardaşlarının teatr dəstəsində çıxış etmişdir. Əsasən komik rollar oynamışdır. Qarabağda qastrol səfərində olarkən ermənilər tərəfindən xaincəsinə qətl edilmişdir. 82

Andranik: bax. Ozanyan, Andranik.

Andraşi, Cyula [Gyula Andrassy; 1860-

1929]: Macarıstanın siyasi xadimi və diplomati. 24 oktyabr – 2 noyabr 1918-ci ildə Macarıstanın Xarici İşlər naziri olmuşdur. 55, 70

Ankara 156

Antanta: bax. Etifaf Dövlətləri.

Antonovka: Rusiyada bu adda çox sayda kənd və xutor var. 371

Antuan [Antoing]: Belçikanın Eno vilayətində kommuna. 265

Antverpen [Antwerpen]: Belçikanın şimalında şəhər. Ölkənin ən böyük şəhərlərindən biridir. 444

Arakelyan, A.: daşnak, Sentrokaspi Diktaturasının rəhbərlərindən biri. 384

“Araq”: Sentrokaspi Diktaturası donanmasına məxsus gəmi. 38, 59, 145

“Aramazd” şirkəti (Bakı) 146

Aramyans, Ohanes: erməni keşişi. 224

Aran, Məhəmməd Sadiq (Axundzadə; 1895-1976): Azərbaycan Cümhuriyyəti Parlamentinin üzvü, jurnalist. Cümhuriyyətin süqutundan sonra fəaliyyətini mühacirətdə davam etdirmişdir. 38

Araz çayı 142

Arxangelsk 371, 372, 426, 461, 477, 487

“Arxangelsk” (gəmi) 472

Arxangelski, Vasili Qavriloviç (1868-1948): Rusiyanın siyasi xadimi, Rusiya Dövlət Dumasının üzvü. 1918-ci ilin sentyabrında baş tutan Ufa Dövlət Yığıncağında iştirak etmişdir. 123

Arıqlı: Zəngəzur mahalının kəndi olmuşdur. İndiki Ermənistan Respublikasının Sisyan rayonu ərazisində yerləşmişdir. 183

Arikarida: Mərkəzi Avropada yer. 446

Arjanixa (notarius) 16, 102

Arqutinski 386

Armavir: Rusiyanın cənub-qərbində, Krasnodar diyarında şəhər. 182, 238, 442

Armyanski küçəsi: Bakıda küçə. Sovet dövründə “Qorki küçəsi”, daha sonra “Mirzə İbrahimov küçəsi” adlanmışdır. 41, 63, 106, 173, 236, 259, 323, 365, 410, 455, 495, 539

Arnavud, arnavudlar: bax. Alban, albanlar.

Arnem [Arnhem]: Hollandiyanın şərqində şəhər. 462

Arnheym [Arnheim]: Hollandiyanın Arnem şəhərinin köhnəmiş adı; bax. Arnem.

Arsal, Sədri Maqsudi: bax. Maqsudi, Sədri.

Arsenidze, Rajden Matveyeviç (1880-1965): Gürcüstanın siyasi xadimi. Sosial-demokratlara qoşulmuş, Gürcüstanın Müstəqillik Aktını imzalayanlardan biri olmuşdur. 1919-1921-ci illərdə Gürcüstanın Ədliyyə naziri vəzifəsini tutmuşdur. 79

Arslan, Əmir Şəkib 533, 540

Arslan, Mustafa Rəhmi (yaxud Evrənoszadə Rəhmi bəy; 1874-1947): Türk dövlət adamı. 1908 və 1912-ci illərdə Osmanlı Məclisi-Məbusanına (Parlamentinə) üzv seçilmişdir. 1913-1917-ci illərdə Aydın valisi olmuşdur. İstanbulun ingilislər tərəfindən işğal edilməsindən sonra Maltaya sürgün edilmişdir. Türkiyədə soyadı qanunu çıxdıqdan sonra “Arslan” soyadını qəbul etmişdir. 160, 174

Arutyunov, Samson Stepanoviç (yaxud Samson Stepanoviç Arutyunyan; 1861-1941): Ermənistanın siyasi xadimi. Erməni Xalq Partiyasının təsisçilərindən və rəhbərlərindən biri olmuşdur. Ermənistan Respublikasında Ədliyyə naziri vəzifəsini tutmuşdur. 214

Arutyunyan, Samson Stepanoviç: bax. Arutyunov, Samson Stepanoviç.

Asəf bəy (Süleyman Asəf Əmrullah):

Qafqaz İslam Ordusunun baş yavəri. 27, 89, 111

Asiməfəndizadə, Camal Nadir: Türk jurnalisti. 1910-cu illərdə İstanbulda müxtəlif jurnallar nəşr etmişdir. 404

Asiya (qitə): 55, 60, 141, 157, 400

Astara 189, 514

Astraxan: bax. Hacı-Tərxan.

Astrov, Nikolay İvanoviç (1868-1934): Rusiyanın ictimai-siyasi xadimi. Konstitusion-Demokratik Partiyanın (Kadet partiyası) üzvü olmuşdur. 1917-ci ilin mart-iyun aylarında Moskva Bələdiyyə İdarəsinin sədri vəzifəsini tutmuşdur. Ümumrusiya Müvəqqəti Hökumətinin üzvü seçilmişdir. 320, 507, 520

Aşağı Çəmbərəkənd: Bakıda küçə; indiki Teymur Elçin küçəsi. 441

Aşağı məzarlıq: bax. Nijni kladbışinski.

Aşağı Priyut küçəsi (yaxud “Nijni Priyutski”): Bakıda küçə; indiki Süleyman Rəhimov küçəsi. 325, 474, 493

“Aşxatavor” (Fəhlə): Tiflisdə nəşr olunan erməni qəzeti. 487, 488, 513

Aşirabad: bax. Şerabad.

Aşqabad 128, 190, 191, 192

Aşurov, Ağa (1880-1936): Azərbaycanın dövlət xadimi. Bakıda anadan olmuşdur. Azərbaycan Cümhuriyyəti dövründə Ticarət və Sənaye naziri, Ərzaq naziri, Poçt və Teleqraf naziri kimi vəzifələrdə işləmişdir. Cümhuriyyətin süqutundan sonra Rostova köçmüş, orada vəfat etmişdir. 29, 228, 508

Atabekyan, Mikael Nersesoviç: Ermənistanın siyasi xadimi. 1918-ci ilin noyabr-dekabr aylarında Ermənistanın Maarif naziri olmuşdur. 214

Atakişiyev, İbrahim: bax. Atakişizadə, İbrahim.

Atakişizadə, İbrahim (yaxud İbrahim Azəri; 1898-1969): Aktyor. “Müsavat”

partiyasının üzvü olmuşdur. Sovet hakimiyyəti illərində həbs və sürgün edilmişdir. 82

Ataman Alayı: bax. Leyb-Qvardiya Ataman Alayı.

Atamaşkin, Mixail 392

Atif bəy: Türk zabiti, Gəncə hərbi məktəbinin komandanı olmuşdur. 31, 75, 76

Atsxur: Gürcüstanda, Qori-Axalsix yolunda, Kür çayının sahilində stansiya. 225

Aussiq [Aussig]: Çexiyanın şimalında şəhər; müasir dövrdə Usti nad Labem [Ústí nad Labem] adlanır. 69

Avakov, N. O.: Bakıda, Qanlıtəpə (indiki “Dağıstan”) küçəsində çörək dükanı olmuşdur. 474, 493

Avam Kerası (Böyük Britaniya): bax. İcmalar Palatası (Böyük Britaniya).

Avaneskova, Nanegil 126

Avanesov, Varlaam Aleksandroviç (əsl adı Suren Karpoviç Martirosyan, yaxud Martirosov; 1884-1930): Erməni inqilabçısı və SSRİ-nin dövlət xadimi. Qarsda anadan olmuşdur. Daşnaksutyun və Hnçak təşkilatlarının üzvü olmuş, əvvəlcə menşeviklərə, sonra bolşeviklərə qoşulmuşdur. Partiya və sovet orqanlarında rəhbər vəzifələrdə işləmişdir. 198

Avçala: Tiflisdə dəmiryol stansiyası. 62

“Avetik”: gəmi. 170

Avetisov: Muğanda Azərbaycan Cümhuriyyətinin ordusuna qarşı döyüşən qüvvələrin komandirlərindən biri olmuşdur. 28, 189, 213, 300, 319, 344, 432

Avksentyev, Nikolay Dmitriyeviç (1878-1943): Rusiyanın siyasi xadimi. Sosialist İnqilabçılar Partiyasının üzvü idi. Ümumrusiya Müvəqqəti Hökumətinin (Ufa Direktoriyasının) sədri olmuşdur. 320, 356, 427

Avropa (qitə) 7, 10, 26, 30, 51, 53, 55,

79, 86, 92, 100, 108, 118, 119, 130, 135, 141, 156, 157, 159, 163, 202, 210, 211, 216, 226, 227, 245, 248, 268, 288, 289, 302, 303, 306, 311, 315, 317, 330, 334, 335, 356, 357, 381, 382, 388, 399, 400, 422, 425, 483, 511, 530, 531

Avropa müharibəsi: bax. Birinci Dünya müharibəsi.

Avropalı, avropalılar 27, 210, 211, 342

Avstraliya 141, 509

Avstriya 50, 51, 55, 60, 69, 70, 92, 103, 115, 116, 117, 136, 138, 152, 161, 164, 178, 179, 202, 222, 223, 243, 244, 246, 268, 269, 271, 282, 295, 296, 310, 330, 349, 356, 383, 394, 396, 412, 423, 424, 445, 446, 447, 462, 486

Avstriya Hökuməti 65

Avstriya imperatoru 60, 65, 243

Avstriya-Macaristan 50, 64, 70, 86, 105, 109, 116, 269, 288, 445, 447, 448, 457, 504

Avstriya-Macaristan Baş Qərargahı rəisi 117

Avstriya-Macaristan Hökuməti 50, 168, 179, 424

Avstriya-Macaristan imperatoru 70, 152

Avstriya-Macaristan Parlamenti (Reyxsrat) 244

Avstriya Milli Şurası 136

Avstriya Parlamenti 135, 462

Ayder [Eider]: Almaniyanın şimalında çay. 194

Ayn: “Azərbaycan” qəzetindəki imzalardan biri. 159, 207

Ayn. Əbdül: “Azərbaycan” qəzetindəki imzalardan biri. Bax. Əbdülov, Əbdül.

Ayna xanım: Bakıda fəaliyyət göstərmiş diş həkimi. 19, 40, 63

Aydın Səməd oğlu: Qazaxın Quşçu kəndinin sakini. 139

Aysorlar (yaxud assuriyalılar): Yaxın

Şərq xalqlarından. Xristiandirlar. Əsasən İraq, Suriya, İran və Türkiyədə yaşayırlar. Habelə ABŞ, İsveç və digər ölkələrdə böyük aysor icmaları var. 224

Azadlıq prospekti: bax. Stanislavski.

Azərbaycan; Azərbaycan Cümhuriyyəti 3, 4, 5, 12, 23, 24, 26, 29, 30, 31, 34, 36, 37, 42, 45, 46, 48, 49, 51, 52, 54, 56, 60, 67, 70, 71, 72, 73, 74, 75, 76, 77, 82, 83, 90, 91, 94, 95, 96, 101, 112, 114, 124, 125, 127, 134, 138, 145, 148, 154, 155, 156, 157, 158, 159, 160, 162, 163, 165, 175, 182, 184, 186, 189, 192, 193, 195, 197, 200, 204, 205, 208, 210, 219, 220, 226, 228, 229, 230, 231, 233, 239, 286, 287, 288, 289, 290, 291, 292, 293, 294, 297, 299, 302, 305, 306, 307, 308, 315, 317, 321, 325, 326, 328, 329, 333, 334, 335, 336, 380, 385, 392, 399, 415, 417, 418, 419, 423, 427, 428, 429, 430, 431, 450, 459, 460, 469, 472, 475, 483, 488, 491, 492, 493, 497, 500, 508, 510, 521, 522, 523, 524, 533, 537

“Azərbaycan”: 15 sentyabr 1918 – 28 aprel 1920-ci il tarixləri arasında, əvvəlcə Gəncədə və sonra Bakıda nəşr olunan qəzet. 1, 20, 21, 23, 29, 41, 42, 45, 62, 64, 67, 84, 86, 89, 107, 111, 133, 151, 153, 172, 175, 197, 215, 219, 241, 260, 261, 263, 267, 268, 270, 279, 285, 303, 305, 323, 325, 329, 343, 347, 365, 366, 369, 391, 411, 415, 437, 459, 466, 479, 495, 499, 519, 520, 521

Azərbaycan Cümhuriyyəti Hökuməti: bax. Azərbaycan Hökuməti.

Azərbaycan Dəmiryolu İdarəsi 255, 341, 433, 452, 490

Azərbaycan dəmiryolu 23, 24, 36, 341, 346, 409, 433, 452, 472, 490

Azərbaycan Dövlət Bankı: Azərbaycan Cümhuriyyətinin maliyyə qurumu. Azərbaycan Dövlət Bankının təşkil

edilməsi haqqında layihəni hökumət 7 mart 1919-cu ildə bəyənmiş, Bankın Nizamnaməsi 20 may 1919-cu ildə Nazirlər Sovetinə təqdim edilmiş, 18 sentyabr 1919-cu ildə təsdiqlənmişdir. 30 sentyabr 1919-cu ildə Bankın təntənəli açılışı olmuşdur. 124, 274, 277, 488

Azərbaycan Dövlət Kukla Teatrı 131

Azərbaycan Gömrük İdarəsi müdiri 125

Azərbaycan Hökumət teatrı: bax. Mailov teatrı.

Azərbaycan Hökuməti 4, 5, 12, 14, 15, 28, 30, 31, 36, 37, 47, 48, 55, 56, 64, 70, 71, 72, 74, 75, 77, 78, 80, 94, 95, 96, 101, 102, 123, 138, 144, 155, 165, 166, 170, 175, 177, 182, 189, 190, 203, 219, 220, 225, 232, 242, 247, 248, 249, 250, 251, 252, 254, 261, 264, 265, 268, 270, 272, 277, 278, 286, 287, 297, 305, 317, 329, 333, 334, 335, 397, 405, 416, 417, 450, 508, 513

Azərbaycan İstintaq Məhkəməsi 102

Azərbaycan Korpusu 31

Azərbaycan Korpusu Komandanı 31

Azərbaycan Qolordusu: bax. Azər-baycan Korpusu.

Azərbaycan Milli Şurası: Zaqafqaziya Seyminin Müsəlman fraksiyasının üzvləri tərəfindən 27 may 1918-ci ildə Tiflisdə yaradılan və Azərbaycanın idarəsini öz üzərinə götürən ali qanunvericilik orqanı. Məhəmməd Əmin Rəsulzadə Şuranın sədri, Həsən bəy Ağayev isə onun müavini seçilmişdi. Azərbaycan Milli Şurası 28 mayda Tiflisdə keçirilən ilk iclasında Azərbaycanın İstiqlal bəyannaməsini qəbul etdi və Fətəli xan Xoyskinin başçılığı altında Cümhuriyyətin ilk hökumətini yaratdı. 17 iyun 1918-ci ildə Gəncəyə köçdükdən sonra bütün səlahiyyətlərini hökumətə verərək özünü buraxdı. 16

noyabr 1918-ci ildə öz fəaliyyətini bərpa edən Milli Şura, Azərbaycan Parlamentinin yaradılması haqqında qanunu qəbul etdi. Parlamentin 7 dekabr 1918-ci ildə öz işinə başlaması ilə Azərbaycan Milli Şurasının fəaliyyətinə xitam verildi. 125, 154, 175, 177, 182, 197, 206, 219, 231, 232, 233, 241, 247, 248, 249, 251, 263, 268, 285, 287, 288, 289, 291, 294, 295, 298, 303, 307, 321, 326, 327, 328, 380, 385, 405, 416, 417, 418, 419, 427, 432, 492, 500, 501, 508, 517, 521, 522, 523, 538

Azərbaycan Ordusu 89, 111, 142, 150, 152, 184, 278, 279, 301, 334

Azərbaycan Parlamenti: bax. Məclisi-Məbusan (Azərbaycan)

Azərbaycan Ruhani İdarəsi 113

“Azərbaycan” sineması 280

Azərbaycan türkləri 49, 78, 113, 115, 158, 174, 205, 273, 297, 298, 306, 325, 274, 460, 511, 523

Azərbaycanlı, azərbaycanlılar 34, 71, 73, 91, 115, 272, 294, 307, 329, 330, 427, 460

Azərbaycanın Ermənistandakı səfiri 124

Azərbaycanın Gürcüstandakı səfiri 125, 182, 232, 302, 328, 487

Azərbaycanın Ukraynadakı səfiri 56

Azəri, Azəri türkləri 157

Aziatski: Bakıda küçə. İndiki Ələvsət Quliyev küçəsi. 19, 107, 173, 236, 259, 323, 364, 410, 434, 454, 476, 496, 518, 539

“B.”: qəzet; bax. “Berliner folks zeytunq”.

“B. T.”: qəzet. 101

Bababəyov, Hacı: Ərzaq Nazirliyinin Gəncədəki nümayəndəsi olmuşdur. 328

Babacəlil İsmayıl oğlu: Bakı sakini. 234

Babayev: bax. Mirbabayev, Seyid.

Babayev, Məhəmməd həsən: Bakıda polis nəfəri olmuşdur. 299

Babayev, Nağı: Bakı sakini. 361

Babayev, Orucəli: Azərbaycanlı sahibkar. Azərbaycan Cümhuriyyəti dövründə fəaliyyət göstərmiş qeyri-hökumət təşkilatı olan Kustar Neftçixaranların Birləşmiş İttifaqının idarə heyətinin üzvü idi. 215

Babayeva, Mariya: Bakının erməni sakinlərindən. 16, 17, 102

Babayeva, Anna: Bakının erməni sakinlərindən. 16

Babayeva, Tamara: Bakının erməni sakinlərindən. 16

Babayevin dəniz kənarındakı mülkü: bax. Seyid Mirbabayevin mülkü.

Babayevin mülkü: Orucəli Babayevin Binəqədiddə, Mərkəzi küçədəki mülkü 215

Babazadə, Ələkbər 113

Babazadə, Həbib (1892 - ?): Ukraynada təhsil alan azərbaycanlı tələbələrindən. 314

Babi-ittifaqi-iraniyan: XX əsrin onuncu illərində Aşqabadda açılan mədrəsə. 190

Baden, Maksimilian fon [Maximilian von Baden] (1867-1929): Almaniyanın siyasi və hərbi xadimi. Almaniya İmperiyasının sonuncu Kansleri (3 oktyabr – 9 noyabr 1918-ci il) olmuşdur. 101, 130, 265, 282, 311, 525

Badenski, Maks: bax. Baden, Maksimilian fon.

Bağdad 156, 443

Bağirov, Abdulla 479

Bahar, Mirzə Nəsruallah (1834-1883): XIX əsr Azərbaycan şairi. Şamaxıda doğulmuş, mükəmməl mədrəsə təhsili almışdır. Təbrizdə vəfat etmişdir. 509

Baharlı: Zəngəzur mahalının kəndi olmuşdur. İndiki Ermənistan Respublikasının Sisyan rayonu ərazisində

yerləşmişdir. 183

Baxşəli, Əlikiş oğlu: Samuxun Sərkər kəndi sakini. 301

Bakı (şəhər) 1, 8, 14, 15, 16, 17, 19, 23, 27, 28, 29, 31, 35, 37, 39, 40, 42, 45, 47, 48, 51, 58, 59, 60, 62, 65, 67, 68, 70, 71, 73, 77, 80, 81, 82, 85, 89, 90, 94, 95, 96, 101, 102, 106, 109, 111, 112, 113, 114, 118, 125, 131, 133, 135, 138, 145, 146, 148, 152, 153, 154, 158, 159, 160, 163, 169, 170, 171, 174, 175, 177, 182, 183, 184, 186, 191, 192, 194, 197, 201, 205, 206, 207, 211, 212, 213, 214, 219, 220, 228, 231, 234, 235, 236, 241, 242, 248, 250, 251, 252, 253, 254, 255, 258, 263, 264, 266, 267, 270, 271, 274, 278, 280, 285, 286, 288, 289, 290, 294, 298, 300, 303, 305, 307, 317, 318, 319, 325, 326, 327, 329, 330, 333, 334, 335, 336, 341, 345, 346, 347, 358, 361, 364, 366, 367, 368, 369, 370, 375, 379, 380, 384, 385, 391, 392, 393, 399, 407, 408, 415, 417, 418, 419, 428, 431, 432, 433, 437, 439, 440, 441, 443, 448, 449, 450, 451, 452, 45, 456, 459, 464, 470, 471, 472, 473, 477, 479, 480, 488, 489, 490, 491, 492, 496, 497, 499, 500, 510, 513, 514, 516, 517, 520, 521, 523, 534, 535, 536, 537, 538

Bakı Bələdiyyə İdarəsi 16, 57, 58, 59, 80, 81, 102, 125, 165, 186, 187, 211, 215, 231, 235, 241, 257, 263, 268, 273, 274, 285, 286, 321, 330, 335, 341, 345, 391, 407, 449, 451, 472, 473, 474, 488, 491, 492, 493, 500, 513, 514, 516, 517, 535, 536, 540

Bakı Bələdiyyə Məclisi; Bakı Bələdiyyə Şurası; Bakı Duması 57, 59, 64, 80, 187, 273, 274, , 285, 298, 307, 535

Bakı Bələdiyyəsinin sədri 492, 517, 535

Bakı Birinci realnı məktəbi: bax. Birinci

Realnı məktəbi (Bakı).

Bakı Dəniz Ticarət Limanı 489, 496, 513

Bakı Dördüncü Oğlanlar gimnaziyası: bax. Dördüncü Oğlanlar gimnaziyası (Bakı).

Bakı Duması: bax. Bakı Bələdiyyə Şurası.

Bakı Ev Sahibləri İttifaqı 280

Bakı Əxzi-əsgər şöbəsi 263

Bakı faciəsi; Bakı hadisələri: bax. Mart soyqırımı.

Bakı Fəhlə Deputatları Sovet: bax. Bakı Soveti.

Bakı Gömrük İdarəsi 433

Bakı Həmkarlar İttifaqı Şurası 419, 489, 500, 537

Bakı Xalq Komissarları Soveti: bax. Bakı Soveti.

Bakı İkinci Qızlar gimnaziyası: bax. İkinci Qızlar gimnaziyası (Bakı).

Bakı İkinci Oğlanlar gimnaziyası: bax. İkinci Oğlan gimnaziyası (Bakı).

Bakı Üçüncü Oğlanlar gimnaziyası: bax. Üçüncü Oğlanlar gimnaziyası (Bakı).

Bakı Qızlar seminariyası 204, 255, 385
Bakı-Quba şose yolu 3

Bakı qubernatoru: bax. Bakı valisi.

Bakı quberniyası 26, 42, 81, 134, 369, 415, 418, 475, 493

Bakı Mənzil Müfəttişliyi 18

Bakı nahiyyə məhkəməsi 134

Bakı Neft Sənayeçiləri Qurultayı Şurası: Bakı Neft Sənayeçiləri Qurultayının rəhbər orqanı. Bakı neft sənayeçilərinin Birinci Qurultayı neft sənayesinin ehtiyac və problemlərini müzakirə etmək məqsədi ilə 26 oktyabr – 7 noyabr 1884-cü ildə Bakıda keçirilmiş, neft sənayesini maraqlandıran müxtəlif məsələlər Qurultayın gündəminə salınmışdır. İkinci Qurultayda (15 mart – 9 aprel 1885)

- Qurultayın rəhbər orqanı olan Şura seçilmiş və Konstantin İretski Şuranın sədri olmuşdur. Ən iri neft şirkətlərinin nümayəndələrindən təşkil olunan Şura, hökumət qarşısında neft sənayeçilərinin maraqlarını müdafiə edir, qurultaylarda qəbul edilən qərarları həyata keçirir, eləcə də Qurultaya hesabat verirdi. 15, 59, 146, 152, 275, 276, 330, 419, 435, 500, 519
- Bakı Neft Şirkəti 215
- Bakı Ovçular Cəmiyyəti 215
- Bakı Realını məktəbi 385, 451
- Bakı Sənaye məktəbi 185, 186
- Bakı Sənət məktəbi: bax. Bakı Sənaye məktəbi.
- Bakı Soveti (yaxud Bakı Xalq Komissarları Soveti) 109, 251
- Bakı Şəhər İdarəsi Ərzaq şöbəsi 125, 215, 235, 474, 492, 493
- Bakı Texniki Cəmiyyəti 255
- Bakı Ticarət məktəbi: bax. Ticarət məktəbi (Bakı).
- Bakı Ticarət və Sənaye İttifaqı 62, 129
- Bakı Türk Teatrı 82
- Bakı Üçüncü qızlar gimnaziyası: bax. Üçüncü qızlar gimnaziyası (Bakı).
- Bakı Valiliyi 211, 212, 275, 299
- Bakı valisi 3, 4, 15, 171, 188, 234, 299, 369
- Bakı Vergi Bürosu 235, 280
- Bakılı, bakılılar 3, 19, 20, 40, 62, 85, 106, 129, 251, 537
- “Bakinets”: Sentrokaspi Diktaturası donanmasına məxsus gəmi. 38
- Bakuriani: Gürcüstanın Borjomi bələdiyyəsinin sərhədləri daxilində şəhərli qəsəbə. 199, 200, 201, 224, 386
- Balabanova, Anjelika (1878-1965): Rusiyada anadan olmuş, Avropada təhsil almış, sosialist hərəkəta qoşulmuşdur. Kommunist İnternasionalının katibi və İcraiyyə Komitəsinin üzvü olmuşdur. 84,
- 87
- Balaxanı (Bakı) 41, 212, 215, 220, 299, 471
- Balaxanı Qızlar gimnaziyası 361
- Balaxanı Realını məktəbi 361
- Balaxanski: Bakıda küçə; indiki Füzuli küçəsi. 40, 41, 172, 216, 259, 322, 364, 409, 455, 474, 493, 495, 538
- Balakən 125, 131
- Balaşevski 479
- Balaşov: Rusiyada şəhər; Saratov vilayəti Balaşov rayonunun inzibati mərkəzi. 299, 371
- Balfur, Artur [Arthur Balfour; 1848-1930]: Britaniyanın dövlət xadimi. 1902-1905-ci illərdə Baş Nazir, 1916-1919-cu illərdə Xarici İşlər naziri olmuşdur. 180, 244, 245, 260
- Balharçay: bax. Balkarçay.
- Balkan müharibələri 53
- Balkarçay (yaxud Bolqarçay; Balharçay): Azərbaycanın Biləsuvar rayonu ərazisində çay. 189, 195
- Balla, Aladar [Aladár Balla; 1867-1935]: Macar siyasətçi və diplomat. Beynəlxalq hüquq sahəsində mütəxəssis olan Balla səfir kimi öz ölkəsini xaricdə təmsil etmiş, Macarıstan Parlamentinin üzvü olmuşdur. 55
- Baltik dənizi 351, 395, 446, 485
- Balzak, Onore de [Honoré de Balzac; 1799-1850]: Fransız yazıçısı; Avropa ədəbiyyatında realizmin banilərindən biri kimi qəbul olunur. 10
- Banat 525
- Bankə: İndiki Neftçala rayonunun Bankə qəsəbəsi. 37
- Baratzadə, Hacı Yaqub 112
- Barquşeti: bax. Bərgüşad.
- Bart, Emil [Emil Barth; 1879-1941]: Almaniyanın siyasi xadimi; sosial-demokrat. 309

- Bartsov 212
- Barudi, Qalimcan (1857-1921): Tatar ilahiyat alimi və ictimai xadimi. Kazanda “Məhəmmədiyyə” mədrəsəsini açmış və burada dərs demişdir. Türkiyə və Misirə səyahət etmiş, “panislamizmdə” günahlandırılaraq sürgün edilmişdir. 465
- Baryatinski: Bakıda küçə; indiki Əbdülkərim Əlizadə küçəsi. 263
- Basmaçılar hərəkatı: Orta Asiyada rus hakimiyyətinə qarşı 1918-ci ildə başlayan və 1930-cu illərin axırları - 1940-cı illərin əvvəllərinə qədər davam edən hərbi-siyasi hərəkat.
- Baş Fabrik Müfəttişi 36, 42
- Baş Fabrik Müfəttişliyi 36, 42
- Baş Komandanlıq: bax. Türk Ordusu.
- Baş Nazir (Almaniya) 242, 331, 351, 444, 525
- Baş Nazir (Azərbaycan Cümhuriyyəti) 37, 175, 177, 197, 205, 219, 228, 250, 305, 416
- Baş Nazir (Dağlılar Respublikası) 302
- Baş Nazir (Ermənistan) 103, 214
- Baş Nazir (Gürcüstan) 302, 386
- Baş Nazir (Macarıstan) 55
- Baş Nazir (Rusiya) 181
- Baş Nazir (Türkiyə) 93, 114
- Baş Polis müfəttişi (Azərbaycan Cümhuriyyəti) 1, 2, 46, 67, 68, 90, 91, 111, 112, 153, 154, 176, 279
- Baş Polis Müfəttişliyi (Azərbaycan Cümhuriyyəti) 1, 2, 3, 45, 67, 68, 89, 90, 111, 126, 133, 153, 175, 197, 219, 220, 236, 241, 242, 264, 302, 303
- Başkənd: Qazax qəzasında kənd. 184
- Başqırd, başqırdlar 320
- Başqırdistan 465
- Batum (yaxud Batumi) 165, 214, 349, 367, 385, 425, 441
- Bavariya [Bayern]: Almaniyanın cənubunda və cənub-şərqində federal ərazi. 202, 221, 222, 236, 265
- Bayıl; Bayılov (Bakı) 29, 474, 492
- Bayılov həbsxanası 171
- Baykal gölü 372
- Baykov, Serqo Vasilyeviç: Kursk vilayəti sakini; Bakıda həbs edilmişdir. 299
- “Bayquş”: Türk yazıçısı Xalid Fəxrinin əsəri. 54
- Bayram Mehman oğlu: Bakıda oğurluq üstündə tutulmuşdur. 234
- Bayraməli: Türkmənstanda şəhər. 191
- Bayraməlibəyov, Teymur bəy 28, 213, 319
- Bayron 374
- Bazar; Bazarnı: Bakıda küçə. Daha sonra “Hüsü Hacıyev” adlanmışdır. Müasir dövrdə “Azərbaycan prospekti” adını daşıyır. 433, 441, 454, 476
- “Bazil”: Bakıda, Qorçakovski (indiki Hacı Zeynalabdin Tağıyev) küçəsində bərbər. 150, 171
- Belarusiya 164
- Belarus, belaruslar 354
- Belçika 99, 104, 166, 202, 221, 246, 296, 338, 350, 420, 445, 461, 462, 502, 504, 510, 511, 527
- Belçika Hökuməti 99, 502
- Belçika Milli Bankı 504
- Belçika Parlamenti 393
- Belebey: Rusiyada şəhər; indiki Başqırdistan Respublikası ərazisində yerləşir. 371
- Beli-qorod dairəsi: bax. Ağ şəhər dairəsi.
- Belqrad 69, 83
- Belostok [Białystok]: Polşanın şimal-şərqində şəhər. 502
- Bender (yaxud Benderi): Dnestr çayı üstündə liman şəhəri; hazırda Moldovanın sərhədləri daxilindədir. 353
- Benderi: bax. Bender.
- Beninq (qraf) 462

“Berdan” tufəngi 537

Berlin 20, 40, 41, 62, 63, 69, 79, 85, 99, 104, 106, 115, 116, 129, 151, 166, 167, 173, 178, 179, 181, 193, 194, 221, 222, 225, 226, 237, 238, 243, 259, 265, 281, 282, 309, 311, 323, 331, 345, 365, 386, 387, 393, 394, 395, 396, 406, 410, 423, 434, 444, 455, 462, 487, 525, 527, 528, 529

Berlin fəhlə və əsgər Şurası 396, 487, 528

Berlin Sülh Müqaviləsi (1878): 367

Berlin Universiteti 172, 194, 216, 236, 259, 281, 322, 344, 366, 387, 409, 433, 455

“Berliner tageblatt” [Berliner Tageblatt]: 1872-1939-cu illərdə Berlin-də nəşr olunan almanca qəzet. 50, 105, 108, 330

“Berliner zeytunq”: qəzet. 181, 420

Bern: İsveçrənin paytaxtı. 18, 70, 178, 406, 422, 462

Bernstrof, İohan Henrix fon [Jo-hann Heinrich von Bernstroff; 1862-1939]: Alman diplomatı. 1917-1918-ci illərdə Almaniyanın İstanbulda səfiri olmuşdur. 238

Bessarabiya: Cənub-şərqi Avropada, Qara dənizlə Dunay, Prut və Dnestr çayları arasında tarixi vilayət. 137, 353

Betti 528

Beynəlmiləl Sosialist Bürosu: Fəhlə partiyalarının beynəlxalq birliyi olan İkinci İnternasionalın daimi orqanı. 1900-cu ildə yaradılmışdı. 118, 137

Beynənnəhreyn: bax. İkiçayarası.

Bezeler, Hans fon [Hans von Beseler; 1850-1921]: Almaniyanın hərbi xadimi; general. Birinci Dünya müharibəsində Almaniya və Avstriya-Macaristan qoşunları tərəfindən tutulan Polşa çarlığının hərbi qubernatoru olmuşdur. 503

Bəha Tofiq (1884-1914): Türk yazıçısı,

jurnalisti və mütəfəkkiri. 404, 529

Bəhaəddin bəy: Cümhuriyyət dövründə Polis Müfəttişi-ümumisi (Baş Polis müfəttişi). 1, 2, 38, 46, 67, 68, 90, 91, 111, 112, 153, 154, 176, 279

Bəhri-Xəzər: bax. Xəzər dənizi.

Bəhri-mühit; Bəhri-mühiti-kəbir: bax. Sakit okean.

Bəhriyyə məktəbi: bax. Dənizçilik məktəbi

Bəhriyyə naziri (Fransa) 117

Bəhriyyə Nazirliyi (Ukrayna) 69

“Bəxtsiz cavan”: Azərbaycan yazıçısı Əbdürrəhim bəy Haqverdiyevin pyesi. 385, 389

Bərbəryan, M. İ.: Ermənistan Respublikasının Dövlət Müfəttişi olmuşdur. 214

Bərdə 4, 369

Bərgüşad: Azərbaycanın Ucar rayonu ərazisində kənd və dəmiryolu stansiyası. 23, 36, 42

“Bəsirət”: qəzet 275

Bəsrə: İraqın cənubunda şəhər. 514

Bıç, Luka Lavrentyeviç (1870-1945): Kuban kazaklarının siyasi və ictimai xadimi. Hüquq təhsili almışdır. Bakıda işləyərkən Bakı Şəhər Dumasına üzv seçilmiş, 1912-1917-ci illər arasında Bakı Şəhər İdarəsinin rəisi olmuşdur. 1917-ci ilin Fevral inqilabından sonra Kubana qayıtmış, Kuban Hökumətinin sədri seçilmişdir. Kuban heyətinin başçısı olaraq Paris Sülh Konfransında iştirak etmiş, Kuban Xalq Respublikası süqut etdikdən sonra mühacirətdə qalmışdır. 354

Bıxov: Belarusun Moqilyov vilayətində şəhər. 394

“Bıxovski” şirkəti (Bakı) 146

Bıstraçov, Mixail Pavloviç: Xarkov vilayəti sakini; Bakıda həbs edilmişdir. 299

Bibliyomanfild 145

Biçeraxov, Georgi Fyodoroviç (1878-1920): Rusiyada antibolşevik hərəkatının rəhbərlərindən biri; Terek üsyanının (23 iyun-10 dekabr 1918) başçısı. Lazar Biçeraxovun qardaşı. 354, 361, 362, 368

Biçeraxov, Lazar Fyodoroviç (1882-1952): Rusiyanın hərbi xadimi. İrandakı Rusiya korpusunda xidmət edərkən, təxminən 1000 nəfərlik bir dəstə yaratmış, ingilislərlə əməkdaşlıq etmişdir. Bakı Komissarları da Qafqaz İslam Ordusuna qarşı Biçeraxovun yardımına müraciət etmişdilər, ancaq daha sonra bolşeviklərlə Biçeraxov arasında ixtilaf meydana gəldi və Biçeraxov öz dəstəsi ilə birgə Dağıstana çəkildi. Sentrokaspi Diktaturası Xəzər dənizindəki hərbi donanmanı Biçeraxovun əmrinə vermişdi. 59, 82, 145, 299, 337, 362, 368, 408, 452

Bilgəh 491

Biləcəri 432, 491

Biləsuvar 195

Binə 491

Binəqədi; Binəqədi dairəsi: Bakının rayonu (Cümhuriyyət dövrü). 41, 215, 235, 491

“Bir naxoş”: “Azərbaycan” qəzetin-dəki imzalardan biri, Məmmədəli Səfərova məxsusdur. Bax. Səfərov, Məmmədəli.

“Bir nəfər”: “Azərbaycan” qəzetindəki imzalardan biri; bax. Hacıbəyli, Üzeyir.

Birinci Balkan müharibəsi 412

Birinci Dünya müharibəsi: (yaxud Avropa müharibəsi, Cahan müharibəsi, Hərbi-ümumi). 7, 42, 51, 60, 139, 141, 155, 156, 160, 166, 167, 230, 249, 252, 269, 289, 316, 335, 338, 441, 469, 522

Birinci Qanlıtəpə: Bakıda küçə; indiki Salatin Əsgərova küçəsi. 441

Birinci Oğlanlar gimnaziyası (Bakı) 150

Birinci Realnı məktəbi (Bakı) 2, 125, 220

Birja küçəsi: Bakıda küçə; indiki Üzeyir bəy Hacıbəyli küçəsi. 172, 194, 216, 236, 259, 281, 322, 344, 366, 387, 409, 433, 455

Birjevov: bax. Birja küçəsi.

Birləşmiş Dağlılar İttifaqı: bax. Dağlılar Respublikası.

Bismark, Otto fon [Otto von Bismarck; 1815-1898]: Almaniyanın dövlət xadimi. Almaniyanın birləşdirilməsini həyata keçirmiş, Alman imperiyasının birinci kansleri olmuşdur. 359

Bitlis 271, 367

Bizans (ayrıca bax: Şərqi Roma). 399

Bobrov: Rusiyada şəhər; Voronej vilayəti Bobrovsk rayonunun inzibati mərkəzi. 371

Boğaziçi: İstanbul boğazı (Bosfor) və bu boğazın hər iki tərəfində yer alan ərazilər. 441

Boğazlar: Avropa ilə Asiyanı bir-birindən ayıran İstanbul (Bosfor) və Çanaqqala (Dardanel) boğazları. 288

Bohemiya: Mərkəzi Avropada tarixi vilayət və 1198-1918-ci illərdə mövcud olmuş krallıq. Müasir Çexiya ərazisinin bir hissəsində yerləşmişdir. Əvvəl Müqəddəs Roma imperiyasının, sonra Avstriya və Avstriya-Macaristan imperiyalarının tərkibinə daxil olmuşdur. 69, 178

Bohemiya Xalq Şurası 69

Boquçarsk qəzası: Rusiya imperiyasının Voronej quberniyasının tərkibində qəza (uyezd). İnzibati mərkəzi Boquçar şəhəri idi. 83

Boldırev, Vasili Georgiyeviç (1875-1933): Rusiyanın hərbi xadimi. Rusiyanın Dirçəlişi İttifaqının rəhbər heyətinə daxil olmuşdur. Ümumrusiya Müvəqqəti Hökuməti qoşunlarının baş komandanı idi. 320

Bolqarçay: bax. Balkarçay.

Bolqarıstan 92, 100, 105, 161, 178, 246, 288, 395, 423, 440

Bolşevik, bolşeviklər 18, 27, 48, 55, 61, 83, 84, 103, 104, 115, 137, 165, 168, 181, 182, 191, 202, 203, 206, 216, 222, 226, 233, 246, 247, 248, 251, 257, 295, 300, 301, 309, 311, 320, 325, 328, 329, 337, 352, 356, 357, 371, 372, 383, 397, 408, 423, 427, 441, 442, 443, 444, 445, 461, 463, 464, 465, 466, 467, 470, 472, 477, 481, 482, 487, 514, 520, 523, 526

Bolşevik Hökuməti (Azərbaycan) 29, 59

Bolşevik Hökuməti (Rusiya) 122, 317, 352, 354, 362, 465

Bolşevizm 55, 115, 123, 148, 149, 169, 181, 182, 222, 226, 227, 245, 246, 247, 261, 311, 329, 331, 337, 339, 352, 356, 357, 372, 383, 425, 441, 442, 443, 444, 459, 460, 485, 503, 525

Bolşoy Çəmbərəkənd küçəsi: bax. Çəmbərəkənd küçəsi.

Bolşoy Lyok: Rusiyada qəsəbə; Perm diyarı Kişertsk rayonu ərazisindədir. 371

Bolşoy Minaretski: Bakıda küçə; indiki Asəf Zeynallı küçəsi. 41, 62, 107, 151, 172, 237, 260, 323, 365, 410, 455, 495, 539

Bolşoy Morskoy: Bakıda küçə; indiki Bülbül küçəsi. 19, 40, 63, 85, 106, 107, 129, 151, 173, 193, 236, 259, 281, 322, 323, 344, 364, 387, 410, 434, 454, 474, 476, 493, 496, 518, 539

Borçalı qəzası 225

Borisovka: Belarusun Mstislavski rayonunda kənd. 393

Borjomi: Gürcüstanın Samstxe-Cavaxeti diyarında kurort şəhəri. 224, 386

Borsuklinski 392

Borşşak, B. S.: Bakı Ticarət və Sənaye İttifaqında Vergi komissiyasının üzvü olmuşdur. 235, 275, 280

Bortsov: Azərbaycan Cümhuriyyəti

Ərzaq Nazirliyinin, Poçt və Teleqraf Nazirliyinin katibi olmuşdur. 228

Bosfor 117, 348

Bosna; Bosniya 506

Bosna-Hersek; Bosniya-Herseqovina 506

Bosna İslam Demokrat Partisi: XX əsrin əvvəllərində Bosniya müsəlmanlarının siyasi təşkilatı. 506

Böltz, Eduard fon [Eduard von Böltz; 1864-1918]: Avstriya-Macarıstan ordusunun zabiti; feldmarşal-leytenant. Rusiyanın cənubunda Avstriya işğal ordusunun komandiri və Odessanın hərbi qubernatoru olmuşdur. Avstriya-Macarıstanın Birinci Dünya müharibəsində məğlub olması xəbərini aldıqdan sonra özünü öldürmüşdür. 174

Böyük Çəmbərəkənd küçəsi: bax. Çəmbərəkənd küçəsi.

Brantinq, Yalmar [Hjalmar Branting; 1860-1925]: İsveçin siyasi xadimi. İsveç Sosial-Demokrat Partiyasının liderlərindən, 1920-ci ilin mart-oktyabr aylarında, 1921-1923 və 1924-1925-ci illərdə üç dəfə Baş nazir olmuşdur. 308, 332, 503

Bratiani: Macarıstanın Xarici İşlər naziri olmuşdur. 136

“Bratskaya skorb” [Братская скорбь]: bax. “Qardaş qayğısı”.

Braunşveyq [Braunschweig]: Almaniyanın şimalında Aşağı Saksoniya regionunda şəhər. 265, 282

Bremen [Bremen]: Almaniyanın şimal-qərbində şəhər. 265

Brendays, Lui [Louis Brandeis; 1856-1941]: Yəhudi əsilli amerikalı hüquqşünas. Uzun müddət ABŞ Ali Məhkəməsinin üzvü olmuşdur. Amerikadakı Brandeys Universiteti onun adını daşıyır. 246

Brenner [Brenner]: Şərqi Alp dağlarında aşırım. 446

Brest müahidənaməsi; Brest müqavilənaməsi yaxud Brest-Litovsk müahidəsi: bax. Brest-Litovsk sülh müqaviləsi.

Brest-Litovsk 51

Brest-Litovsk sülh müqaviləsi: 3 mart 1918-ci ildə Brest-Litovskda İttifaq dövlətləri ilə Sovet Rusiyası arasında imzalanmış sülh müqaviləsi. 71, 122, 238, 271, 310, 320, 351, 352, 356, 395, 485, 504

Britaniya: 180, 260, 261, 413, 483, 489, 514, 515, 527

“Britaniya”: gəmi. 462

Britaniya Hökuməti 489

Britaniya Fəhlələr İttifaqı 104

Bron: Bakıda fəaliyyət göstərmiş doktor; eyni zamanda Mərkəzi Ev Komitəsində işləmişdir. 147

Brüssel: Belçikanın paytaxtı. 202, 393, 444, 483, 502

Bryansk: Rusiyanın qərbində vilayət və bu vilayətin inzibati mərkəzi olan şəhər. 486

“Bryanski anarxist”: qəzet. 61

Buçki: Rusiyanın Bryansk vilayətində, Starodub rayonunda kənd. 84

Budaqovski məktəbi (Bakı) 145

Budapeşt 69

Buxara əmiri 131

Buxarest: Rumıniyanın paytaxtı. 51, 310, 351, 395, 421, 485, 504

Buxarski: bax. Buxara küçəsi.

Bukovik: Serbiyada yaşayış məntəqəsi. 164

Bunsiyanik: Mərkəzi Avropada çay. 446

Burian, Ştefan [Stephan Burian; 1851-1922]: Avstriya-Macaristan imperiyasının siyasi xadimi və diplomatı. Bir sıra ölkələrdə səfir kimi fəaliyyət göstərmişdir. Maliyyə naziri olmuşdur. 16 aprel – 24 oktyabr 1918-ci il tarixləri arasında Xarici İşlər naziri vəzifəsini tutmuşdur. 55, 64

Burje, Pol [Paul Bourget; 1852-1935]: Fransız yazıçısı; realizmin nümayəndəsi. 10

Burquşeti: bax. Bərgüşad.

Bursa 156, 401

Buşev: Sentrokaspi Diktaturasının üzvü. 384

Buta stansiyası: bax. Puta stansiyası.

Butsenko, Vasili 392

Buynaxsk: bax. Teymurxanşura.

Buzovna 491

Buzuluk: Rusiyanın Orenburq vilayətində şəhər; Buzuluk rayonunun inzibati mərkəzi. 137

Bülbülə: Bakı ətrafında kənd. 214

C. D.: “Azərbaycan” qəzetindəki imzalardan biri. Bax. Hacıbəyli, Ceyhun bəy.

C. Dağıstani: “Azərbaycan” qəzetindəki imzalardan biri. Bax. Hacıbəyli, Ceyhun bəy.

Cabaqır: bax. Cabaqiyev, Vassan-Gəray.

Cabaqiyev, Vassan-Gəray (1882-1961): Şimali Qafqazın siyasi və dövlət xadimi; milliyətcə inqışdır. Almaniyada təhsil almışdır. İnqış Milli Şurasının sədri olmuş, Şimali Qafqaz Dağlılar İttifaqının (Dağlılar Respublikasının) qurulmasında yaxından iştirak etmiş, İttifaqın Mərkəzi Komitəsinin üzvü və Maliyyə naziri olmuşdur. Dağlılar Respublikasının Müstəqillik Aktının müəllifi və Dağlılar Respublikası Konstitusiyasının müəlliflərindən biri idi. Şimali Qafqazın sovetləşməsindən sonra mühacirətə getmişdir. İstanbulda ölmüşdür. 302

Cabbar Qaryağdıoğlu: bax. Qaryağdıoğlu, Cabbar

Cabbarzadə, Hacı: Azərbaycan aktyoru. 82

Cahan hərbi: bax. Birinci Dünya müharibəsi.

Camal bəy: Qazax qəzasında xidmət etmiş Azərbaycan Ordusu zabiti 184

Camal əfəndi: Bakıda xidmət etmiş türk zabiti. 19, 40

Camalyan, Arşak (1882-1940): Erməni siyasi xadimi. Almaniyada təhsil almışdır. Qafqaza qayıtdıqdan sonra jurnalistlik və müəllimliklə məşğul olmuşdur. Ermənistanın Gürcüstandakı səfiri olmuşdur. Daşnaksutyun partiyasının üzvü idi. Ermənistanın sovetləşməsindən sonra mühacirətə getmişdir. 18, 199, 226, 385

Cansevər, Həsən Fərid: bax. Həsən Fərid.

Cavad: “Azərbaycan” qəzetindəki imzalarından biri; bax. Əhməd Cavad.

Cavad qəzası (uyezdi) 81, 415, 416, 419, 475, 476, 493, 494, 500

Cavadovun evi: Bakıda, Sabunçuda mülk. 474, 493

Cavaxeti: 200, 225

Cavanşir, Behbud xan (1886-1921): Azərbaycanın dövlət xadimi. Almaniyada Frayberq Dağ-Mədən Akademiyasını bitirmişdir. Azərbaycan Cümhuriyyəti Hökumətində Daxili İşlər naziri, Ticarət və Sənaye naziri kimi vəzifələr tutmuşdur. İstanbulda erməni terrorçusu Torlakyan tərəfindən odlu silahla vurularaq öldürülmüşdür. 25, 47, 89, 96, 112, 176, 276, 305, 333

Cavanşir, Georgi: Şamaxorda meşəbəyi olmuşdur. 26

Cavanşir, Həmid ağa: meşə təsərrüfatında işləmişdir. 2

Cavanşir qəzası 4, 101, 419, 500

Cenevrə: İsveçrənin cənub-qərbində şəhər. 525

Ceyhun bəy Hacıbəyli küçəsi: bax. Tatyanski küçəsi.

Cəbəllüttariq: Pireney (İberiya) yarımadası ilə Afrikanın şimal-qərb sahilini

ayırən və Atlantik okeanı ilə Aralıq dənizini bir-birinə bağlayan boğaz. 462

Cəbrayıl (yaxud Qaryagin) 81, 419, 500

Cəbrayıl qəzası 4

Cəfərov, Ələkbər: Bakı sakini. 234

Cəfərov, Əli İsgəndər (1875-1941): müəllim, nəşir və ictimai xadim. “Nəşri-maarif” cəmiyyətinin katibi olmuş, bir sıra dərslərlərin yazılmasında və nəşrində yaxından iştirak etmiş, “Həyat”, “İrşad”, “Füyuzat” kimi mətbuat orqanlarıyla əməkdaşlıq etmiş, uşaqlar üçün “Dəbistan” jurnalını çıxarmışdır. Elmi məqalələr və bədii hekayələr qələmə almışdır. Məmməd Yusif Cəfərovun böyük qardaşı idi. 499

Cəfərov qardaşları küçəsi: bax. Pozenovski küçəsi.

Cəfərov, Məmməd (yaxud Məhəmməd) Yusif (1885-1938): Azərbaycanın dövlət xadimi. Ali hüquq təhsili almışdır. Rusiya Dövlət Dumasının üzvü olmuşdur. Azərbaycan Cümhuriyyəti dövründə müxtəlif tarixlərdə Sənaye və Ticarət naziri, Azərbaycanın Gürcüstandakı diplomatik nümayəndəsi və Xarici İşlər naziri olmuşdur. 125, 182, 232, 302, 328, 487, 488, 513

Cəlal Qasım oğlu 139

Cəlal Nuri (İləri; 1882-1936): Türk jurnalisti və mütəfəkkiri. Soyadı qanunu çıxdıqdan sonra “İləri” soyadını qəbul etmişdir. 404, 529

Cəmiyyəti-Əqvam: bax. Millətlər İttifaqı.

Cənab Şəhabəddin (1870-1934): Türk şairi və yazıçısı. 10, 11, 52, 403

Cənub ordusu: Rusiyada Vətəndaş müharibəsi əsnasında, 1918-ci ilin yay-payız aylarında Ağqvardiya ordularının əməliyyat-strateji birləşməsi. 357, 448

Cənubi Afrika 407

Cənubi Fransa 156

Cənubi Rusiya 461

Cənubi slavlər 50, 70, 86, 105

Cəzair: bax. Əlcəzair.

Cibladze, Silvestr Vissarionoviç (1859-1922): Gürcüstanın siyasi xadimi. Rusiya Sosial-Demokrat Fəhlə Partiyasının Qafqaz Komitəsinin üzvü olmuşdur. Gürcüstan Parlamentinin və Gürcüstan Təsisçilər Məclisinin üzvü olmuşdur. 386, 387

“Ciddi qadınlar”: sinema filmi. 280

Corbanadze: Gürcü ordusunda topçu olmuşdur. 13

Corc V [George V; 1865-1936]: Böyük Britaniya kralı; 1910-1936-cı illərdə hakimiyyətdə olmuşdur. 477

Cövdət paşa (Əhməd Cövdət paşa; 1823-1895): Türk hüquqçusu, tarixçisi və dövlət adamı. 403

Cunkovski, Vladimir Fyodoroviç (1865-1938): Rusiyanın dövlət xadimi. Moskva qubernatoru, Daxili İşlər nazirinin köməkçisi və Xüsusi Jandarma Korpusunun komandiri (1913-1915) olmuşdur. 1938-ci ildə güllələnmişdir. 84

Çadrovı: Bakıda küçə, indiki Mirzəağa Əliyev küçəsi. 474, 493

Çambeşi [Chambeshi, yaxud Chambezi]: Afrikanın cənubunda, Zambiya Respublikası ərazisində çay. 420

Çanaqqala 156, 250, 441

Çanaqqala müharibələri: Birinci Dünya müharibəsində Osmanlı imperiyası ilə Antanta dövlətləri arasında gedən quru və dəniz döyüşləri. 316, 317

Çavçanidze, İvan Fyodoroviç (1886-1946): Gürcüstanın siyasi xadimi, sosial-demokrat. Gürcüstan Təsisçilər Məclisinin üzvü olmuşdur. 1921-ci ildən mühacirətdə yaşamışdır. 386

Çaykovski, Nikolay Vasilyeviç (1851-1926): Rus inqilabçı. Sankt-Peterburq Uni-

versitetini bitirmişdir. Sosialist İnqilabçılar Partiyasına qoşulmuşdur. 1874-1907-ci illərdə Amerika və Avropada yaşamışdır. Bolşeviklərin hakimiyyəti ələ keçirməsinə etiraz etmiş, Ümumrusiya Müvəqqəti Hökumətinin üzvü olmuşdur. 320, 461

Çeçen, çeçenlər 442, 453

Çeçenistan 337, 533, 534

Çex, çexlər 178, 269

Çex Hökuməti 69, 115

Çex Milli Komitəsi 61

Çexoslovakiya korpusu (yaxud Çexoslovakiya legionu): Birinci Dünya müharibəsi əsnasında Rusiyada yaşayan çexlər və slovalardan təşkil edilən və Rusiya ordusunun tərkibində döyüşən könüllü hərbi birləşmələr. 50, 61, 300, 372

Çexoslovakiya legionu: bax. Çexoslovakiya legionu.

Çexoslovaklar 397

Çexovski, A.: Azərbaycan Cümhuriyyətinin gömrük orqanlarında işləmişdir. 220

Çex-slovak ordusu; çex-slovaklar: bax. Çexoslovakiya korpusu.

Çelyayev küçəsi: Bakıda küçə; indiki Mirvarid Dilbazi küçəsi. 40, 474, 493

Çennai: bax. Mədrəs.

Çermoyev, Əbdülməcid Tapa (1882-1936): Şimali Qafqaz dağlılarının siyasi xadimi, azadlıq hərəkatı liderlərindən biri, milliyətcə çeçendir. Birinci Dünya müharibəsi illərində “Vəhşi diviziya”nın çeçen alayında xidmət etmişdir. Şimali Qafqaz Dağlı Xalqları İttifaqının qurucularından biri və Dağlılar Respublikasının başçısı olmuşdur. 256, 257, 488

Çerniqov vilayəti: bax. Çerniqovşina.

Çerniqovşina (yaxud Çerniqov vilayəti): Ukraynanın şimalında vilayət. 103, 299, 461

Çəmbərəkənd küçəsi: Bakıda küçə, in-

diki Lermontov küçəsi. 441, 474, 493

Çərçi: Quba qəzasının kəndi. 219

Çərkəz, çərkəzlər 378

Çxeidze, Nikolay Semyonoviç (1864-1926): Rusiyanın və Gürcüstanın siyasi xadimi. Rusiya Dövlət Dumasının üzvü olmuşdur. Zaqafqaziya Seyminin və Gürcüstan Müəssislər Məclisinin sədri olmuşdur. Gürcüstanın sovetləşməsindən sonra mühacirətə getmişdir. 137, 199, 386

Çxenkeli, Akaki İvanoviç (1874-1959): Gürcüstanın siyasi xadimi. Menşevik. Hüquq təhsili almışdır. Dövlət Dumasının üzvü olmuşdur. Zaqafqaziya Federativ Demokratik Respublikasının Baş Naziri, 1918-ci ilin ortalarından noyabr ayına qədər Gürcüstan Demokratik Respublikasının Xarici İşlər naziri olmuşdur. 1921-ci ildə bu ölkənin Fransadakı səfiri təyin edilmiş, sovetləşmədən sonra ölkəsinə qayıtmamışdır. 225, 406

Çıka, Əhməd Nəbil: bax. Əhməd Nəbil.

Çiçerin 181, 309, 426, 427, 525

Çikola [Çikola]: Xorvatiyada çay. 446

Çiller: Alp dağlarında yüksəklik. 446

Çin: Asiyada ölkə. 60

Çin Hökuməti 525

Çingiz xan (1162-1227): Monqol sərkərdəsi və Monqol imperiyasının banisi. Tarixin yetişdirdiyi ən böyük sərkərdələrdən biri olmuşdur. 142

Çita: Rusiyada şəhər; Zabaykal diyarının inzibati mərkəzi. 61, 462

Çornı-qorod; Çornı-qorod dairəsi: bax. Qara şəhər; Qara şəhər dairəsi.

Çornı-rınok: Dağıstanın Tarumovka rayonunda kənd; indiki Koçubey kəndi. XX əsrin ortalarına qədər Çornı-rınok adını daşımışdır. 362, 371

Çuxur karvansara (Bakı) 454

Çuxuryurd: Şamaxının kəndi. 127

“D. K.”: qəzet; bax. “Deyli xronikl”.

“D. N.”: qəzet; bax. “Deyli nyus”.

“D. T.”: qəzet; bax. “Deyli teleqraf”.

Dadaşov, Ağayusif 212

Dadaşov, Mir Əbutalib Hacı Seyidrza oğlu: Bakı sakini 437

Dadaşov, Seyidəli: Bakı sakini 437

Dadaşovun evi: Bakıda, Naberejni küçəsində (indiki Neftçilər prospekti) mülk. 212

Dağ Kəsəmən: Qazaxın kəndi. 139

“Dağılan tifaq”: Əbdürrəhim bəy Haqverdiyevin əsəri. 235, 264, 274, 341, 342

“Dağıstan”: XX əsrin əvvəllərində Teymurxanşura şəhərində nəşr edilən qəzet. 256

Dağıstan, dağıstanlı 157, 212, 256, 257, 258, 302, 337, 339, 360, 453, 533, 534

Dağıstan Hökuməti: bax. Dağıllar Respublikası Hökuməti.

Dağıstani, C.: bax. Hacıbəyli, Ceyhun bəy.

Dağıllar Respublikası 52, 256, 257, 302, 337, 443, 533

Dağıllar Respublikası Hökuməti 102, 443, 533

Daxili İşlər naziri (Azərbaycan Cümhuriyyəti) 24, 25, 31, 56, 81, 89, 96, 112, 176, 228, 234, 305

Daxili İşlər naziri (Ermənistan) 214

Daxili İşlər naziri (Gürcüstan) 79, 302

Daxili İşlər Nazirliyi (Azərbaycan Cümhuriyyəti) 5, 56, 75, 95, 112, 145, 171, 183, 211, 231, 232, 234, 275, 299

Daxili İşlər Nazirliyi (Gürcüstan) 62, 198, 199, 226, 301

Daxili İşlər Nazirliyi (Kırım) 149

“Daqens Nyuheter” [Dagens Nyheter]: 1864-cü ildən etibarən Stokholmda nəşr edilən gündəlik qəzet. 308

Dalmat; dalmatlar: Adriatin dənizinin

şərq sahilində, müasir Xorvatiya ərazisində yaşayan xalq. 269

Dalmatiya: Balkan yarımadasının şimal-qərbində, Adriatik dənizi sahilində tarixi vilayət. 1815-ci ildə Avstriya imperiyasının, 1918-ci ildə Yuqoslaviya krallığının tərkibinə daxil edilmişdir. Müasir dövrdə Xorvatiya və Monteneqro arasında paylaşılmışdır. 105, 446

“Dan yıldızı”: XX əsrin əvvəllərində nəşr olunan türkmən qəzeti. 190

Danilovka: Rusiyada qəsəbə; Volqoqrad vilayətinin Danilovsk rayonunun inzibati mərkəzi. 371

Danimarka 181, 202, 243, 351, 506, 510, 519, 520

Danimarka Hökuməti 79

Dansıq [Danzig]: Polşanın şimalında şəhər; indiki Qdansk şəhəri. 504

Dantseva, Yekaterina İvanovna: Bakıda rus dili müəlliməsi işləmişdir. 25

Darablı, Rza (yaxud Rza Darablinski, Rza Hüseyinov; 1883-1942): Azərbaycanın teatr aktyoru. “Nicat”, “Səfa”, “Hacıbəyov qardaşları müdiriyyəti” truppalarında çıxış etmişdir. Moskvada teatr texnikumunu bitirmişdir. 82, 342

Dardanel 100, 117, 161, 180, 348

Darülbədaye (İstanbul) 54

Dastakov, Abram Nikitiç. Dastakov, Abram Nikitiç (yaxud Abram Mkrtçyeviç Dastakyan; 1864-1929): Erməni əsilli ictimai-siyasi xadim. “Daşnaksutyun” partiyasının üzvi idi. Bakı Şəhər Dumasının üzvü, Neft Sənayeçiləri Şurasının İşlər İdarəsinin müdiri olmuşdur. 14 mart – 22 dekabr 1919 tarixləri arasında Azərbaycan Cümhuriyyətinin Səhiyyə naziri vəzifəsini tutmuşdur. 59

Dastakyan, Abram Mkrtçyeviç: bax. Dastakov, Abram Nikitiç.

Daşkənd: Mərkəzi Asiyada şəhər; in-

diki Özbəkistanın paytaxtı. 84, 461, 514, 520

Daşkovka: Belarusun Moqilyov vilayətində qəsəbə. 393

Daşnak, daşnaksaqan 18, 201, 214, 359, 371, 511, 512, 513, 516

“Daşnaksutyun” partiyası 512, 537

Datiyev, Adil Giray: neft mədənlərində şirkət müfəttişi işləmişdir. 361

“De folksstexm”: Cənubi Afrikada nəşr olunan qəzet. 407

“Demosfen”: Sentrokaspi Diktaturası donanmasına məxsus gəmi. 38

Deniels, Cozefus [Josephus Daniels; 1862-1948]: Amerikalı diplomat və dövlət xadimi. 1913-1921-ci illərdə ABŞ-ın Hərbi Dəniz Donanması katibi (Hərbi Dəniz Qüvvələri naziri) vəzifəsini tutmuşdur. 1933-1941-ci illərdə ölkəsinin Meksikadakı səfiri olmuşdur. 502

Denikin, Anton İvanoviç (1872-1947): Rusiyanın hərbi xadimi, general-leytenant. Ağ qvardiyanın rəhbərlərindən olmuşdur. Birinci Dünya müharibəsində Qərb cəbhəsinin (may-iyul 1917) və Cənub-qərb cəbhəsinin (avqust 1917), Rusiyada Vətəndaş müharibəsi illərində Könüllü ordunun (aprel 1918 – yanvar 1919) və Cənubi Rusiya Silahlı Qüvvələrinin (yanvar 1919 – aprel 1920) komandiri olmuşdur. 1920-ci ildə mühacirətə getmişdir. 181, 320, 354, 408, 474

Dernburq, Bernhard [Bernhard Dernburg; 1865-1937]: Almaniyanın siyasi xadimi. 1907-1910-cu illərdə Almaniya imperiyasının Müstəmləklər İdarəsinin rəisi olmuşdur. 1919-cu ildə Maliyyə naziri və Baş nazirin müavini vəzifəsini tutmuşdur. 141

Deviçinski küçəsi: bax. Dəvəçi küçəsi.

“Deyli meyl” [Daily Mail]: Londonda 1896-cı ildən etibarən nəşr edilən

gündəlik qəzet. 462

“Deyli teleqraf” [The Daily Telegraph]: 1855-ci ildən etibarən nəşr olunan gündəlik ingilis qəzeti. 260

Dəməşq: bax. Şam.

Dənizçilik məktəbi (Bakı) 451

Dənizçilik məktəbi (İstanbul) 72

Dənizkənarı park (Bakı) 131

Dərbənd 154, 213, 252, 255, 337, 443, 453, 488

Dərbənd Realnı məktəbi 2

Dərsədət: bax. İstanbul.

Dəstəgird: Zəngəzur mahalının kəndi olmuşdur. İndiki Ermənistan Respublikasının Sisyan rayonu ərazisində yerləşmişdir. 183

Dəvəçi qəsəbəsi 3

Dəvəçi küçəsi: Bakıda küçə. Bir müddət “Sereteli küçəsi” adını daşımışdır. İndiki “Cabbar Qaryağdıoğlu küçəsi”. 126

“Di rote fahne” [Die Rote Fahne]: Alman qəzeti. Spartak İttifaqının yayın orqanı olaraq 1918-ci ildən etibarən nəşr edilməyə başlanmışdır. Qəzetin adı “Qırmızı bayraq” mənasını verir. 1919-1945-ci illərdə Almaniya Kommunist Partiyasının əsas yayın orqanı olmuşdur. 309, 324

Dias, Armando [Armando Diaz; 1861-1928]: İtaliyanın hərbi xadimi. Birinci Dünya müharibəsinin gedişində İtaliya Baş Qərargahının rəisi təyin edilmişdi. 1924-cü ildə marşal rütbəsi almışdır. 105, 109

Didebuladze: Gürcüstan Respublikası ordusunun zabiti. 168, 174

Didube: Tiflis şəhərində dəmiryolu stansiyası. 198, 362

Digah 235, 491

Dickens, Çarlz [Charles Dickens; 1812-1870]: Realizmin görkəmli nümayəndəsi olan ingilis yazıçısı. 10

Dilavər Məhəmmədəli oğlu: Keşlə

sakini. 256

Dildarovun evi: Bakıda, Kolyubakin (indiki Nigar Rəfibəyli) küçəsində mülk. 19, 62

Dillon, Con [John Dillon; 1851-1927]: İrlandiyanın milliyyəçi siyasi xadimi. 339

Din İşləri Nazirliyi (İdil-Ural Ştatı) 464, 465

Dini Etiqad naziri (Azərbaycan Cümhuriyyəti) 436

Dini Etiqad Nazirliyi (Azərbaycan Cümhuriyyəti) 431, 436

Dinqhover, Frans [Franz Dinghofer; 1873-1956]: Avstriyanın siyasi xadimi; hüquqşünas. 138

Dittman, Vilhelm [Wilhelm, Dittmann; 1874-1954]: Almaniyanın siyasi xadimi; sosial demokrat. 309, 395

Diyarbəkir 156, 367

Djibladze: bax. Cibladze.

Dmitriadi, İ.: Sabunçuda çörək dükanı olmuşdur. 474, 493

Dmitriyev: Rusiyanın qərbində şəhər; Kursk vilayəti Dmitriyev rayonunun inzibati mərkəzi. 299

Dmitriyev, Stepan: Bakıda qarət üstündə cərimələnmişdir. 16

Dobriça: bax. Dobruca.

Dobritz 487

Dobruca: Balkan yarımadasının şimalında tarixi bölgə. Günümüzdə Rumıniya və Bolqarıstan arasında paylaşılmışdır. 156

Dombrovski döngəsi: Bakıda, Naberejni küçəsində (indiki Neftçilər prospektində) döngə. 172, 216, 258, 322, 366, 409, 455, 494, 538

Don çayı 61

Don vilayəti 99, 103, 441, 507

“Donanma”: 1910-1914-cü illərdə İstanbulda nəşr edilən aylıq elmi-ədəbi jurnal. 404, 529

Donizetti, Cüzeppe [Giuseppe Donizetti] (1788-1856): italyan bəstəkarı. Osmanlı sultanı II Mahmud tərəfindən İstanbulla dəvət edilmiş, Osmanlı hərbi orkestrinə rəhbərlik etmişdir. Sultan II Mahmudun şərəfinə bəstələdiyi “Mahmudiyə marşı” 11 il, Sultan Əbdülməcidin şərəfinə bəstələdiyi “Məcidiyyə marşı” isə 22 il boyunca Osmanlı imperiyasının himni olmuşdur. Türkiyədə “paşa” ünvanını alan və “Donizetti paşa” kimi tanınan Cüzeppe Donizetti həyatının son 28 ilini burada keçirmiş və İstanbulla vəfat etmişdir. 127

Dorojko, Lyudmila İvanovna: Bakı qızlar gimnaziyasında işləmişdir. 2

Dostoyevski 10

Dörlər İttifaqı: bax. Mərkəzi Dövlətlər.

Dördüncü Qanlıtərə: Bakıda küçə; indiki Ruhulla Axundov küçəsi. 474, 493

Dördüncü Oğlanlar gimnaziyası (Bakı) 25

Dövlət Bankı 28

Dövlət Duması (Rusiya): bax. Duma.

Dövlət Müfəttişi (Azərbaycan Cümhuriyyəti) 56, 165, 213, 391

Dövlət Müfəttişi (Ermənistan) 214

Dövlət Müfəttişliyi (Azərbaycan Cümhuriyyəti) 55, 56, 64, 393

Dövlət Müfəttişliyi (Rusiya) 56

Dövlət Nəzarəti: bax. Dövlət Müfəttişliyi.

Drava: Avropanın cənub-şərqində çay; Dunay çayının sağ qolu. 69, 86

Drezden [Dresden]: Almaniyada, Saksoniya vilayətinin paytaxtı olan şəhər. 194, 528

Dro 13

Dulus (yaxud Tulus): Zəngəzur mahalının kəndi olmuşdur. İndiki Ermənistan Respublikasının Sisyan rayonu ərazisində

yerləşmişdir. 183

Duma (yaxud Dövlət Duması; Rusiya) 227, 355

Dunay çayı 69, 86, 353, 447

Durov, B. A.: Rusiyanın hərbi və siyasi xadimi; polkovnik. Şimal Vilayəti Müvəqqəti Hökumətində hərbi və daxili işlərə baxmışdır. 461

Duzlaq: Azərbaycanın Muğan bölgəsində dəmiryolu stansiyası 299

Düsseldorf [Düsseldorf]: Almaniyanın qərbində şəhər. 194

“Düşünüyorum”: bax. “Piyano” (jurnal).

Dyukovski bağı: Odessa şəhərinin ən qədim parklarından biri; əsası 1810-cu ildə qoyulmuşdur. 373

“Dziennik”: Krakovda (Polşada) nəşr edilmiş qəzet. 502

Ebert, Fridrix [Friedrich Ebert; 1871-1925]: Almaniyanın siyasi xadimi; sosial demokrat. 1918-ci ilin noyabrından 1919-cu ilin fevralına qədər Almaniyanın Baş naziri, 1919-cu ilin fevralından 1925-ci ilin fevralına qədər Almaniya Prezidenti olmuşdur. 282, 309, 331, 395, 444, 525

Eçmiyədzin uyezdı 188, 266

Eftivulis, F.: Bakıda, Krasnovodski (indiki “Səməd Vurğun”) küçəsində çörək dükanı olmuşdur. 40, 474, 493

“Ejen Şmid” zavodu 369

“Ekstra”: XX əsrin əvvəllərində Rusiyada papiros markası. 470

Elçi: “Azərbaycan” qəzetindəki imzalardan. 34, 76, 96

Eliftiriadi, X.: Bakıda, Vodovozni (indiki “Həsən Abdullayev”) küçəsində çörək dükanı olmuşdur. 474, 493

Elkus, Abram İsak [Abram Isaac Elkus; 1867-1947]: ABŞ-ın dövlət xadimi və diplomati. Hüquqşünas olmuşdur. 1916-1917-ci illərdə ABŞ-ın Osmanlı

imperiyasında səfiri vəzifəsini tutmuşdur. 171

Elzas 308, 445

Elzas-Lotaringiya (Alsace-Lorraine): Günümüzdə Şimali Fransada tarixi ərazi. 1871-ci ildə Almaniyaya birləş-dirilən bu torpaqlar, 1918-ci ildə Fran-saya qaytarılmışdır. II Dünya müharibəsində yenə Almaniya tərəfindən ələ keçirilmiş və müharibədən sonra Fran-saya qaytarılmışdır. 117, 119, 180, 296, 308, 350

Enfiacyan, Artaşes: Ermənistanın siyasi xadimi. 1918-ci ilin noyabrından 1919-cu ilin aprelinə qədər Ermənistan Respublikasının Maliyyə naziri olmuşdur. 214, 217

Erməni, ermənilər 6, 7, 8, 10, 12, 13, 14, 16, 34, 35, 38, 48, 69, 71, 77, 78, 79, 86, 94, 103, 114, 124, 126, 155, 158, 165, 168, 171, 183, 184, 188, 197, 198, 199, 200, 201, 204, 219, 223, 224, 225, 226, 233, 241, 247, 251, 266, 267, 270, 271, 289, 300, 301, 302, 307, 319, 348, 350, 355, 367, 382, 383, 384, 385, 386, 418, 419, 432, 451, 460, 464, 483, 489, 500, 516

Erməni dili, ermənicə 204

Erməni Xalq Partiyası: Erməni liberal partiyası. 1917-ci ilin aprel ayında Tiflisdə təsis edilmiş, 1921-ci ilə qədər fəaliyyət göstərmişdir. Üzvləri əsasən keçmiş kadetlər idi. Ermənistandan başqa Gürcüstan, Azərbaycan, Şimali Qafqaz və Orta Asiyada bir çox şöbəsi var idi. Erməni xalqının geniş kütlələrinin dəstəyini almağa nail olmamışdır. 214, 217

Erməni insanıyyətərvər cəmiyyəti [Армянское человеколюбивое общество]: Bakıdakı erməni cəmiyyətlərindən biri; valideyn himayəsindən məhrum uşaqlar üçün cəmiyyətin yetimxana və

uşaq evləri var idi. 126

Erməni kilsəsi (Bakı) 472

Erməni Milli Şurası (Bakı) 307

Erməni-Suriya Müavinət Komitəsi: bax. Erməni və suriyalılara yardım üzrə Amerika Komitəsi.

Erməni və suriyalılara yardım üzrə Amerika Komitəsi [American Committee for Armenian and Syrian Relief]: Əsası 1915-ci ildə qoyulan təşkilat əvvəlcə Osmanlı imperiyasının erməni və assuriyalı təbəələrinə yardım məqsədi güdüdü. Sonrakı dövrlərdə Yaxın Şərqə yardım üzrə Amerika Komitəsi [American Committee for Relief in the Near East] və Yaxın Şərq Fondu [Near East Foundation] adıyla fəaliyyətini davam etdirmişdir. 171

Erməni Zəhmətkeş Ziyalıları İttifaqı (Bakı) 489

Ermənikəndi 19, 40

Ermənistan; Erməni Cümhuriyyəti 12, 13, 18, 48, 52, 69, 77, 78, 79, 103, 188, 199, 200, 203, 214, 225, 226, 227, 231, 238, 251, 266, 270, 302, 339, 355, 367, 386, 429, 432, 483, 487

Ermənistan Hökuməti 103, 166, 188, 189, 198, 200, 226, 266, 271, 363, 487

Ermənistanın Gürcüstandakı səfiri 18, 199, 385

Ernst Avqust [Ernst August; 1887-1953]: 1913-cü ildən Almaniyanın tərkibindəki Braunşveyq hersoqluğunun axırıncı hersoqu olmuş, 1918-ci ilin noyabr ayında hakimiyyətdən əl çəkmək məcburiyyətində qalmışdır. 282

Erule-Girxer 242

Erzberqer, Mattias [Matthias Erzberger; 1875-1921]: Alman yazıçısı və siyasətçisi. Birinci Dünya müharibəsi sonunda atşkəs müqaviləsinin imzalanması üçün Almaniya tərəfindən yaradılan komissiyanın başçısı təyin olunmuşdu.

Daha sonra Veymar Təsisçilər Məclisinin üzvü olmuş və Maliyyə naziri vəzifəsini tutmuşdur. Suiqəsd nəticəsində öldürülmüşdür. 421

Erzixyan 386

Eserlər: bax. Sosialist İnqilabçılar Partiyası.

Essen: Avropada çay. 117

Estlandiya: Estoniyanın bir qisminin tarixi adı. 1721-ci dilə Rusiya İmperiyasının tərkibinə daxil olmuş, 1796-cı ildə Estlandiya quberniyası yaradılmış, 1918-ci dilə Rusiya İmperiyasının tərkibindən çıxmışdır. (bax. Estoniya) 246, 423

Estoniya Müvəqqəti Hökuməti: 1918-1919-cu illərdə Estoniyada mövcud olmuş hökumət qurumu. Estoniya Müvəqqəti Hökuməti 1918-ci ilin fevralında qurulmuş, bundan dərhal sonra Estoniya alman qoşunları tərəfindən işğal edilmişdir. Almaniyada baş tutan inqilabdan sonra işğal qoşunları 1918-c ilin noyabrında hakimiyyəti yenidən Estoniya Müvəqqəti Hökumətinə təhvil verdilər. Estoniya Müvəqqəti Hökuməti 1919-cu ilin mayında buraxılmışdır. 320

Etilaf dövlətləri: I Dünya müharibəsinin tərəflərindən biri olan Antanta bloku. Bu blokun aparıcı dövlətləri Bö-yük Britaniya, Fransa və Rusiya idi. 6, 50, 51, 55, 80, 84, 92, 93, 100, 104, 108, 117, 135, 166, 167, 226, 227, 245, 309, 316, 325, 338, 339, 367, 388, 441, 482, 484, 520, 527

Evcilər İttifaqı (Bakı) 40, 62, 129

“Evelina”: gəmi. 384

“Eveninq post” [Evening Post]: Nyu-Yorkda 1801-1934-cü illərdə nəşr edilmiş gündəlik qəzet. 1934-cü ildən adı dəyişdirilərək “Nyu-York post” [New-York Post] olmuşdur. 312

Evrənoszadə Rəhmi bəy: bax. Arslan, Mustafa Rəhmi.

Eyfel 422

Eysak: Alp dağlarında (Retiy Alp-larında) təbii qaynaq suyu. 446

Eysden [Eijsden]: Hollandiyanın cənubunda kənd və dəmiryolu stansiyası. 462

Əbdülhəd Qafar oğlu 212

Əbdüləzim Nəsim oğlu 139

Əbdülhəmid II [1842, 1918]: Osmanlı sultanı; 1876-1909-cu illərdə hakimiyyətdə olmuşdur. 119, 120, 377, 382, 400, 401, 412

Əbdülhüseynzadə, Məmi 219

Əbdülhüseynzadə, Mollapaşa 219

Əbdülhüseynzadə, Səidulla 219

Əbdülxan Əziz oğlu 212

Əbdülkərim paşa (1872-1923): Türkiyənin hərbi xadimi. Balkan müharibələrində və Birinci Dünya müharibəsində iştirak etmişdir. 1918-ci ilə Türkiyənin Gürcüstandakı siyasi nümayəndəsi təyin olunmuşdu. 225

Əbdülov, Əbdül: “Azərbaycan” qəzetinin əməkdaşı olmuşdur. 211

Əbdülməcid (1823-1861): Osmanlı sultanı. 1839-1861-ci illərdə hakimiyyətdə olmuşdur. 9

Əbdülsəlimzadə, Məhəmməd Hadi: bax. Hadi, Məhəmməd.

Əbdülvahidov, Sabir: Bakıda qarət üstündə cərimələnmişdir. 16

Əbdürrəhmənov, Ağaisa 177

Ədəbiyyati-cədidə: bax. Sərvəti-fünun ədəbiyyatı.

Ədliyyə naziri (Azərbaycan Cümhuriyyəti) 134, 177

Ədliyyə naziri (Ermənistan) 214

Ədliyyə naziri (Gürcüstan) 62, 385

Ədliyyə Nazirliyi (Azərbaycan Cümhuriyyəti) 47, 102, 134, 175

Əfəndiyev, Hacı Hüseyn 113

Əfəndiyev, Mahmud bəy: Azərbaycanın diplomati, ali təhsilli həkim. Azərbaycan Cümhuriyyətinin Batum konsulu olmuşdur. 165

Əfəndizadə, Əbdüllətif: “Azərbaycan” qəzetindəki imzalardan. 157, 174, 379, 404, 412, 532

Əfəndiyev, Məbud: Şəkiddə müəllim olmuşdur. 2

Əfqanıstan 103, 128, 246

Əfqanıstan əmiri 246

Əhməd bəy: Özdəmiroğlu Osman paşanın komandanlarından (XVI əsr). 252

Əhməd Cavad (1892-1937): Azərbaycanlı şair və ictimai xadim. Azərbaycan Respublikasının Dövlət Himninin sözləri Əhməd Cavada məxsusdur. 27, 54, 82, 170, 174, 250, 261, 271, 283, 295, 303

Əhməd Cövdət paşa: bax. Cövdət paşa.

Əhməd Hikmət (Müftüoğlu) 11, 12

Əhməd İzzət paşa (yaxud Əhməd İzzət Furqaç; 1864-1937): Türkiyənin hərbi və siyasi xadimi. Alman ordusunda təlim keçmişdir. Birinci Dünya müharibəsində Şərq Ordular Qrupunun tərkibindəki İkinci Ordunun komandanı olmuşdur. 14 oktyabr – 8 noyabr 1918-ci ildə Osmanlı dövlətinin Sədrəzəmi (Baş Naziri) olmuşdur. Türk Qurtuluş Savaşında iştirak etmişdir. Türkiyədə soyadları haqqında qanun çıxdıqdan sonra “Furqaç” soyadını qəbul etmişdir. 12, 13, 114

Əhməd Kamal 54

Əhməd Midhət 9

Əhməd Nəbil (Çıka; ? - 1945): Türk yazıçısı, jurnalisti və filosofu. Soyadı qanunu çıxdıqdan sonra “Çıka” soyadını qəbul etmişdir. 404, 529

Əhməd Nəsimi bəy (1876-1958): Türkiyənin dövlət xadimi. Ticarət naziri

(noyabr 1914 – fevral 1917), Xarici İşlər naziri (fevral 1917 – oktyabr 1918) vəzifələrini tutmuşdur.

Əhməd paşa (yaxud Hacı Əhməd paşa): Ənvər və Nuri paşaların atası. 31, 75, 95

Əhməd Rəiq (Altınay; 1881-1937): Türk tarixçisi, yazıçısı və şairi. Soyadı qanunundan sonra “Altınay” soyadını qəbul etmişdir. 403

Əhməd Rza bəy: Türk Ordusunun Bakıdakı Mərkəz Komandanı. 279

Əhmədخان Şükür oğlu 212

Əhmədli 491

Əhmədov, Əsədulla Əhməd oğlu (1867-1941): Azərbaycanın ictimai-siyasi xadimi, xeyriyyəçi. Nəşri-Maarif Cəmiyyətinin təsisçilərindən biri idi. Bakı Bələdiyyə Məclisinin, Azərbaycan Cümhuriyyəti Parlamentinin və Müsavat partiyasının üzvü olmuşdur. 273

Əhmədov, Sadiq: Azərbaycan Cümhuriyyəti Ticarət və Sənaye Nazirliyində Sənaye şöbəsi müdiri olmuşdur. 385, 515

Əhmədov, Yusif (yaxud Yusifəli Əhmədov): Ticarət və Sənaye İttifaqının sədri olmuşdur. 275

Əxzi-Əsgər İdarəsi: Hərbi qulluğa çağırış idarəsi. (Azərbaycan Cümhuriyyəti) 29, 263

Əl-Barudi, Alimcan: Barudi, Qalimcan. Ələkbər Məşhədi Zeynal oğlu: Bakı sakini. 234

Ələkbərzadə, Həbib: “Azərbaycan” qəzetinin əməkdaşlarından. 20

Əli Xasməmməd oğlu: Gəncədə polis nəfəri olmuşdur. 57

Əli Ülvi: Bakıdakı türk zabitlərindən. 279

Əli Yusif: bax. Yusifzadə, Əli.

Əliağa Əliəsgər oğlu: Bakı sakini. 234

Əlibala Dadaş oğlu: Keşlə sakini. 256

Əlif. Sad.: “Azərbaycan” qəzetindəki imzalarından. 189

Əlikənd: Azərbaycanın Ucar rayonu ərazisində kənd və dəmiryolu stansiyası. 23, 36

Əlikiş, Abbas oğlu: Samuxun Sərkər kəndi sakini. 301

Əlirza bəy: Bakıda hərbi məhkəmənin hakimi olmuşdur. 16, 17, 279

Əliverdi Rəhim oğlu: İran təbəəsi. 300

Əliyərbəyov, Ədil 480

Əliyev, Əsədullah 344

Əliyev, Hüseynqulu: Bakı sakini. 133

Əliyev, Məhəmmədbağır 279

Əliyev, Məşhədi Mehdi: Bakı sakini. 325

Əliyev, Mirzəağa: bax. Əlizadə, Mirzəağa.

Əliyev, Yusif: Bakı sakini. 234

Əlizadə, Mehdi ağa 177

Əlizadə, Mirzəağa (1883-1954): Azərbaycanlı aktyor. “Həmiyyət”, “Nicat” truppalarında çıxış etmişdir. 1924-cü ildən etibarən Azərbaycan Dövlət Dram Teatrında çalışmış, 1949-cu ildə Xalq artisti adına layiq görülmüşdür. 82, 133, 279

Əlizadə, Paşa: sazəndə. 279

Əlövsət Nəcəf oğlu: Bakı sakini. 234

Əmanət Kassası (Azərbaycan Cümhuriyyəti) 268

Əmin Abid (Gültəkin; Mütəllib oğlu Abid Alp) 184, 194, 405

Əmiraslanov, Nuri: Ordunun ərzaq ehtiyacının yerinə yetirilməsi məqsədi ilə qurulan komitənin üzvü olmuşdur. 134

Əmircanov, Əbdüləli bəy (1870-1948): Azərbaycanın ictimai-siyasi xadimi. Tiflisdə Müəllimlər İnstitutunu bitirmiş, Azərbaycanın bir sıra yerlərində müəllim işləmişdir. Azərbaycan Cümhuriyyəti Hökumətində Maliyyə naziri, Dövlət

Nəzarəti naziri vəzifələrini tutmuşdur. Cümhuriyyətin süqutundan sonra Türkiyəyə mühacirətə getmişdir. 213, 391

Əmirhacıyan kəndi 215

Əmirov, Cəmil 134

Əmlak Nazirliyi (Azərbaycan Cümhuriyyəti) 134

Əmlak və Ərazi naziri (Azərbaycan Cümhuriyyəti) 268, 282

Ənvər paşa (1881-1922): Osmanlı dövlətinin hərbi və siyasi xadimi. İttihad və Tərəqqi cəmiyyətinin liderlərindən idi. 1914-1918-ci illərdə Osmanlı dövlətinin Hərbi naziri, Baş Qərargah rəisi olmuşdur. Türk xalqlarını birləşdirmək uğrunda mübarizə aparmışdır. 75, 200, 462

“Ənvəriyyə” oğlanlar məktəbi (Gəncə) 113

Ənzəli: İrənin şimalında, Xəzər dənizi sahilində liman şəhəri. 14, 83, 145, 266, 267, 305, 317, 318, 319, 329, 333, 334, 433, 443, 444, 472, 489, 514, 537

Ərazi İdarəsi (Bakı) 16, 416, 476, 494

Ərazi naziri (Azərbaycan Cümhuriyyəti) 299

Ərazi Nazirliyi (Azərbaycan Cümhuriyyəti) 125

Ərazi və Dövlət Əmlakı naziri (Azərbaycan Cümhuriyyəti) 415, 416, 475, 476, 494

Ərazi və Dövlət Əmlakı Nazirliyi (Azərbaycan Cümhuriyyəti) 415, 416, 434, 475, 476, 493, 494

Ərəb, ərəblər 52, 53, 54, 152, 209, 236, 382, 399

Ərəb dili, ərəbcə 11, 53

Ərəbistan 156, 169, 383

Ərəbqardaşbəyli: Azərbaycanın Neftçala rayonu ərazisində kənd. 37

Ərəgit: bax. Ərəkit.

Ərəkit (yaxud Ərəgit): Azərbaycanın İsmayılı rayonunda kənd. 177

Ərəmis: bax. İrimis.

Ərəş 419, 500

Ərəş qəzası (uyezdi): Yelizavetpol quberniyasının tərkibində inzibati vahid. Daha sonra Ağdaş qəzası adlanmışdır. 47, 107

Ərkivan: Azərbaycanın Masallı rayonu ərazisində kənd. 189

Ərzaq İdarəsi (Bakı) 39, 57, 170, 174, 211, 472, 491, 492, 513, 514, 516, 517, 535, 536, 537

Ərzaq naziri (Azərbaycan Cümhuriyyəti) 24, 37, 521

Ərzaq Nazirliyi (Azərbaycan Cümhuriyyəti) 23, 26, 42, 81, 255, 268, 340, 341, 409, 471, 472, 488, 513, 514

Ərzincan 271

Ərzurum 236, 241, 264, 303

Əsəd paşa: Türkiyə Üçüncü Ordusunun komandanı. 225

Əsədullayev 145

Əsədullayev, Mirzə (1875-1936): Azərbaycanlı sahibkar, ictimai-siyasi xadim. 1918-ci ilin dekabrından 1919-cu ilin martına qədər Azərbaycanın Ticarət və Sənaye naziri olmuşdur. 335

Əsədullayev, Şəmsi 361

Əsfəndiyar xan (1871-1918): 1910-1918-ci illərdə Xivə xanı olmuşdur.

Əsgər Seyid Dadaş oğlu: Gəncə qəzasının Dəllər kənd sakini.

Əsgərov, Salman: bax. Salman Mümtaz.

Əşrəfov, Əbdürrəhim: Bakı sakini. 133

Əşrəfovun evi: Bakıda, Mariinski (indiki Rəsul Rza) və Torqovı (indiki Nizami) küçələrinin kəsişməsində mülk. 41, 63, 85, 107, 129, 151, 171, 193, 236, 259, 281, 323, 345, 365, 387, 410, 434, 455, 476, 495, 518, 539

Əşrəfovun mağazası: Bakıda, Merkurievski (indiki “Zərifə Əliyeva”)

küçəsində yerləşmiş ticarət obyektı. 63, 494, 538

“F.”: qəzet; bax. “Forverts”.

“F. Ç.”: qəzet. 100, 108, 533

“F. Q.”: qəzet. 61

“F. T.”: bax. “Fossişe zeytunq”.

“F. T.”: bax. “Frankfurter Zeytunq”.

Faiq Ali 11

Faqrin, Q. Y.: Bakıda, Bolşoy Morskoy (indiki “Bülbül”) küçəsində çörək dükanı olmuşdur. 474, 493

Falih Rıfqi 54

Fars, farslar 52, 53, 54

Fars dili, farsca 11, 53, 191, 280

Faruq Nafiz 54

Fater 462

Fatma Aliyə xanım (1862-1936): Türk yazıçısı və tərcüməçisi. 403

Fatmayı 491

Fazil Əhməd 54

“Fenomen”: Bakıda fəaliyyət göstərən teatr-kinematoqraf; Bakıda Dənizkənarı parkda, indiki Azərbaycan Dövlət Kukla Teatrının binasında yerləşirdi. 128, 131

Fəhlə, Əsgər və Kəndli Şurası (Münxen) 265

Fəhlə klubu (Bakı): 129, 171, 215, 235, 263, 537

Fələstin 93, 104, 246

Fərhadov, Məşhədibaba 106, 109

Fərid bəy: Qafqaz İslam Ordusu zabitlərindən. 279

Fərqanə (şəhər): Özbəkistanda şəhər; Fərqanə vilayətinin inzibati mərkəzi. 75, 86

Fərqanə vadisi: Orta Asiyada dağarası vadi. Özbəkistan, Qırğızıstan və Tacikistanın sərhədləri daxilindədir. 86

Fərqanə vilayəti: Özbəkistanın inzibati ərazi vahidi. Ölkənin şərqində, Fərqanə vadisində yerləşir. 86

Fətəliyev, Qulam 480

- Fəttahov, Həsən 393
- Fikrət, Tofiq: bax. Tofiq Fikrət.
- Filadelfiya 55
- Filankəs: “Azərbaycan” qəzetindəki imzalardan biri; bax. Hacıbəyli, Üzeyir.
- Filin (yaxud Filinka): Rusiyada xutor; Volqoqrad vilayətinin Kumiljensk rayonu ərazisindədir. 371
- Filippin 426
- Finkelşteyn, Boris Konstantinoviç (1871-1931): Həkim. Xarkov Universitetinin Tibb Fakültəsini bitirmişdir. Sankt-Peterburq və Batumda fəaliyyət göstərmiş, həmçinin Bakıda Neft Sənayeçiləri Qurultayı Şurasının xəstəxanasında işləmişdir. Bakı Cərrahlar Cəmiyyətinin təsisçisi və sədri olmuşdur. 273
- Finlandiya: (yaxud Finlanda). Şimali Avropada dövlət. 18, 104, 181, 182, 257, 330, 394, 395
- Finlandiyanın ABŞ-dakı səfiri. 18
- Finley 527
- Firəng: bax. Fransız.
- Firiduni: bax. Firiduniyyə.
- Firiduniyyə (yaxud Firiduni): XX əsrin əvvəllərində Salman Mümtazın Aşqabadda açdığı məktəb. 190
- Firuzə: Aşqabadın 35 km qərbində kurort rayonu. 191
- Fiume [Fiume] (yaxud Riyeka [Rijeka]): Xorvatiyada liman şəhəri. 69, 70, 136, 137
- Flandriya [Flandre]: Avropada tarixi bölgə. Müasir dövrdə əsas hissəsi Belçikaya, geri qalanı isə Fransa və Niderlanda məxsusdur. 99, 166
- Flemenk: bax. Hollandiya.
- Flensburq [Flensburg]: Almaniyanın şimalında, Danimarka sərhədi yaxınlığında şəhər. 243
- Flober, Qüstav [Gustave Flaubert; 1821-1880]: Fransız realist yazıçısı. 10
- Foburq-de-Dertemon: Fransa-Belçika sərhədində yer. 265
- Forerin evi: Yelenendorf (indiki Göygöl) şəhərində alman əsilli tacir Forerə məxsus olmuş mülk. 96
- Fort-Aleksandrovsk: bax. Aleksandrovsk.
- Fort-Şevçenko: bax. Aleksandrovsk.
- “Forverts” [Vorwärts] (“İrəli”): Almaniya Sosial-Demokrat Partiyasının orqanı olan qəzet. Əsası 1876-cı ildə qoyulmuşdur. Təqiblərə görə müxtəlif dövrlərdə Leypsiq, Berlin, Praqa və Parisdə nəşr edilmişdir. 50, 115, 130
- “Fossişe zeytung” [Vossische Zeitung]: 1721-1934-cü illərdə Berlində nəşr edilən alman qəzeti. 51, 64, 108
- Foş, Ferdinand [Ferdinand Foch, 1851-1929]: Fransanın hərbi xadimi, marşal. 166, 180, 203, 267, 296
- “Frankurt qəzeti”: bax. “Frankfurter zeytung”.
- “Frankfurter zeytung” [Frankfurter Zeitung]: Frankfurtda 1856-cı ildən etibarən nəşr edilən almanca gündəlik qəzet. 1943-cü ildə bağlanmışdır. 108, 222, 238, 420
- Frans, Anatol [Anatole France; 1844-1924]: Fransız yazıçısı, Nobel mükafatı laureatı. 10
- Frans İosif küçəsi [Kaiser-Franz-Josef-Straße]: Vyanada küçə. 136
- Fransa 6, 10, 61, 80, 93, 104, 108, 139, 156, 157, 158, 162, 180, 181, 198, 242, 243, 246, 269, 274, 282, 296, 305, 306, 312, 317, 335, 338, 347, 350, 356, 357, 370, 393, 421, 422, 423, 453, 462, 477, 483, 484, 486, 509, 510, 520, 527, 533, 540
- Fransa Baş Qərargahı 243
- Fransa Hökuməti 61, 180, 393, 490
- Fransa prezidenti 421
- Fransa-Prussiya müharibəsi (1870-

1871): Fransa imperiyası ilə Prussiya krallığı arasında müharibə. Prussiyanın qələbəsi ilə başa çatmışdır. 520

Fransanın Rusiyadakı general-konsulu

Fransız, fransızlar 9, 10, 11, 19, 54, 69, 99, 117, 119, 163, 166, 243, 266, 267, 296, 317, 353, 359, 370, 378, 393, 420, 425, 444, 448, 462, 473, 503, 506, 510, 520, 525, 532, 533, 540.

Fransız dili; fransızca 10, 19, 54, 257

Fransisk I [François Ier; 1494-1547]:

Fransa kralı; 1515-1547-ci illərdə hakimiyyətdə olmuşdur.

Fransua: bax. Fransisk I.

Fridrix Karl fon Hessen [Friedrich Karl von Hessen, 1868-1940]: Böyük Hessen hersoqluğunun şahzadəsi. 9 oktyabr – 12 dekabr 1918-ci ildə Finlandiya kralı olmuşdur. 394

Fridrix Vilhelm [Friedrich Wilhelm; 1882-1951]: Almaniya və Prussiyanın vəliəhd şahzadəsi; Almaniya imperatoru II Vilhelmin oğlu. Birinci Dünya müharibəsində əvvəlcə Beşinci ordunun komandiri, sonra Kronprins Vilhelm Orduları Qrupunun baş komandanı olmuşdur. 243, 260, 267, 282, 462, 501, 519

Fridrixştadt [Friedrichstadt]: Almaniyanın şimalında, Ayder [Eider] çayı üstündə yerləşən şəhər. 194

Fridrixştadt [Friedrichstadt]: Almaniya, Berlin şəhərinin bir rayonu. 194

Fridrixştadt [Friedrichstadt]: Almaniya, Drezden şəhərinin bir rayonu. 181, 194

Fridrixştadt [Friedrichstadt]: Almaniya, Düsseldorf şəhərinin bir rayonu. 194

Funtikov, Fyodor Adrianoviç (1876-1926): Rusiyanın siyasi xadimi. Aşqabadda fəhlələrin antibolşevik üsyanının (iyul

1918-ci il) rəhbərlərindən biri, Zakaspiysk Müvəqqəti Hökumətinin (1918-1920) başçısı olmuşdur. 191

Furmi [Fourmies]: Fransanın Nor departamentində kommuna. 265

“Füqərayi-kasibə hakimiyyəti”: bax. “Proletariat diktaturası”.

“Gaveyi-ahəngər”: Şəmsəddin Saminin əsəri. 24, 39, 112, 127, 134, 148, 278

Gegeçkori, Yevgeni Petroviç (1881-1954): Gürcüstanın dövlət xadimi. Menşevik. Hüquq təhsili almışdır. Zaqafqaziya Komissarlığının sədri seçilmişdi. Gürcüstan müstəqilliyini elan etdikdən sonra Xarici İşlər naziri, 1921-ci ildə isə Ədliyyə naziri oldu. Gürcüstanın sovetləşməsinin ardından mühacirət etdi. 137, 302, 487

Getman 108, 164

“Gələcək”: qəzet; “Hümmət” partiyasının orqanı olmuş, Tiflisdə nəşr edilmişdir. 302

Gəlibolu 316

Gənc türklər 200

Gəncə (şəhər) 15, 23, 29, 30, 31, 36, 45, 67, 73, 75, 76, 86, 90, 94, 95, 96, 112, 113, 154, 160, 165, 175, 176, 183, 248, 291, 292, 328, 336, 340, 345, 364, 368, 393, 416, 419, 432, 476, 479, 480, 490, 494, 500, 515, 521

Gəncə 17-ci ruhani məktəbi 113

Gəncə Bələdiyyəsi sədri 76, 94, 95, 96

Gəncə Darülmüəllimini: bax. Gəncə Müəllimlər Seminariyası.

Gəncə həbsxanası 369

Gəncə Hərbi məktəbi (Gəncə Hərbiyyə məktəbi; Gəncə Kiçik zabitlər məktəbi; Gəncə Podpraporşiklər məktəbi): Azərbaycan Cümhuriyyəti dövründə milli hərbi kadrlar hazırlayan məktəb. 1918-ci ilin iyun ayında Gəncədə fəaliyyətə başlamış, həmin ilin oktyabr ayında ilk

məzunlarını vermişdir. 1918-ci ilin dekabrında Gəncə Podpraporşiklər məktəbinin bazasında Gəncə Praporşiklər məktəbi yaradılmışdır. 30, 31, 73, 86, 94, 186

Gəncə Hərbiyyə məktəbi: bax. Gəncə Hərbi məktəbi.

Gəncə Kiçik zabitlər məktəbi: bax. Gəncə Hərbi məktəbi.

Gəncə qəzası 34, 37, 134, 166, 184, 301

Gəncə quberniyası 26, 34, 138, 144, 221, 268, 270, 271, 274, 369, 418

Gəncə Müəllimlər Seminariyası 204

Gəncə nahiyə məhkəməsi 177

Gəncə oğlanlar gimnaziyası 112, 113

Gəncə Podpraporşiklər məktəbi: bax. Gəncə Hərbi məktəbi.

Gəncə Şəhər Bələdiyyəsi rəisi 31

Gəncə valisi 31, 56, 57, 96, 183, 184, 232

Gəncəli, gəncəlilər 153, 301

Gildholl 526, 539

Giorqadze, Qriqol (1879-1937): Gürcüstanın ictimai-siyasi xadimi, hüquqşünas. Xarkov Universitetini bitirmişdir. 26 may 1918 – 13 fevral 1919 tarixləri arasında Gürcüstan Respublikasının Müdafiə naziri olmuşdur. 1937-ci ildə Sovet rejimi tərəfindən güllələnmişdir. 78, 174

Goradil 491

Gökalp, Ziya (1876-1924): Türk sosioloqu, şairi və siyasətçisi. Türkiyə-də milliyətçiliyin ən böyük ideoloqu olaraq qəbul edilir. 53, 54, 252

Gömrük İdarəsi (Azərbaycan Cümhuriyyəti): bax. Mərkəzi Gömrük İdarəsi (Azərbaycan Cümhuriyyəti).

Göte 374

Göygöl (şəhər): bax. Yelenendorf.

Göyçay 150, 476, 479, 480, 494

Göyçay ali-ibtidai məktəbi 113

Göyçay qəzası (uyezdi) 416, 419, 479, 480, 500

Göyçə mahalı 165, 166, 512

Gülxanə xətti-hümayunu (yaxud Gülxanə fərmanı; Tənzimat fərmanı): Türkiyədə, Sultan Əbdülməcid dövründə, 3 noyabr 1839-cu ildə elan edilən fərman. Qərbyönlü inkişafın ilk ciddi addımı kimi qəbul edilir. 119, 120

Güllərov, İbrahim: Bakı sakini. 454

Gümrü-Culfa dəmiryolu 12

Gürcü, gürcülər 6, 13, 14, 48, 78, 79, 86, 103, 118, 137, 138, 155, 198, 223, 224, 225, 238, 247, 268, 289, 302, 418, 419, 427, 432, 483, 500

Gürcü dili, gürcücə 62, 386, 525

Gürcüstan 13, 18, 30, 48, 51, 61, 62, 79, 102, 117, 118, 125, 131, 137, 149, 174, 181, 182, 198, 199, 200, 203, 213, 214, 217, 224, 225, 226, 227, 213, 232, 238, 257, 270, 277, 293, 307, 362, 363, 368, 385, 386, 397, 405, 417, 427, 429, 432, 433, 451, 473, 479, 483, 488, 490, 511, 512

Gürcüstan Baş Qərargahı 13

Gürcüstan Dəmiryolu İdarəsi 255, 385, 386, 433

Gürcüstan Hökuməti 52, 62, 79, 80, 102, 103, 118, 130, 198, 198, 200, 213, 214, 224, 225, 302, 362, 363, 385, 397, 513

Gürcüstan Parlamenti 78, 79, 102, 149, 199, 201, 223, 226

Gürcüstan Sosial-Demokrat Partiyası 199, 386

Gürcüstan Teleqraf Agentliyi 308, 310, 393, 461, 477, 502, 503

Gürcüstan Təsisçilər Məclisi 149

Gürcüstanın Azərbaycandakı səfiri 51, 58

Gürpınar, Hüseyn Rəhmi: bax. Hüseyn

Rəhmi.

Güzdək kəndi 491

“H.”: bax. “Alqemeen Handelsblat”

H. Hamid: “Azərbaycan” qəzetindəki imzalardan biri.

H. Hənəfi: bax. Zeynallı, Hənəfi.

“H. K.”: bax. “Kommunist” (qəzet, Həştərxan).

H. R.: “Azərbaycan” qəzetindəki imzalardan biri, bax. Məhəmmədbəyli, Hüseyin Rza.

Haaqa [Den Haag]: Niderlandda şəhər. Bir sıra böyük beynəlxalq təşkilatlar bu şəhərdə yerləşir. 99, 246, 330, 332, 462, 484, 485, 503

Haaqa Konfransı 222

Haaze, Hüqo [Hugo Haaze; 1863-1919]: Almaniyanın siyasi xadimi, sosial-demokrat. 309, 310, 395

Hacı M. Məhəmmədağı oğlu 488

Hacı-Tərxan: İndiki Rusiya Federasiyasının Həştərxan (Astraxan) şəhəri. “Azərbaycan” qəzetinin müxtəlif nömrələrində “Hacı-Turxan”, “Hacı-Tərxan” kimi adlarla getmişdir. 170, 300, 320, 362, 426, 435, 442, 487, 496

Hacı-Turxan: bax. Hacı-Tərxan.

Hacı Yunis hamamı: Bakıda hamam; Yuxarı Təzəpir küçəsində yerləşmişdir. 476, 494, 538

Hacıbəyli, Ceyhun bəy (yaxud C. Dağıstani; 1891-1962): Azərbaycanlı filoloq, tarixçi, jurnalist və ictimai xadim. Peterburq və Sorbonna universitetlərində təhsil almışdır. “Azərbaycan” qəzetinin redaktorlarından olmuşdur. Qəzətdəki yazılarını “C. Dağıstani” imzası ilə nəşr etdirmişdir. Üzeyir Hacıbəylinin kiçik qardaşdır. 20, 41, 63, 85, 107, 130, 151, 173, 194, 216, 237, 260, 279, 281, 303, 323, 345, 365, 387, 411, 434, 443, 456, 461, 476, 477, 496, 518, 539

Hacıbəyli, Üzeyir (1885-1948): Azərbaycanlı bəstəkar, musiqişünas, publisist, pedaqoq və ictimai xadim. Azərbaycanın müasir peşəkar musiqi sənətinin və milli operanın banisi. Dövrünün bir sıra qəzet və jurnallarında, o cümlədən “Azərbaycan” qəzetində məqalə, felyeton, hekayə və miniatürlərlə çıxış etmişdir. “Azərbaycan” qəzetinin redaktorlarından biri olmuşdur. Sovet dövründə Azərbaycan Bəstəkarlar İttifaqının sədri, Azərbaycan Dövlət Konservatoriyasının rektoru, Azərbaycan Elmlər Akademiyasının həqiqi üzvü olmuşdur. Azərbaycan SSR-in və Azərbaycan Respublikasının Dövlət himnlərinin musiqisinin müəllifidir. 112, 134, 264, 298, 340, 513, 520

Hacıbəyli, Zülfüqar (1884-1950): Azərbaycanlı bəstəkar. Üzeyir Hacıbəylinin böyük qardaşdır. 24, 112, 134, 264, 278, 279

Hacıbəyov Bəradərləri truppası: bax. Hacıbəyov Qardaşları müdiriyyəti.

Hacıbəyov Qardaşları müdiriyyəti: Zülfüqar və Üzeyir Hacıbəyli qardaşları tərəfindən Bakıda qurulan opera və operetta artsləri truppası. 24, 39, 82, 112, 127, 134, 147, 235, 264, 274, 278, 279, 341, 361, 385

Hacıqabul 23, 36, 42, 490

Hacılı: Masallı rayonunda kənd; bax. Hüseynhacılı.

Hacinski, Camo bəy (1888-1942): Azərbaycan Cümhuriyyətinin siyasi xadimi. Azərbaycan Milli Şurasının və Parlamentin üzvü olmuş, Poçt və Teleqraf naziri vəzifəsini tutmuşdur. 1938-ci ildə sürgün edilmiş, həbs düşərgəsində ölmüşdür. 420

Hacinski, Mehdi bəy: Azərbaycan Cümhuriyyəti Daxili İşlər Nazirliyində

idarə müdürü olmuşdur. 31, 75, 76, 95

Hacinski, Məhəmməd həsən (1875-1931): Azərbaycanın dövlət xadimi. Peterburq Texnologiya İnstitutunu bitirmişdir. Cümhuriyyətdən əvvəl Bakının abadlaşdırılmasında xidmətləri olmuşdur. Zaqafqaziya Seyminin üzvü idi. Zaqafqaziya Demokratik Federativ Respublikasında Ticarət və Sənaye naziri vəzifəsini tutmuşdur. Azərbaycan Milli Şurasının üzvü idi. Azərbaycan Cümhuriyyəti Hökumətində Xarici İşlər naziri, Dövlət Nəzarəti naziri, Maliyyə naziri, Daxili İşlər naziri, Ticarət, Sənaye və Ərzaq naziri kimi vəzifələrdə işləmişdir. Cümhuriyyətin süqutundan sonra represiyaya məruz qalmışdır. 276, 391, 392, 480

Hacinski, Pirağa Eyvaz oğlu: mədən sahibi. 147

Hacıyev, İsfəndiyar 393

Hacıyev zavodu (Dağıstan) 256

Hadi, Məhəmməd (Əbdülsəlimzadə; 1879-1920): Azərbaycanlı şair və jurnalist. 336, 358, 384, 388, 431, 470, 489

Hafiz Həmdi əfəndi: möhür ustası. 322

Hagen [Hagen]: Almaniyanın qərbində şəhər. 243

Haqqı bəy: Dağıstandakı türk zabiti 257

Haqverdiyev, Əbdürrəhim bəy 264, 389

Haqverdiyev, Həsən: Bakıda qarət üstündə cərimələnmişdir. 16

“Halə”: bax. “Müsəvvər halə”.

Hamazasp: bax. Srvandzyan, Hamazasp.

Hamburq [Hamburg]: Almaniyanın şimalında şəhər. Avropanın ən böyük limanlarından biridir. 243, 265, 331, 461

“Hamburqer fremdenblat” [Hamburger Fremdenblatt]: Hamburqda 1828-ci ildən etibarən nəşr edilən gündəlik

qəzet. 1944-cü ildə başqa qəzetlərlə birləşdirilmişdir. 223, 238

Hamid, Əbdülhaq (Tarhan, 1852-1937): Türk şairi və dramaturqu; eyni zamanda diplomatik fəaliyyəti də olmuşdur. 9, 10, 52, 374, 403, 405, 413, 469, 477

Haşim Hüseyn oğlu: Bakıda oğurluq üstündə tutulmuşdur. 234

Helqoland [Helgoland]: Şimal dənizində yerləşən kiçik arxipelaq; Almaniya məxsusdur. 351

Hellinqrat, Filip fon [Philipp von Hellingrath; 1862-1939]: Bavariyalı general. 1916-1918-ci illərdə Bavariyanın Hərbi naziri olmuşdur. 238

Hersek Müstəqil İslam Partiyası: XX əsrin əvvəllərində Bosniya müsəlmanlarının siyasi təşkilatı. 506

Hertling, Georq fon [Georg von Hertling; 1843-1919]: Almaniyanın dövlət xadimi. 1 noyabr 1917 – 3 oktyabr 1918 tarixləri arasında Alman-niyanın Baş Naziri (Reyxskansler) olmuşdur. 104

Herve, Qustav [Gustave Herve; 11871-1944]: Fransız jurnalisti və sosialist siyasətçisi. Gənclik illərində antimilitarist və sindikalist olan Herve, daha sonra milliyətçi-vətənpərvər mövqedən çıxış etmiş, 1920-1930-cu illərdə isə Fransada faşizm hərəkatının əsas xadimlərindən birinə çevrilmişdir. 467

Hessen, Fridrix Karl: bax. Fridrix Karl fon Hessen.

Heybət stansiyası: Bakıda, Qaradağ rayonunda dəmiryolu stansiyası. 2018-ci ildə ləğv edilmiş, ona bitişik hissədə açılan yeni dəmiryolu stansiyasına “Abşeron” adı verilmişdir. 432

Heydər xan: Nəriman Nərimanovun “Nadir şah” pyesində surət. 82

Heydərov: Dərbənd şəhərinin bələdiyyə sədri olmuşdur. 213

- Həkimə: Bakı sakini. 319
- Hələb: İndiki Suriya Ərəb Respublikasının şimal-qərbində şəhər, ölkənin ən böyük və qədim şəhərlərindən biri. 156
- Həmdullah Abbas oğlu: İran təbəəsi 147
- “Həmid”: gəmi. 537
- Hərbi nazir (Avstriya) 136
- Hərbi nazir (Bavariya) 202, 222, 238
- Hərbi nazir (Ermənistan) 214
- Hərbi nazir (Gürcüstan) 13, 78, 168, 174, 201, 385
- Hərbi nazir (Rusiya) 441
- Hərbi Nazirlik (yaxud Hərbiyyə Nazirliyi) (Azərbaycan Cümhuriyyəti) 268, 286
- Hərbi Nazirlik (Gürcüstan) 103
- Hərbi Nazirlik (Kırım) 149
- Hərbi Nazirlik (Ukrayna) 84
- Hərbi Sənaye Komissarı (Rusiya)
- Hərbi-ümumi: bax. Birinci Dünya müharibəsi.
- Hərbiyyə məktəbi (İstanbul) 73
- Hərbiyyə və Bəhriyyə naziri: bax. Müdafiə və Donanma naziri.
- Hərəkət Ordusu: 13 aprel 1909-cu ildə İstanbulda meydana gələn və Osmanlı sultanı II Əbdülhəmidin taxtdan salınmasıyla nəticələnən üsyanı (rumi təqvimlə 31 mart 1325-ci ilə düşdüyü üçün tarixdə “31 mart vəqiyəsi” kimi qalmışdır) yatırmaq üçün Səlanikdən İstanbula göndərilən ordu. Bu ordunun komandanı Mahmud Şövkət paşa idi. 400
- Həsənlı: Azərbaycanın Masallı rayonunda kənd. 301
- Həsənov: Bakı Şəhər Dumasının üzvü olmuşdur. 274
- Həştərxan: bax. Hacı-Tərxan.
- “Həyat”: 7 iyun 1905 – 3 sentyabr 1906 tarixləri arasında Bakıda Azərbaycan dilində nəşr edilən qəzet. Naşiri Əlimərdan bəy Topçubaşov, redaktorları Əhməd bəy Ağayev və Əli bəy Hüseynzadə olmuşlar. 158, 174
- Həzi Aslanov küçəsi (Bakı): bax. Karantinni küçəsi.
- Hicaz 349
- Hidayət Gülbala oğlu 212
- Hilali-Əhmər: bax. Qırmızı Aypara cəmiyyəti.
- Hind 382
- Hindenburg, Paul fon (Paul von Hindenburg, 1847-1934): Almaniyanın hərbi və siyasi xadimi, Birinci Dünya müharibəsinin ən məşhur sərkərdələrindən biri. 1925-1934-cü illərdə Almaniya prezidenti olmuşdur. 462, 503
- Hindistan 128, 131, 406, 407, 426, 526, 527, 539
- Hindistan İşləri naziri (İngiltərə) 406, 407, 413
- Hindli; hindu 406, 407
- Hindu: bax. Hindli.
- Hints, Paul fon [Paul von Hintze, 1864-1941]: Almaniyanın dövlət xadimi və diplomati. İyul-oktyabr 1918-ci ildə Almaniyanın Xarici İşlər naziri olmuşdur. 222
- Hipper, Franz fon [Franz von Hipper; 1863-1932]: Alman admiralı. Birinci Dünya müharibəsində Almaniyanın əsas hərbi donanması olan Açıq Dənizlər Donanmasının [Hochseeflotte] kəşfiyyat qrupunun komandanı olmuşdur. 421
- Hirson [Hirson]: Fransanın şimalında kommuna. 266
- Hıçək Partiyası: bax. Sosial-Demokrat Hıçək Partiyası.
- Hoqland: bax. Qoqland.
- Hollandiya 260, 330, 351, 393, 398, 411, 444, 462, 463, 501, 506, 510, 520
- Hollandiya Hökuməti 330
- Hollandiya kraliçası 393, 411, 501
- Hökməli 491

- Hökumət Müfəttişi; Hökumət Kontroloru; Hökumət Kontrolu: bax. Dövlət Müfəttişi
- Hökumət Müfəttişliyi: bax. Dövlət Müfəttişliyi
- Hövsan 491
- Husarek, Maks fon Heynleyn [Max Hussarek von Heinlein; 1865-1935]: Avstriya-Macaristanın dövlət xadimi. 25 iyul – 27 oktyabr 1918 tarixləri arasında Baş Nazir olmuşdur. 55
- Hüqo, Viktor [Victor Hugo; 1802-1885]: Fransız yazıçısı; romantizmin ən böyük nümayəndələrindən biri. 9
- “Hümmət” partiyası 291, 302, 327
- “Hürriyyətpərvər Avam Firqəsi” (Türkiyə) 424, 435
- “Hürriyyətpərvəran Firqəsi”: bax. “Hürriyyətpərvər Avam Firqəsi”.
- Hüseyn: İmam, Məhəmməd Peyğəmbərin nəvəsi, həzrəti-Əlinin oğlu. 477
- Hüseyn Cahid (Yalçın; 1875-1957): Türk yazıçısı, publisisti və siyasətçisi. Bir müddət Türkiyənin məşhur ədəbiyyat və incəsənət jurnalı olan “Sərvəti-fünun”un redaktoru olmuş, daha sonra “Tənin” qəzetini qurmuşdur. Birinci Dünya müharibəsindən sonra ingilislər tərəfindən Malta adasına sürgün edilmişdir. Türkiyə Böyük Millət Məclisinin deputatı olmuşdur. Soyadı qanunu çıxdıqdan sonra “Yalçın” soyadını qəbul etmişdir. 11, 12, 477
- Hüseyn Cavid 54, 254, 255
- Hüseyn Əli oğlu: Qazaxın Dağ Kəsəmən kəndinin sakini. 139
- Hüseyn Fərəc oğlu: Bayılda çörək dükanı olmuşdur. 474, 493
- Hüseyn Rəhmi (Gürpınar; 1864-1944): Türk yazıçısı. Soyadı qanunu çıxdıqdan sonra “Gürpınar” soyadını qəbul etmişdir. 404, 529
- Hüseyn Sirət (Özsevər) 11
- Hüseyn Vedat: şair. 315
- Hüseynhacılı (yaxud Hacılı): Azərbaycanın Masallı rayonu ərazisində kənd. 189, 301
- Hüseynov 514
- Hüseynov, Həsən 279
- Hüseynov, Mirzəağa: Bakı sakini. 133
- Hüseynov, Muxtar: Bakı sakini. 133
- Hüseynov, Rza: bax. Darablı, Rza.
- Hüseynova, Şura xanım 279
- Hüseynovun evi: Bakıda, Nikolayevski (indiki İstiqlaliyyət) küçəsində mülk. 129, 171, 215
- Hüseynzadə, Əli bəy (1864-1940): Azərbaycanın və Türkiyənin görkəmli ictimai xadimi, eyni zamanda həkim, publisist və pedaqoq. 12, 54, 185
- Hüseynzadə, Hacıəli 364
- Hüseynzadə, Xəlil: teatr aktyoru. 24, 82, 279, 342
- Xabarovsk 462
- Xaçaturyans, S.: Bakıda, Stanislavski (indiki “Azadlıq”) küçəsində çörək dükanı olmuşdur. 474, 493
- Xaçikov, A. İ.: Sentrokaspi Donanması Əməliyyat şöbəsinin komandiri olmuşdur. 37
- Xaçmaz 81, 343, 536
- Xaçyan 386
- Xalid Fəxri 54
- Xalid Ziya (Uşaqlıgil) 10, 11, 52
- Xalidə Ədib (Soyadı qanunundan sonra “Adıvar” soyadını qəbul etmiş-dir; 1884-1964): Türk yazıçısı və siyasi xadimi. Türk Qurtuluş Savaşında iştirak etmiş, Türkiyə Böyük Millət Məclisinin üzvü olmuşdur. 12, 54, 399
- “Xalüqun dəftəri” 11
- Xanbulaq: Ağsu rayonunun kəndi. Bax. Gürcüvan.

- Xanlar (şəhər): bax. Yelenendorf.
- Xarici İşlər naziri (ABŞ) 345
- Xarici İşlər naziri (Almaniya) 141, 333, 345, 412, 484, 496
- Xarici İşlər naziri (Avstriya-Macaristan) 50, 64, 136
- Xarici İşlər naziri (Azərbaycan Cümhuriyyəti) 268, 282, 334, 432, 436
- Xarici İşlər naziri (Britaniya) 260
- Xarici İşlər naziri (Ermənistan) 214, 217
- Xarici İşlər naziri (Gürcüstan) 13, 51, 103, 302, 385, 397, 487
- Xarici İşlər naziri (Rusiya) 181, 309
- Xarici İşlər naziri (Türkiyə) 91
- Xarici İşlər naziri (Yaponiya) 397, 412
- Xarici İşlər Nazirliyi (Almaniya) 222, 311, 532
- Xarici İşlər Nazirliyi (Azərbaycan Cümhuriyyəti) 112, 125, 138
- Xarici İşlər Nazirliyi (Gürcüstan) 18, 52, 103, 199, 488
- Xarici İşlər Nazirliyi (Ukrayna) 353
- Xarkov 69, 84, 99, 313, 314, 394, 427, 463
- Xarkov vilayəti 299
- Xarlamov, Vasili Akimoviç (1875-1957): Rusiyanın siyasi xadimi. Kadet partiyasının üzvü idi. Ağqvardiyaçılar hərəkatının aktiv üzvlərindən biri, Cənub-Şərq İttifaqı Hökumətinin başçısı olmuşdur. 1920-ci ildən etibarən mühacirətdə yaşamışdır. 353
- Xarmandalı: Azərbaycanın Biləsuvar rayonunda kənd; bax. Xırmandalı.
- Xasavyurt: Rusiya Federasiyası tərkibində Dağıstan Respublikasında şəhər. 443
- Xasməmmədov, Ələsgər bəy: Gəncə Şəhər Bələdiyyə İdarəsinin rəisi olmuşdur. 31, 76
- Xatisov, Aleksandr İvanoviç (1874-1945): Erməni ictimai-siyasi xadim, “Daşnaksutyun” partiyasının üzvü idi. Müxtəlif dövrlərdə Ermənistanın Baş Naziri, Səhiyyə, Daxili İşlər və Xarici İşlər naziri olmuşdur. Ermənistanın sovetləşməsindən sonra Fransa və Portuqaliyada mühacirətdə yaşamışdır. 12, 353
- Xələfzadə, Yusif 392
- Xəlil İbrahim: bax. İbrahimov, Xəlil.
- Xəlil paşa: Xəlil Qut (1882-1957). Osmanlı İmperiyasının hərbi xadimi. İttihad və Tərəqqi cəmiyyətinin üzvü olmuşdur. Ənvər paşanın əmisi (Ənvər paşadan 1 yaş kiçik idi), eyni zamanda Hərbi Akademiyada Mustafa Kamalın (Atatürk) sinif yoldaşı olmuşdur. Birinci Dünya müharibəsində İraq cəbhəsində böyük müvəffəqiyyət qazanmış, Qafqaz İslam Ordusu ilə birgə Bakıya daxil olmuş, Türk Qurtuluş Savaşında iştirak etmişdir. 114
- “Xəmsə”: Dahi Azərbaycan şairi Nizami Gəncəvinin beş poemadan ibarət əsəri. 345
- Xəzər dənizi 46, 86, 128, 294
- Xəzər xaqanlığı 86
- Xəzinə Palatası (Bakı) 341, 480
- Xırdalan 491
- Xırmandalı (yaxud Xarmandalı): Azərbaycanın Biləsuvar rayonunda kənd. 189, 301
- Xızırnəbi Ramazan oğlu: Bakıda qarət üstündə cərimələnmişdir. 16
- Xita: bax. Çin
- Xitalı, xitalılar: bax. Çinli, çinlilər.
- Xivə 104
- Xocahəsən 491
- Xomeriki, Noy (1883-1924): Gürcüstanın siyasi xadimi. Gürcüstanın Müstəqillik Aktını imzalayanlar arasında idi. Gürcüstan Demokratik Respublikasının

Kənd Təsərrüfatı naziri olmuşdur. Sovetləşmədən sonra Türkiyəyə mühacirət etmişdir. 1922-ci ildə qeyri-leqal şəkildə Gürcüstana qayıtmış, həbs edilmişdir. 1924-cü ildə Sovet rejimi tərəfindən güllələnmişdir. 103

Xoroşev, Aleksandr Fyodoroviç: Bolşevik, Kizlyar şəhərinin ağqvardiyaçılara qarşı müdafiəsini təşkil etmişdir. 362

Xorvat, xorvatlar 69, 70, 152, 269

Xorvatiya krallığı: XIX əsrin axırlarından Birinci Dünya müharibəsinin sonuna qədər Slavoniya krallığı ilə birgə Avstriya-Macarıstan İmperiyasının tərkibində Xorvatiya və Slavoniya krallığının bir hissəsini təşkil edirdi. 55, 64, 69, 105

Xorvatiya Hökuməti 136, 152

Xoyski, Əmir xan (1888-1954): Azərbaycanın ictimai-siyasi xadimi, milli istiqlal hərəkatının iştirakçısı. Bakı qubernatorunun müavini, eləcə də bir sıra yerlərdə qəza rəisi olmuşdur. 3, 20, 343

Xoyski, Fətəli xan (1875-1920): Azərbaycan Cümhuriyyətinin qurucularından biri, görkəmli dövlət xadimi. Moskva Universitetinin Hüquq fakültəsini bitirmişdir. Bakı Şəhər Dumasının sədri (1917-1918), Zaqaf-qaziya Seyminin üzvü və Zaqafqaziya Federativ Respublikasının Xalq Maarifi naziri (1918) olmuşdur. Azərbaycan Cümhuriyyətinin ilk hökumətinin sədri seçilmiş, Cümhuriyyət dövründə bir neçə dəfə Baş Nazir, eləcə də Daxili İşlər naziri, Ədliyyə naziri, Xarici İşlər naziri vəzifələrini icra etmişdir. Bolşevik işğalından sonra Tiflisə mühacirət etmiş və orada erməni daşnakları tərəfindən şəhid edilmişdir. 58, 123, 175, 177, 197, 200, 205, 219, 292, 305, 326, 405, 416, 488

Xristian, xristianlıq 17, 55

Xristopulo, İ.: Bakıda, Çadrovı (indiki “Mirzəəğa Əliyev”) və Tatarski (indiki “Əlimərdan bəy Topçubaşov”) küçələrinin küncündə çörək dükanı olmuşdur. 474, 493

Xudat (dəmiryol stansiyası) 513

Xomiçev, Levon 480

“Xurşidi-xavər” (Şərfin günəşi): XX əsrin əvvəllərində Aşqabadda nəşr olunan aylıq dini-fəlsəfi jurnal. Bəhailərin yayın orqanı idi. 190

Xüsusi Dövlət Kontrolu İdarəsi: bax. Dövlət Müfəttişliyi.

“İ. J.”: qəzet. 61

İaşə naziri (Azərbaycan Cümhuriyyəti) 15

İbad Adulla oğlu: Bakıda, Çəmbərəkənd küçəsində çörək dükanı olmuşdur. 474, 493

İbadov, Əliheydər 279

İbrahim Azəri: bax. Atakişizadə, İbrahim.

İbrahim xan (yaxud İbrahim Xəlil xan; 1732-1806): Qarabağ xanı. 249

İbrahim paşa, Nevşehirlilə Damad (1660-1730): Nevşehirde doğulmuşdur. Dövrün Osmanlı padşahı III Əhmədin qızı Fatma sultanla evlənmişdir. 1718-1730-cu illər arasında Osmanlı sədrəzəmi (baş vəziri) olmuşdur. 403, 412

İbrahimov, Alimcan: bax. İbrahimov, Qalimcan.

İbrahimov, Xəlil (Xəlil İbrahim; Xəlil İbrahimzadə; 1892-1938): Azərbaycanlı müəllim, publisist və tənqidçi. Şuşada anadan olmuşdur. Bakıda müəllim işləmiş, müxtəlif qəzet və jurnallarda, o cümlədən “Azərbaycan” qəzetində yazılar dərc etdirmiş, bir müddət “Azərbaycan” qəzetinin “müvəqqəti müdiri” olmuşdur. 1938-ci ildə həbs edilərək güllələnmişdir. 5, 94, 142, 148, 152, 155, 160, 174, 205,

233, 239, 249, 261, 358, 451

İbrahimov, Qalimcan (yaxud Alimcan İbrahimov; 1887-1938): Tatar yazıçısı, liqvisiti və ictimai xadimi. 464

İbrahimov, Şibi: 1900-cu illərdə Bakıda “Cədid” adlı neft şirkətinin sahibi olmuşdur. 106, 130, 172, 237, 258, 322, 365, 410, 456, 495, 539

“İbtisam” teatrı 128

İcmalar Palatası (Böyük Britaniya): Böyük Britaniya Parlamentinin aşağı palatası. 296, 445, 457

“İctihad”: “Gənc türklər” hərəkatının rəhbərlərindən Abdulla Cövdət tərəfindən 1904-1932-ci illərdə Cenevrə, Qahirə və İstanbulda nəşr edilən jurnal. Cəmi 358 nömrəsi çapdan çıxmışdır. 529

İçəri şəhər 41, 62, 441

İderio: Mərkəzi Avropada dağ zirvəsi. 446

İdil (Volqa) 320, 356, 464

İdris: Gəncə uyezdı sakini. 166

İdil çayı (Volqa)

İdil-Ural Ştatı: Tatar və başqırdların 1918-ci ildə milli muxtariyyət təşəbbüsü. 464, 465

İkiçayarası (yaxud Mesopotamiya, Beynənnəhrəyn): Yaxın Şərqdə tarixi-coğrafi bölgə, Dəclə və Fərat çaylarının arasında qaldığından, bu adı almışdır. 93, 104, 161, 224, 225, 349, 420

İkinci Azərbaycan diviziyası 1, 23, 31, 45, 68, 74, 84, 91, 220, 242, 264

İkinci Azərbaycan diviziyası komandiri 84

İkinci Azərbaycan firqəsi: bax. İkinci Azərbaycan diviziyası.

İkinci Getmanlıq 108

İkinci Qızlar gimnaziyası (Bakı) 15, 25, 177, 437, 472

İkinci Oğlanlar gimnaziyası (Bakı) 25241, 263, 285, 491, 517, 538

İkinci Realnı məktəbi (Bakı) 177, 220, 437, 472

“İqdam”: 1894-1928-ci illərdə İstanbulda türk dilində nəşr edilən gündəlik siyasi və elmi qəzet. 1894-1910-cu illərdə “İqdam”, 1910-1912-ci illərdə “Yeni İqdam”, 1912-ci ildə bir müddət “İqtıham”, 1912-1928-ci illərdə yenə “İqdam” adıyla nəşr edilmişdir. 166, 171

İqnatius: Finlandiyanın Amerika Birləşmiş Ştatlarında səfiri olmuşdur. 18

İqropullo, L.: Bakıda, Balaxanski (indiki “Füzuli”) küçəsində çörək dükanı olmuşdur. 474, 493

“İl”: 1913-1918-ci illərdə Sank-Peterburq və Moskva şəhərlərində nəşr edilmiş tatar qəzeti. 464

İldokan: Gürcüstanın Kaxetiya bölgəsində yer. 386

İləri, Cəlal Nuri: bax. Cəlal Nuri.

İlyəşeviç: Muğanda Azərbaycan Cümhuriyyətinin ordusuna qarşı döyüşən qüvvələrin komandirlərindən biri olmuşdur. 213

İlyəşevski: Muğanda Azərbaycan Cümhuriyyətinin ordusuna qarşı döyüşən qüvvələrin komandirlərindən biri olmuşdur. 189

İlyuşkin, Pyotr Fyodoroviç: Bakı Şəhər İdarəsinin və Bakı Şəhər Dumasının üzvü olmuşdur. 1917-ci ildə Bakı Şəhər İdarəsinin rəisi və Bakı qubernatoru vəzifələrini müvəqqəti olaraq icra etmişdir. Cümhuriyyət dövründə Bakı Şəhər İdarəsinin rəisi olmuş, sovet dövründə isə Bakı Şəhər Sovetində müxtəlif vəzifələrdə işləmişdir. 57, 492, 517

İmanov, Ərəstu 279

İmperatriça Aleksandra rus-müsəlman qız məktəbi: bax. Tağiyevin qızlar məktəbi.

İnançalp, Məhməd Cövdət: bax.

Müəllim Cövdət.

İngilis, ingilislər 69, 83, 91, 103, 104, 117, 128, 131, 137, 161, 163, 166, 169, 190, 191, 233, 260, 265, 267, 282, 288, 289, 296, 305, 310, 316, 317, 319, 333, 337, 338, 340, 344, 347, 352, 361, 366, 368, 369, 370, 378, 393, 394, 397, 406, 422, 439, 441, 443, 444, 445, 448, 449, 452, 461, 470, 474, 483, 484, 501, 502, 510, 513, 524, 531, 532

İngilis dili, ingiliscə 334, 470, 471

İngilis Komandanlığı (Bakı) 393

İngiltərə 6, 10, 70, 80, 83, 84, 91, 93, 104, 105, 108, 156, 161, 162, 179, 180, 181, 182, 198, 211, 245, 260, 265, 266, 269, 274, 282, 289, 305, 306, 312, 315, 317, 319, 326, 329, 335, 338, 356, 357, 366, 370, 388, 393, 397, 406, 421, 422, 425, 444, 445, 45, 457, 461, 462, 469, 471, 472, 473, 477, 484, 486, 490, 501, 502, 503, 519, 526, 527, 528, 533

İngiltərə Hökuməti 179, 180, 246, 486, 525

İngiltərə kralı 461, 477

İngiltərə Parlamenti 339, 388, 457, 461, 462, 486, 525

İngiltərənin Azərbaycandakı konsulu 319

İnquş, inquşlar 83, 442, 448

İnsbruk [Innsbruck]: Avstriyanın qərbində şəhər. 310

İoffe, Adolf Abramoviç (1883-1927): Rus inqilabçı və diplomat. Berlin və Vyana universitetlərində tibb və Sürix Universitetində hüquq təhsili almışdır. Bir sıra yerlərdə, o cümlədən Bakıda inqilabi fəaliyyətlə məşğul olmuşdur. Oktyabr inqilabından sonra Xarici İşlər Nazirliyində işləmiş, Almaniya ilə sülh müzakirələrini aparmaq üçün Brest-Litovska göndərilən Rusiya heyətinə daxil olmuşdur. 222, 309

İosif Avqust [Joseph August; 1872-

1962]: 1918-1919-cu illərdə Macarıstan regenti olmuşdur. 136, 152

İran 1, 24, 39, 54, 68, 82, 83, 90, 93, 103, 111, 128, 147, 153, 157, 159, 160, 171, 176, 190, 191, 212, 300, 316, 348, 349, 381, 432, 433, 467, 472, 489, 492, 517, 535, 537

İran şahı 174

İrəvanın Azərbaycandakı konsulu 31, 205, 307

“İrani-növ”: qəzet. 159

İranlı, iranlılar 147, 190

İrəvan 13, 58, 77, 78, 103, 127, 188, 198, 199, 219, 224, 225, 241, 302, 355, 418

İrəvan qəzası (uyezdi) 189, 266

İrəvan quberniyası 77, 78, 189, 224, 266, 267, 282, 419, 500

İrfan bəy: Türk zabiti; Gəncə hərbi məktəbində tabor komandanı olmuşdur. 74

İrimis (yaxud Ərəmis): Kürdlər: Zəngəzur mahalının kəndi olmuşdur. İndiki Ermənistan Respublikasının Sisyan rayonu ərazisində yerləşmişdir. 183

İrkutsk 320

İrlandiya 339, 426

İrnes: Bakıda diş həkimi olmuşdur. 17

İrson: bax. Hirson.

“İrşad”: 17 dekabr 1905 – 25 iyun 1908 tarixləri arasında Bakıda Azərbaycan dilində nəşr edilən qəzet. Redaktoru Əhməd bəy Ağaoğlu idi. 158, 174

İsa (peyğəmbər) 168

İskəndər: Qazaxın Quçşu kəndinin sakini. 139

İslam, İslamiyyət, müsəlman, müsəlmanlıq 1, 23, 24, 28, 34, 37, 42, 45, 48, 49, 55, 58, 67, 68, 77, 78, 89, 94, 105, 111, 114, 133, 144, 145, 147, 148, 149, 153, 158, 159, 160, 165, 166, 169, 175, 185, 188, 189, 190, 192, 197, 208, 209,

- 210, 213, 216, 219, 225, 230, 236, 241, 242, 256, 257, 263, 264, 265, 266, 267, 270, 272, 285, 290, 300, 303, 305, 306, 314, 319, 325, 326, 328, 337, 342, 343, 344, 347, 355, 369, 370, 379, 381, 391, 398, 399, 400, 401, 415, 416, 417, 419, 427, 428, 431, 432, 437, 442, 459, 463, 464, 465, 466, 467, 473, 477, 479, 499, 500, 506, 508, 516, 521, 523, 524, 534, 535
- İsler, Kort 51
- İsmailiyyə: Bakıda bina. 273, 307, 308
- İsmailiyyə: Ukraynada şəhər; bax. iz-mail.
- İsmayıl: Bakı sakini; Birinci Qanlıtəpə küçəsində yaşamışdır. 258, 280
- İsmayıl xan Mümtazəddövlə (1880-1933): İrənin dövlət xadimi və diplomatı. Azərbaycan Cümhuriyyətində konsul olmuşdur. 31
- İsmayılov, A. M.: Bakıda, Aleksandro-Nevski sırada çörək dükanı olmuşdur. 474, 493
- İsmayılova, Kamilə xanım: Bakıda fəaliyyət göstərmiş həkim. 41, 63, 106, 173, 236, 259, 323, 365, 410, 455, 495, 539
- İspan qripi 128, 278
- İspaniya 166
- İspanyol nəzləsi: bax. İspan qripi.
- İsparatis 142, 143
- İstanbul 27, 29, 34, 53, 62, 70, 71, 72, 73, 75, 86, 96, 97, 113, 117, 142, 143, 159, 160, 161, 171, 180, 207, 210, 214, 229, 230, 232, 238, 252, 258, 315, 322, 324, 348, 355, 374, 381, 382, 397, 398, 399, 400, 401, 402, 403, 412, 422, 435, 462, 464, 529, 530, 531
- İstanbul Konfransı: Mərkəzi Dövlətlərlə (Almaniya, Avstriya-Macaristan, Türkiyə, Bolqarıstan) Qafqaz dövlətləri (Azərbaycan, Gürcüstan, Ermənistan, Dağlılar Respublikası) arasında İstanbulda keçirilməsi nəzərdə tutulan konfrans. Konfransda iştirak etmək üçün İstanbulla ezam olunan Azərbaycan nümayəndə heyəti Məhəmməd Əmin Rəsulzadə (sədr), Xəlil bəy Xasməmmədov və Aslan bəy Səfkürdskidən ibarət idi. 145, 160, 229, 251
- İstanbul Universiteti 163
- İstanbulinski: bax. Stamboliyski, Aleksandr.
- İstanislavski: bax. Stanislavski.
- İsveç 18, 55, 182, 246, 351, 357, 503, 506, 519, 520, 526
- İsveç Hökuməti 50, 79
- İsveçrə 18, 70, 179, 181, 420, 422, 445
- İsveçrə Hökuməti 310
- İsveçrənin Almaniyaadakı səfiri 79
- İsveçrənin Amerika Birləşmiş Ştatlarındakı səfiri 49
- İşxanov, Aleksandr 134
- İşxanyan 489
- İştvan I: 260
- İtaliya 6, 61, 70, 92, 100, 105, 109, 116, 117, 136, 137, 166, 178, 198, 269, 271, 282, 296, 310, 312, 324, 338, 349, 356, 484
- İtaliya Hökuməti 61, 310
- İtaliya kralı 296, 303
- İtalyan, italyanlar 166, 178, 269, 399, 446, 447, 510, 525
- İtkin, S. M.: Bakıda fəaliyyət göstərmiş diş həkimi. 19, 40, 63, 85, 106, 129, 151, 173, 193, 236, 280, 322, 344, 364, 387, 410, 434
- İttifaq Dövlətləri: bax. Mərkəzi Hökumətlər.
- “İttihad” məktəbi (Bakı) 146, 150, 193, 235, 280
- İttihad və Tərəqqi Partiyası 162, 382, 423, 424
- İvanov, F.: Bakıda, Merkuryevski (indiki

“Zərifə Əliyeva”) küçəsində çörək dükanı olmuşdur. 40, 474, 493

“İyirminci əsrdə zəka”: 1912-1914-cü illərdə İstanbulda nəşr edilən jurnal. 404, 529

İzmail: Ukraynanın Odessa vilayətində şəhər; İzmail rayonunun inzibati mərkəzi. 137, 142, 143, 152, 461, 477

İzmir 10, 160, 174, 337, 346, 401

İzmit 156

İzonso [Isonzo] (yaxud Soça [Soča]): Sloveniya və İtaliya ərazisində çay. 105

“İzvestiya”: Moskvada nəşr edilən qəzet. 128

İzyum: Ukraynanın Xarkov vilayətində şəhər; İzyum rayonunun inzibati mərkəzi. 299

İzzət paşa (sədrəzəm): bax. Əhməd İzzət paşa.

“J. D.”: bax. “Joxovrdi dzayn”.

Janken: fransız generalı 61

Japoniya: bax. Yaponiya.

Jatinao: alman müxbiri. 100

Jiloy adası 537

Jizdre 487

“Joxovrdi”: erməni qəzeti. 21

“Joxovrdi dzayn” (Xalqın səsi): erməni qəzeti. 12

Jordaniya, Noy Nikolayeviç (1868-1953): Gürcüstanın dövlət xadimi. Menşevik. Varşavada veterinarlıq təhsili almışdır. Tiflisdən Dövlət Dumasına üzv seçilmişdi. 1918-1921-ci illərdə Gürcüstan Demokratik Respublikasının Baş Naziri olmuşdur. Gürcüstanın sovetləşməsindən sonra mühacirət etmişdir. 137, 198, 200, 386, 387

Jorin, Mixail Nikitoviç: Moskva vilayəti sakini; Bakıda həbs edilmişdir. 299

“Jorj” əksxanası: Bakıda; Mariinski (indiki Rəsul Rza) və Torqovı (indiki Nizami) küçələrinin kəsişməsində fəaliyyət

göstərmiş fotoqraf studiyası. 41, 63, 85, 107, 129, 151, 171, 193, 236, 259, 281, 323, 345, 365, 387, 410, 434, 455, 476, 495, 518, 539

Juda: bax. İuda

Jurakovski: Bakıdakı rus zabitlərindən olmuşdur. 68

“K.”: qəzet. 301, 508

“K. Q.”: bax. “Kraynaya qazeta”.

Kaçan, Arkadi Abramoviç: Bakı Birinci Realnı məktəbinin müəllimi olmuşdur. 220

Kaçaznuni, Hovanes (1868-1938): Ermənistanın siyasi və dövlət xadimi. Daşnaksutyun Partiyasının, Erməni Milli Şurasının üzvü olmuşdur. Ermənistan Respublikasının ilk hökumətində Baş Nazir vəzifəsini tutmuşdur. Ermənistanın sovetləşməsindən sonra mühacirətdə qalmış, Daşnaksutyun Partiyasından istefa edərək Sovet Ermənistanına qayıtmışdır. 1937-ci ildə həbs edilmiş, həbsxanada ölmüşdür. 13, 214

Kadet partiyası; kadetlər (Konstitution-Demokratik Partiya): XIX əsrin əvvəllərində Rusiyada fəaliyyət göstərmiş siyasi partiya. 1905-ci ildə qurulan partiya, 1917-ci ilin axırlarında bolşeviklər tərəfindən qadağan edildikdən sonra da bir müddət gizli olaraq öz fəaliyyətini davam etdirmiş, Ağqvardiyaçılar hərəkatını müdafiə etmişdir. 227, 352, 408, 453, 461, 481, 506, 507, 524, 525

Kaxetiya 386

Kaka (yaxud Qəhqə; Qəhqəhə): Türkmənistanın cənubunda şəhər; əvvəllər Qəhqə, Qəhqəhə adlarını daşımışdır. 191

Kalandadze: Bakı Bələdiyyə İdarəsi adından, Lənkərandan ərzaq tədarükü üçün müvəkkil edilmişdir. 514, 540

Kalantarov pasajı (Bakı) 280

Kaliningrad: bax. Köniqşberq.

- Kaluqa quberniyası (Rusiya) 487
- Kama: Rusiyanın Avropa hissəsində çay; Volqa çayının ən böyük qolu. 372
- Kambre [Cambrai]: Fransanın şimalında şəhər və kommuna. 166
- Kamenev, Lev Borşsoviç [1883-1936]: Rusiyanın siyasi xadimi, bolşevik. 1918-1926-cı illərdə Moskva Şəhər Sovetinin sədri olmuşdur. 448
- Kamenisti: Bakıda küçə; indiki Bəşir Səfəroğlu küçəsi. 474, 493
- Kamenskaya, Nina Borisovna 480
- Kamış: Rusiyada qəsəbə; Orenburq vilayətinin Severniy rayonu ərazisindədir. 371
- Kamışın: Rusiyada şəhər; Volqoqrad vilayəti Kamışinsk rayonunun inzibati mərkəzi. 137, 371
- KAMVO: Gəmiçilik şirkəti. Rusiyada inqilabdan əvvəl fəaliyyət göstərən böyük gəmiçilik şirkətlərdən “Qafqaz-Merkuri” [Кавказ и Меркурий] ilə “Şərq Ticarət Anbarları Şirkəti”nin [Восточное общество товарных складов] birləşməsi nəticəsində 1913-cü ildə təsis edilmiş, adını da bu iki şirkətin adının bəzi hərflərinin birləşməsindən götürmüşdür. 59, 145
- Kanada 445, 509
- Kanevsk qəzası: Kiev quberniyasının qəzası. Qəza mərkəzi indiki Ukraynanın Çerkassk vilayətinin Kanev şəhəri idi. 103
- Kansler: bax. Baş Nazir (Almaniya).
- Kantemirovka: Rusiyanın Voronej vilayətində şəhərli qəsəbə. 486
- Kap-Blanka: Mərkəzi Avropada yer. 446
- Kap müstəmləkəsi (Kap koloniyası) [Капколоније; Cape Colony]: Cənubi Afrikadakı ilk Hollandiya müstəmləkəsi. Mərkəzi Keyptaun şəhəri idi. Əsası 1652-ci ildə qoyulmuşdur. 1795-ci ildə Britaniyanın nəzarətinə keçmişdir. 156
- Kara-Murza, Pavel Makaroviç: Bakının erməni sakinlərindən. 489
- Karabaqlı: Dağıstanın Tarumovka rayonunda kənd. 362
- Karalaşvili, Slomon Qavriloviç: bax. Karalov, Solomon Qavriloviç.
- Karalov, Solomon Qavriloviç (yaxud Solomon Qavriloviç Karalaşvili; 1870-1924): Rusiya imperiyasının və Gürcüstanın hərbi xadimi. 362, 386
- Karantinni küçəsi: Bakıda küçə. Sovet dövründə “Pioner küçəsi”, daha sonra “Həzi Aslanov küçəsi” adlanmışdır.
- Karçikyan, Xaçatur Ovannesoviç (1882-1918): Ermənistanın siyasi xadimi, hüquqşünas. Daşnaksutyun partiyasının üzvü olmuşdur. Zaqafqaziya Hökumətində Maliyyə naziri, Ermənistan Respublikası Hökumətində əvvəlcə Maliyyə, sonra Sosial Təminat naziri olmuşdur. 198, 214, 223, 355
- Karinj: bax. Korinc.
- Karl I, Frans İosif [Karl I. Franz Josef; 1887-1922]: Avstriya-Macaristan imperatoru; 21 noyabr 1916 – 12 noyabr 1918 tarixləri arasında hakimiyyətdə olmuşdur. 65, 136, 152, 243, 260, 296, 420
- Karl Marks meydanı (Bakı): bax. Kolyubakin meydanı.
- Karnik Alpları [Alpi Carniche]: Alp dağlarının Avstriya ilə İtaliya sərhədi arasındakı hissəsi. 446
- Karolyi: bax. Karoyi, Mihay.
- Karoyi, Mihay [Mihály Károlyi; 1875-1955]: Macarıstanın dövlət xadimi. 1918-ci ilin 31 oktyabrından noyabr ayının ortalarına qədər Baş Nazir, daha sonra Macarıstan Respublikasının Prezidenti olmuşdur. 55, 136, 152, 178
- Karpat 383, 430, 489
- Karrar: Azərbaycanın Kürdəmir rayonu

ərazisində kənd və dəmiryolu stansiyası. 23, 36

Kartsivadze, Nikolay İotamoviç (1884-1937). Gürcüstanın ictimai xadimi və diplomatı. Ali hüquq təhsili almışdır. Mənşeviklərin Gürcüstandakı rəhbərlərindən biri idi. Gürcüstanın Azərbaycan Cümhuriyyətindəki siyasi nümayəndəsi təyin edilmişdi. 1937-ci ildə Sovet rejimi tərəfindən həbs edilərək güllələnmişdir. 58

Kasama [Casama]: Zambiyada şəhər. 420

“Kaspi”: 1881-1919-cu illərdə Bakıda rus dilində nəşr edilən qəzet. 409, 520

Kastav [Castua]: Xorvatiyada, Adriatik dənizi sahilində yaşayış məntəqəsi. 446

Kaşani, Fəxrəddin 279

Kaşen, Marsel [Marcel Cachin; 1869-1958]: Fransız kommunisti. Fransa Kommunist Partiyasının yaradılmasında müstəsna xidmətləri olmuşdur. 422

Katanov, Nikolay (1862-1922): Rusiyalı türkoloq, linqvist, folklorşünas. Xakas əsillidir. 143

Kautski, Karl [Karl Kautsky; 1854-1938]: Almaniyanın siyasi xadimi, marksizm nəzəriyyəçisi, sosial-demokrat; eyni zamanda iqtisadçı və publisist. Atası çex, anası avstriyalı olan Kautski Vyana Universitetində təhsil almışdır. 1920-ci ildə Gürcüstanda 3 ay qalmışdır. 245

“Kavkazskiy kalendar”: Qafqaz haqqında illik məlumat kitabı; 1845-1916-cı illərdə Tiflisdə çap edilmişdir. 418, 435

“Kavkazskoye slovo”: 1914-1919-cu illərdə Tiflisə rus dilində nəşr edilən gündəlik qəzet. Bu qəzetin arxasında erməni burjuaziyasının böyük nümayəndələri dayanırdı. 198, 337, 487, 488, 513

Kazan: Rusiyada şəhər; Tatarıstanın

paytaxtı. 61, 246

“Kazbek”: gəmi. 145

Kazımi, Mirmahmud (yaxud Mirmahmud Kazımlı; Mirmahmud Kazımovski; 1882-1940): Azərbaycan aktyor, rejissor və dramaturqu. 342

Kazımov, Ağahüseyn (1882-1937): Bakıda fəaliyyət göstərmiş həkim. Azərbaycan SSR-in ilk Səhiyyə komissarı olmuşdur. Stalin rejimi tərəfindən güllələnmişdir. 106, 129, 172, 237, 258, 322, 364, 410, 456, 495, 539

KazıMZadə, Abbasqulu (1882-1947): Azərbaycan Cümhuriyyətinin siyasi xadimi. Azərbaycan Milli Şurasının və Parlamentin üzvü olmuşdur. 57, 133, 279, 364, 420

KazıMZadə, Hüseyn: xanəndə. 279

KazıMZadə, Məhəmməd 219

KazıMZadə, Rüstəm (yaxud Rüstəm Kazımov; 1879-1943): Azərbaycan aktyoru. 342

KÇNİTO [Каспийско-Черноморское нефтепромышленное и торговое общество]: bax. Xəzər-Qara dəniz Neft Sənayesi və Ticarəti Cəmiyyəti. 474, 492

Keller, Fyodor Arturoviç (1857-1918): rus hərbcı, ağqvardiyaçı general. 1877-1878 Rusiya-Türkiyə müharibəsi-nin və Birinci Dünya müharibəsinin iştirakçısı olmuşdur.

Kerç 62

Kerenski Hökuməti: bax. Müvəqqəti Hökumət (Rusiya).

Keşlə 255, 256, 491

Keyv, Corc [George Cave; 1856-1928]: Britaniyanın siyasi xadimi. Mühafizəkarlar Partiyasının üzvü idi. 1916-1919-cu illərdə Britaniyanın Daxili İşlər naziri olmuşdur. 445

Kəmaxi Hacı Osman paşa: Osmanlı dövlətinin Krit adasındakı idarəçilərindən

olmuşdur. 143

Kənd Təsərrüfatı naziri (Azərbaycan Cümhuriyyəti): bax. Ziraət naziri (Azərbaycan Cümhuriyyəti)

Kənd Təsərrüfatı Nazirliyi (Azərbaycan Cümhuriyyəti): bax. Ziraət Nazirliyi (Azərbaycan Cümhuriyyəti)

Kərbəlayı, Abış oğlu: Samuxun Sərkər kəndi sakini. 301

Kərimovun evi: Bakıda, Zabratda Volçkinski küçəsində mülk. 474, 493

Kərimov, Fatih: bax. Kərimi, Fatih

Kərimzadə, Yusif: Lənkəran sakini. 319

Kəsbkarlar İttifaqları Şurası: bax. Həmkarlar İttifaqları Şurası.

Kınovski zavodu: Rusiyanın Perm diyarında metallurgiya zavodu. 371

Kiçik Asiya: bax. Anadolu.

Kil [Kiel]: Almaniyanın şimalında şəhər. 243, 265, 444

Killigil, Nuri: bax. Nuri paşa.

Kinderburq, fon 330

Kipiani, Levan: “Kavkazskoye slovo” qəzetində işləmişdir. 198, 199

Kirenaika: Şimali Afrikada tarixi vilayət. 349, 366

Kirakosyans, O.: Bakıda, 6-cı Vağzalyanı küçəsində çörək dükanı olmuşdur. 474, 493

Kiryaqidi, S.: Bakıda, Bayıl küçəsində çörək dükanı olmuşdur. 474, 492

Kirsanovka: Rusiyada bu adda çox sayda kənd və xutor var. 371

Kislovodsk 17

Kişinyov: indiki Moldovanın paytaxtı və ən böyük şəhəri. 353

Kiyev 84, 199, 227, 295, 314, 356, 357, 372, 394, 463, 504, 528

Kiyev quberniyası 103

Kiyev Politexnikumu 134

Kızıyar: Dağıstanda şəhər; Qızılyar. 361, 362, 368, 371, 443

Klemanso, Jorj [Georges Clemenceau; 1841-1929]: Fransanın dövlət xadimi. 1906-1909 və 1917-1920-ci illərdə Baş Nazir olmuşdur. 179, 422, 424, 483

Klemenko, P. N.: Muğanda meliorasiya mühəndisi olmuşdur. 299

Klimenko, P. N.: Muğanda meliorasiya mühəndisi olmuşdur. 415, 475, 493

Klyuykov: Həştərxanda hərbi komissar olmuşdur. 426

Knyazev, Aleksey Fyodoroviç: Bakıda fizika müəllimi işləmişdir. 25

Koblens [Koblenz]: Almaniyanın qərbində şəhər. 350

Koçubey: Dağıstanda kənd; bax. Çornırınok.

Kokerell, F. P.: Antanta dövlətlərinin Bakıdakı polis müdiri olmuşdur. 407, 440

Kol-de-Brodberq: Mərkəzi Avropada dağ zirvəsi. 446

Koleno: Rusiyada kənd; Saratov vilayəti Yekaterinovsk rayonu ərazisindədir. 371

Kolesov, Fyodor İvanoviç (1891-1949): SSRİ-nin dövlət xadimi. Türküstanda Sovet hakimiyyətini qurmaq uğrunda mübarizə aparmışdır. Türkünstan Muxtar Sovet Sosialist Respublikası Xalq Deputatları Sovetinin sədri olmuşdur. 191

Kolkata: bax. Kəlkətə.

Kolobova, Nina Mixaylovna 177

Kolotçiyev: Bakıda Telefonu (indiki 28 May) küçəsində çörək dükanı olmuşdur. 40

Kolonya (Cologne): Almaniya şəhəri, Köln. Bax. Köln.

Kolyubakin küçəsi: Bakıda küçə. Köhnə adı “Qəssabbazar” idi. Çar Rusiyası dövründə “Kolyubakin küçəsi” adını almış, daha sonra bolşeviklər tərəfindən “Yefim Saratovets küçəsi” adlandırılmışdır. İndiki adı “Nigar Rəfibəyli küçəsi”dir. 19, 40, 41,

62, 107, 146, 151, 172, 215, 260, 323, 365, 411, 466, 474, 493, 495, 539

Kolyubakin meydanı: Bakıda meydan. Çarlık dövründə “Parapet mey-danı” da deyilirdi. Sovet dövründə “Karl Marks meydanı” adını daşımışdır. İndiki “Fəvvarələr meydanı”. Nigar Rəfibəyli və Əhməd Cavad küçələrinin arasında yerləşir. Bakının ilk şəhər meydanlarından biridir. 19, 41

Komişidi: Bakıda Aşağı Priyut (indiki “Süleyman Rəhimov”) küçəsində çörək dükanı olmuşdur. 474, 493

“Kommunist”: qəzet. 84

“Kommunist” (qəzet): Həştərxanda yerli kommunistlərin nəşr etdikləri qəzet. 426, 436

Kon, Oskar 309

Konna 331

Konstantinov Torpaq və Xəritəçəkmə İnstitutu: 1779-1930-cu illərdə Moskvada fəaliyyət göstərmiş ali təhsil qurumu. 220

Konya: Türkiyədə, Mərkəzi Anadoluda şəhər. 156

“Kooperasiya” Xəzəryanı İstehlak Cəmiyyətləri İttifaqı: Cümhuriyyət dövründə mövcud olmuş istehlak cəmiyyətləri ittifaqı. 39, 59, 60, 258, 261, 534

Kooperativçi: “Azərbaycan” qəzetindəki imzalardan biri. 535

Kopenhagen: Danimarkanın paytaxtı və ən böyük şəhəri. 117, 243, 332, 462

Kopenhaq: bax. Kopenhagen.

Kopilova, F. 113

Kordon (İzmir) 337, 346

Kordzay: Gürcü ordusunda süvari olmuşdur. 13

“Koriltay”: 1917-1918-ci illərdə Kazan şəhərində nəşr edilən tatar qəzeti. 464

Korinc (yaxud Karinj): Ermənistanın Lori vilayətində kənd. 13

Korolkov: polkovnik. 13

“Korryere della Sera” [Corriere della Sera]: Milanda 1876-cı ildən etibarən nəşr edilən gündəlik qəzet. 406

Kosay, Utida [1865-1936]: Yaponiyanın dövlət xadimi və diplomatı. Müxtəlif ölkələrdə, o cümlədən Rusiyada səfir kimi öz ölkəsini təmsil etmişdir. 1911-1912, 1918-1923 və 1932-1933-cü illərdə Xarici İşlər naziri vəzifəsini tutmuşdur. 412

Koşmaryov: Rusiyada kənd; Sverdlovsk vilayəti ərazisindədir. 371

Kotilevski, Fyodor Yefimoviç 392

Kotkov: Rusiya Milli Şurasının üzvü olmuşdur. 212

Kotsev, Pşemaxo Tamaşeviç (1884-1962): Şimali Qafqazın siyasi xadimi; Dağlılar Respublikasının Baş naziri olmuşdur. 302

“Koyaş”: 1912-1918-ci illərdə Kazan şəhərində nəşr edilən tatar qəzeti. 464

Kozinka: Rusiyada kənd; Belqorod vilayəti Qrayvoronsk rayonu ərazisindədir. 371

Kozis, V.: Bakı Ovçular Cəmiyyətinin katibi olmuşdur. 215

Köçərli, Firidun bəy (1863-1920): Azərbaycanın görkəmli maarif xadimi, ədəbiyyatşünası və yazıçısı. Qori Müəllimlər Seminariyasını bitirmişdir. 1918-ci ildə Qori Müəllimlər Seminariyasının Azərbaycan şöbəsini Qazaxa köçürərək müstəqil bir seminariyaya çevirmiş və bu seminariyanın direktoru olmuşdur. Azərbaycan Milli Şurasının üzvü kimi İstiqlal Bəyannaməsini imzalayanlar arasında yer alan Firidun bəy Köçərlinin Azərbaycan ədəbiyyatı tarixinə dair əsərləri xüsusilə dəyərlidir. Bolşeviklər tərəfindən güllələnmişdir. 144, 254

Köhnə polis küçəsi: Bakıda küçə, indiki

Yusif Məmmədəliyev küçəsi. 85, 106, 129
Köln [Köln]: Almaniyanın qərbində şəhər. 350, 483

Köniqsberq [Königsberg]: Almaniyanın Şərqi Prussiya əyalətinin inzibati mərkəzi. İkinci Dünya müharibəsindən sonra Rusiyaya (SSRİ-yə) birləşdirilmiş və adı dəyişdirilərək Kalininqrad olmuşdur. 165

“Köniqsberq” [Königsberg]: Birinci Dünya müharibəsi dövründə Almaniya hərbi donanmasına məxsus gəmi. 421

Könüllü ordu: Rusiyada Vətəndaş müharibəsi əsnasında, ağqvardiyaçı zabitlərin Rusiyanın cənub bölgələrində təşkil etdikləri ordu. 55, 165, 182, 353, 354, 473, 474, 507, 508

Köprülüzadə, Məhməd Fuad bəy (1890-1920): Türk ədəbiyyatşünası və türkoloqu. Türk ədəbiyyatı tarixinə dair bir sıra qiymətli əsərlərin müəllifidir. Eyni zamanda siyasətlə də məşğul olmuş, dəfələrlə millət vəkili seçilmiş, 1950-1956-cı illərdə Türkiyə-nin Xarici İşlər naziri olmuşdur. 54

Köstəncə: bax. Konstansa.

Krakov 221, 502

Krasilnikovun evi: Bakıda, Ramanı şosesində mülk. 215

Krasnı krest (yaxud Krasnokrestovski): Bakıda küçə; indiki Şeyx Şamil küçəsi. 40, 474, 493

Krasnodar: bax. Yekaterinodar.

Krasnokrestovski: bax. Krasnı krest.

Krasnoufimsk: Rusiyada şəhər; Sverdlov vilayətinin Krasnoufimsk dairəsinin inzibati mərkəzi. 371

Krasnov, Pyotr Nikolayeviç (1869-1947): Rusiyanın hərbi xadimi, general. Don kazaklarının atamanı olmuşdur. 83, 84, 181, 395, 448, 507

Krasnovodsk: indiki Türkmənistanın Türkmənbaşı şəhərinin 1993-cü ilə

qədərki rəsmi adı. 14, 75, 86, 128, 170, 191, 192, 513, 514, 520

“Krasnovodsk”: Sentrokaspi Diktaturası donanmasına məxsus gəmi. 37, 38

Krasnovodski: Bakıda küçə; indiki “Səməd Vurğun” küçəsi. 19, 40, 63, 107, 173, 236, 259, 323, 364, 410, 434, 454, 474, 476, 493, 496, 518, 537, 539

Krasnoyarsk 61

Kravçenko, Vasili Alekseyeviç: keşiş, Bakıda Müqəddəs Nina məktəbində şəriət müəllimi işləmişdir. 2

“Kraynaya qazeta”: Astraxanda çıxan bolşevik qəzeti. 487, 496

Kremençuq: Ukraynanın Poltava vilayətində şəhər. 130

Kremençuq qız gimnaziyası: Ukraynanın Kremençuq şəhərində yerləşən Mariinski qız gimnaziyası. 1866-cı ildə açılmışdır. 113, 130

Kreml; Kremlin 181

Krestnikov 479

Krişev 170

Kırım 99, 101, 104, 148, 149, 314, 372, 388, 464

Kırım Hökuməti 149, 372

Krinski: Bakıda fəaliyyət göstərmiş həkim. 281, 322, 344, 366, 387, 409, 433, 455, 476, 495, 518

Krit: Aralıq dənizində Yunanıstana məxsus ada. 1669-1898-ci illərdə Osmanlı dövlətinin bir əyaləti olmuşdur. 143

Krka [Krka]: Xorvatiyada çay, Adriatik dənizinə tökülür. 446

Kroat: bax. Xorvatiya krallığı.

Krupp, Alfred [Alfred Krupp; 1812-1887]: Alman sənayeçi və silah istehsalçısı. Öz dövründə Avropanın ən böyük silah (xüsusilə top) istehsalçısı olan Krupp “toplar kralı” kimi tanınmışdı. 288, 303

- Kuban 103, 203, 354, 427, 453, 473
 Kuban Hökuməti (Kuban Xalq Respublikası): Rusiya İmperiyasının süqutundan sonra, 1918-ci ilin əvvəllərində Kubanda qurulan hökumət. 1920-ci ilin mart ayına qədər mövcud olmuşdur. 84, 203, 354, 427, 453
 Kubinka; Kubinski: bax. Quba yolu.
 Kukayev: Qızıl Orduda xidmət etmişdir. 128
 Kumık dili, kumıkca 257
 Kupava: Rusiyada kənd; Volqoqrad vilayəti Novonikolayevsk rayonu ərazisindədir. 371
 Kurakin, İvan Anatolyeviç (1874-1950): Rusiyanın siyasi xadimi; Dövlət Dumasının üzvü olmuş, Şimal Vilayəti Müvəqqəti Hökumətində Maliyyə naziri vəzifəsini tutmuşdur. 461
 Kurlandiya: Latviyanın bir qisminin tarixi adı. 1795-ci ildə Rusiya İmperiyasının tərkibinə daxil olmuş, 1796-cı ildə Kurlandiya quberniyası yaradılmış, 1918-ci ildə müstəqil Latviya Respublikası elan edilmişdir. (bax. Latviya) 246, 423
 Kursk: Rusiyanın Kursk vilayətində şəhər. 246, 463
 Kursk vilayəti (Rusiya) 299
 Kuşvinsk: Rusiyanın Sverdlovsk vilayətində şəhər dairəsi; inzibati mərkəzi Kuşva şəhəridir. 371
 Kuznetsov, Foti 212
 Kür çayı 37, 38, 142
 Kürd, kürdlər 190
 Kürdəbazlı: Azərbaycanın Masallı rayonunda kənd. 301
 Kürdəxanı 491
 Kürdəmir 23, 36, 42, 248, 380, 514
 Kürdlər: Zəngəzur mahalının kəndi olmuşdur. İndiki Ermənistan Respublikasının Gorus rayonu ərazisində yerləşmişdir. 183
 Q. R.: bax. Mirzəzadə, Qafur Rəşad.
 Qaaze: bax. Haaze.
 Qabarda 337
 Qacarlar sülaləsi 174
 Qaçaq Əliş: Cümhuriyyət dövründə Azərbaycanın cənub bölgələrində fəaliyyət göstərmiş qaçaq. 189
 Qaçaq Yunis: Cümhuriyyət dövründə Azərbaycanın cənub bölgələrində fəaliyyət göstərmiş qaçaq. 189
 Qaçaq Zülfüqar: Cümhuriyyət dövründə Azərbaycanın cənub bölgələrində fəaliyyət göstərmiş qaçaq. 189
 “Qadınlar dünyası”: 1913-1921-ci illərdə İstanbulda nəşr edilən jurnal. 404
 “Qafqaz” qəzeti 154
 Qafqaz, Qafqaziya 6, 7, 8, 48, 51, 52, 142, 144, 146, 156, 157, 158, 162, 163, 174, 184, 189, 192, 200, 208, 227, 229, 230, 231, 233, 238, 251, 256, 257, 258, 267, 269, 270, 271, 273, 282, 283, 289, 293, 294, 307, 313, 315, 317, 325, 330, 339, 347, 360, 380, 383, 406, 417, 423, 424, 425, 429, 430, 435, 442, 456, 459, 467, 482, 483, 490, 509, 520, 521, 522, 524, 533, 535
 Qafqaz canişini 174
 Qafqaz-Xəzər İttifaqı [Кавказско-Каспийский Союз]: Bolşeviklərə qarşı birgə mübarizə aparmaq məqsədi ilə Zaqafqaziya, Şimali Qafqaz və Xəzərətrafi regionların nümayəndələrinin qurduqları hökumət. İttifaqın mərkəz şurası doqquz nəfərdən ibarət idi. Bunlar Tersk Kazak-Kəndli Hökumətini (2 nəfər), Zaqafqaziya İcraiyyə Komitəsini (2 nəfər), Muğan və Lənkəranı (2 nəfər), Port-Petrovsku, Dərbəndi və Erməni Milli İttifaqını təmsil edirdilər. Mərkəzi Port-Petrovsk (Mahaçqala) şəhəri idi. 409, 453, 516, 523, 536, 540, 452, 453
 Qafqaz İslam Ordusu 1, 3, 23, 26, 31,

- 45, 49, 67, 90, 194
 Qafqaz İslam Ordusu Baş Komandanı
 16, 26, 27, 28, 31, 42, 58, 68, 95, 448
 Qafqaz marşı 398
 “Qafqaz-Merkuri” cəmiyyəti 83
 “Qafqaz-Merkuri” körpüsü 333
 Qafqaz müftisi 150
 Qafqaz müsəlmanları; Zaqafqaziya müsəlmanları (yaxud islamları) 158, 160, 185, 190, 258, 273, 290, 326, 336, 359, 417, 419
 Qafqaz türkü, Qafqaz türkləri 82, 289, 290, 336
 Qafqaziya Cümhuriyyətləri Konfransı: bax. Zaqafqaziya Konfransı.
 Qafqaziya Millətlərini Birləşdirici İttifaq 8
 Qafqazlı, qafqaziyalı; zaqafqaziyalı 118, 122, 190, 227, 294, 398
 Qafur Rəşad: bax. Mirzəzadə, Qafur Rəşad.
 Qala: Bakı ətrafında kənd. 212
 Qalaktion Tabidze körpüsü: bax. Vere körpüsü.
 Qalaqayın 128, 416, 475, 476, 494
 Qalıçya: bax. Qalisiya.
 Qalinovski, Yurvin 514
 Qalisiya (yaxud Qalıçya): Şərqi Avropada tarixi vilayət. Hal-hazırda Polşa və Ukrayna sərhədləri daxilindədir. 156, 164, 502
 Qaliyev, Qalimcan: bax. Barudi, Qalimcan.
 Qalvits Orduları Qrupu 68
 Qambetta, Leon [Léon Gambetta; 1838-1882]: Fransanın siyasi xadimi. Fransanın ağır məğlubiyyətlə üzləşdiyi Fransa-Prussiya müharibəsinin (1870-1871) gedişində, Fransa imperatoru III Napoleonun təslim olması və əsir düşməsinin ardınca, Qambetta Üçüncü Fransa Respublikasını elan etmiş və bu Respublikanın ilk hökuməti olan Milli Müdafiə Hökumətində Daxili İşlər naziri olmuşdur. Qambetta müharibəni uzadaraq ölkəsi üçün daha əlverişli şərtlərlə sülh bağlamağa, xalqının şərəf və özünəinam hissələrini xilas etməyə nail olmuşdu. Qambetta 1881-1882-ci illərdə də Baş Nazir və Xarici İşlər naziri vəzifələrini tutmuşdur. 101, 108
 Qamrekeli, Nikolay İvanoviç: Azərbaycan Cümhuriyyəti Sosial Təminat Nazirliyinin mərkəzi anbarının müdiri olmuşdur. 499
 Qançeriç: Bakı sakini. 126
 Qanlıtəpə: Bakıda küçə, indiki Dağıstan küçəsi. 126, 258, 280
 Qanuni Süleyman: bax. Süleyman I.
 Qara dəniz 69, 117, 143, 161, 310, 348, 351, 397, 441, 448, 467, 482, 505
 Qara Məhəmməd: bax. Səfa, Qara Məhəmməd.
 Qara şəhər; Qara şəhər dairəsi: Bakının rayonu (Cümhuriyyət dövrü). 474, 492
 Qaraağaclı: bax. Qırmızı Samux.
 Qarabağ 12, 34, 113, 114, 115, 270, 512
 Qarabağ küçəsi: bax. Poroxovoy.
 Qarabəyli, Qara bəy (1873-1953): Azərbaycanın ictimai-siyasi xadimi, eyni zamanda həkim və jurnalist. “Difai” partiyasının rəhbərlərindən, “İttihad” partiyasının sədri olmuşdur. “Həyat”, “İrşad”, “Kaspi” kimi bir sıra nəşrlərlə əməkdaşlıq etmişdir. 273, 276
 Qarabucaq: Azərbaycanın Kürdəmir rayonu ərazisində kənd və dəmiryolu stansiyası. 23, 36, 42
 Qaradağ (Avropa) 166, 271, 510
 Qaradaği, Həsənəli xan (1848-1929): Azərbaycan şairi, tarixçisi və ədəbiyyatşünası. Şuşada anada olmuş, rus,

ərəb və fars dillərini öyrənmişdir. Qarabağ tarixinə aid əsərlərin, Qarabağ şairlərindən bəhs edən təzkirənin müəllifidir. Uşaqlar üçün də şeirlər yazmışdır. Eyni zamanda xəttat olmuş, teatrla da maraqlanmışdır. 261

Qaradonlu 416, 475, 494

Qarağan: Ərəş uyezdində kənd. 107

Qarakilsə: Ermənistan Respublikası ərazisində şəhər; indiki Sisyan şəhəri. 13, 386

Qarakilsə: Zəngəzur mahalının kəndi olmuşdur. İndiki Ermənistan Respublikasının Sisyan rayonu ərazisində yerləşmişdir. 183

Qaraosman, Arif İrfan: Türk şairi. 77, 250

Qarayazı 225

“Qardaş qayğısı”: 1918-ci ilin Mart hadisələrində ziyan çəkən Bakı və Şamaxı əhalisinə yardım məqsədi ilə “Bir günlük qəzetə” qeydiylə 12 noyabr 1918-ci il tarixində Tiflisdə nəşr olunan qəzet. Qəzet iki səhifəsi Azərbaycan, iki səhifəsi rus dilində olmaqla cəmi dörd səhifədən ibarət idi. Tiflis Türk Gənclər Cəmiyyəti tərəfindən nəşr edilmişdi. Rus dilində adı “Bratskaya skorb” [Братская скорбь] kimi göstərilmişdir. 214, 217

“Qardaş təhəssürü”: bax. “Qardaş qayğısı”.

Qarğalıq: Azərbaycanın Masallı rayonunda kənd. 301

Qars 29, 386

Qaryagin: bax. Cəbrayıl.

Qaryağdıoğlu, Cabbar 129

Qasım Mürvət oğlu: Bakı sakini. 234

Qasımbəyov, Xəlil: 58

Qasımov: Bakı Ev Sahibləri İttifaqı İdarəsinin sədr əvəzi olmuşdur. 280

Qasımov, Qasım: Bakı Şəhər Dumasının üzvü. 57, 80, 273

Qasımov, Məşhədi: Ərzaq Nazirliyi müvəkkili və Neftçilər İttifaqının üzvü olmuşdur. 513

Qasımadə, Hacı İbrahim: “Bəsirət” qəzetinin baş redaktoru olmuşdur. 275

Qayıbov: aktyor 342

Qayıbov, İbrahim əfəndi: Qazaxda müəllim olmuşdur. 113

Qayıbova, Z. 35

Qazax: Azərbaycanın qərb rayonlarından. 101, 112, 139, 144, 204, 341, 419, 480, 500

Qazax, qazaxlar (Orta Asiyada türkdilli xalq) 464

Qazax ali-ibtidai məktəbi 81

Qazax Darülmüəllimini (Qazax Müəllimlər Seminariyası) 101, 113, 144, 145, 204, 254

Qazax qəzası 125, 139, 184, 340, 341, 392

Qazıyan kəndi 113

Qdansk [Gdansk]: bax. Dansiq.

Qedl 116

Qendelman, Mixail Yakovleviç (yaxud Qrbovski; Yakobi; 1881-1938): Rusiyanın siyasi xadimi. Ümumrusiya Müəssislər Məclisinin üzvü olmuş, Ufa Dövlət Yığıncağında iştirak etmişdir. 1937-ci ildə həbs edilmiş, 1938-ci ildə güllələnmişdir. 123

Qenkin: Saratovda əks-inqilabla mübarizə komitəsinin sədri olmuşdur. 84

Qessenski Karl: bax. Fridrix Karl fon Hessen.

“Qədir”: gəmi. 514

Qədirli: Azərbaycanın Masallı rayonunda kənd. 301

Qəhqə: bax. Kaka.

Qəhqəhə: bax. Kaka.

“Qələm”: 1908-199-ci illərdə İstanbulda türk və fransız dillərində nəşr edilən həftəlik satirik jurnal. Cəmi 130 nömrəsi

çıxmışdır. 404

Qəniyev, İsa: meşə təsərrüfatında işləmişdir. 48

Qənizadə, Sultan Məcid 264

Qərb 9, 10, 11, 54, 60, 166, 315, 374, 381, 399

Qərb cəbhəsi (Birinci Dünya müharibəsində qərb cəbhəsi) 139, 222, 296, 310, 350, 405

Qəribov, Əkbər: Lənkəran sakini. 300

Qəssabbazar küçəsi (Bakı): bax. Kolyubakin küçəsi.

Qırçakski 149

“Qırğız”: gəmi. 59, 513

“Qırmızı bayraq” (Almaniya): bax. “Dirote fahne”.

Qırmızı qışlalar [Красные казармы]: Həştərxan şəhərinin mərkəzində əsgər kazarmaları; 1970-ci illərdə sökülmüşdür. 426, 435

Qırmızı ordu (Rusiya) 168, 441, 463

Qırmızı Samux: Azərbaycanın Samux rayonu ərazisində kənd; indiki Qaraağaclı qəsəbəsi. 125, 131

“Qızıl Alma” [Kızılelma]: Türk şairi Ziya Gökalpın 1914-cü ildə çap edilən kitabı. 53

Qızılağac limanı 148

Qızıl-Arvad: Türkmənistanda şəhər; indiki Sərdar şəhəri. 191, 192

Qızılçıq: Zəngəzur mahalının kəndi olmuşdur. İndiki Ermənistan Respublikasının Sisyan rayonu ərazisində yerləşmişdir. 183

Qızılyar: bax. Kizlyar.

Qınatinin evi: Bakıda, Köhnə polis (indiki Yusif Məmmədəliyev) küçəsində mülk. 85, 106, 129

Qlam 526

Qldani: Tiflisdə dəmiryol stansiyası. 62

Qluxov: Ukraynanın şimalında şəhər,

Sumı vilayətində yerləşir. 299

Qoben: bax. Sen-Qoben.

Qobu 491

Qoqland (yaxud Hoqland): Fin körfəzində ada. 117

Qoqol 10

Qoqol küçəsi: Bakıda küçə 126, 441

Qolovin: Ufa Hökumətinin nümayəndəsi olmuşdur. 408, 452, 453, 454, 516

Qolts, Baron fon der: General Kolmar fon der Qoltsun oğlu, Alma-niyanın Azərbaycan Cümhuriyyətindəki səlahiyyətli nümayəndəsi. 6

Qorçakovski: Bakıda küçə; indiki Hacı Zeynəlabdin Tağıyev küçəsi. 40, 62, 129, 150, 171, 534

Qori 224, 302

Qori Seminariyası 144, 204, 236

Qorki, Maksim (əsl adı: Aleksey Maksimoviç Peşkov; 1868-1936): Rus yazıçısı, sosialist realizmi ədəbiyyatının banisi. 54, 84, 87, 163

Qorki küçəsi: bax. Armyanski küçəsi.

Qrbovski: bax. Qendelman, Mixail Yakovleviç.

Qraxdın (Cəbrayıl) 4

Qress, fon: 225

“Qretsiya”: Bakıda, Şamaxı küçəsində çörək dükanı; sahibi K. Yemnopulo olmuşdur. 474, 493

Qriyelski, Aleksandr: Bakı gimnaziyalarında müəllim və direktor işləmişdir. 25

Qroznı 337, 361, 443

Qrunski 480

“Qruziya”: 1918-1921-ci illərdə Tiflisdə rus dilində nəşr edilən gündəlik qəzet. Heç bir partiyanın orqanı olmadığını elan etsə də, bu qəzet əslində gürcü millətçilərinin görüşlərini əks etdirirdi. 167, 320, 427, 490

Quba 3, 20, 26, 29, 81, 134, 219, 252, 277, 278, 283, 343, 346, 419, 500, 536

Quba qəzası 3, 4, 177, 343, 416, 476, 494, 514

- Quba meydanı (Bakı) 219
 Quba məhkəməsi 134
 Quba yəhudiləri 343
 Qubernski: Bakıda küçə; indiki Nizami küçəsi. 1, 23, 45, 67, 89, 111, 133, 153, 175, 197, 219, 241, 263, 285, 305, 318, 325, 347, 369, 384, 391, 415, 433, 437, 454, 459, 472, 476, 479, 499, 521, 538
 Qudermes: Rusiya Federasiyası tərkibində Çeçenistan Respublikasında şəhər. 443
 Quliyev, Ağabala (1862-ci ildə doğulmuşdur): Azərbaycanlı sahibkar və xeyriyyəçi. Bakıda və Rusiyanın bir sıra şəhərlərində un dəyirmanlarına və düyü təmizləmə fabriklərinə sahib idi. Bakı Müsəlman Xeyriyyə Cəmiyyətinin qurucularından idi. Cümhuriyyətin süqutundan əvvəl İrana gedən Quliyev bir daha Azərbaycana qayıtmamışdır. 473, 514
 Quliyev, Əliağa: Bakı sakini. 234
 Qulubəyov, Məhəmmədəli bəy 279
 Quluzadə, Bəymirzə Hacı Mirzə oğlu: Keşlə sakini. 25
 Qumbaşı: Azərbaycanın Lənkəran rayonunda kənd. 301
 Qundel, Erix fon [Erich von Gündell; 1854-1924]: Prussiya generalı. 222
 Qunib: Dağıstanda kənd; hal-hazırda Rusiya Federasiyasının tərkibində Dağıstan Respublikası Qunib rayonunun inzibati mərkəzi. 256
 Qurbanəli, Nəcib: bax. Qurbanqaliyev, Nəcib.
 Qurbanqaliyev, Nəcib: Tatar ziyalısı; İdil-Ural Ştatı hökumətində Maarif naziri olmuşdur. 465
 Qurcamani: Gürcü ordusunda süvari olmuşdur. 13
 Qurvey 453
 Qusar 47, 102
 Qusarçay (dəmiryol stansiyası) 81
 Qusarek: bax. Husarek.
 Quşçu: Qazaxın kəndi. 139
 Quştuyuk: Tersk Respublikası Kazak Kəndli Şurasının sədri olmuşdur. 354, 367
 Qut, Xəlil: bax. Xəlil paşa.
 “L. F. T.”: qəzet; bax. “Leypsiqer folks zeytung”.
 “L. V. Q.” (Лейпцигская вечерняя газета): bax. “Leypsiqer abendzey-tung”.
 “La Viktua” [La Victoire]: Fransada XX əsrin əvvəllərində (1916-cı ildən etibarən) nəşr edilmiş qəzet. 467
 Lacadaq: bax. Laqodexi (Gürcüstan)
 Lahey: bax. Haaqa.
 Lahıc 3, 4, 20, 380
 Laqodexi: Gürcüstanın bir rayonu. 125, 131
 Lalə dövrü: Osmanlı imperiyasının tarixində 1718-1730-cu illər arasındakı dövr. 403
 Lamartini, Alfonso de [Alphonse de Lamartine; 1790-1869]: Fransız şair və yazıçısı. Romantizmin ən böyük nümayəndələrindən biri kimi qəbul edilir. 9
 Lammaş, Henrix [Heinrich Lammasch; 1853-1920]: Avstriya-Macaristanın dövlət xadimi. 28 oktyabr – 11 noyabr 1918 tarixləri arasında Avstriyanın (Sisleytaniyanın) Baş Naziri olmuşdur. 55, 60, 61, 116
 Landsberq, Otto [Otto Landsberg; 1869-1957]: Almaniyanın siyasi xadimi, sosial-demokrat. 309, 395
 Lansdaun: bax. Petti-Fitsmoris, Henri.
 Lansinq, Robert [Robert Lansing; 1864-1928]: ABŞ-ın dövlət xadimi; 1915-1920-ci illərdə Dövlət katibi vəzifəsini tutmuşdur. 332, 484
 Latın dili, latınca 437
 Latış, latışlar 463
 Latış atıcıları 398
 Lavedan, Henri [Henri Lavedan; 1859-

1940]: Fransız yazıçısı. 54

Lebedev: Rusiyanın hərbi və siyasi xadimi; Könüllü ordunun Ümumrusiya Hökuməti nəzdindəki nümayəndəsi olmuşdur. 474

Leh, lehlər: bax. Polyak, polyaklar.

Leh dili, lehçə: bax. Polyak dili, polyakca.

Lehistan: Polşanın tarixi adı. (bax. Polşa)

Lekai, Yanoş [János Lécai; 1895-1925]: Macarıstanlı publisist və jurnalist, eyni zamanda siyasi xadim. Əsl familyası “Leytner” [Leitner] olmuşdur. Macarıstanın dövlət xadimi İştvan Tisaya sui-qəsd etməyə çalışmış, məqsədinə nail ola bilməmişdir. 136

Le-Katle [Le Catelet]: Fransanın şimalında kommuna. 243

Lemleyn, V.: Sentrokaspi Diktaturasının üzvü olmuşdur. 37

Lena çayı 61

Lenin, Vladimir İliç (1870-1924): Rus inqilabçı və marksist. Əsl soyadı Ulyanov idi. Rusiyada 1917-ci il Oktyabr inqilabının təşkilatçısı və rəhbəri, Sovet Sosialist Respublikaları İttifaqının (SSRİ) qurucusu və SSRİ Nazirlər Sovetinin ilk sədri olmuşdur. 181, 251, 252, 288, 356, 362,

Leontyeviç, Aleksandr Konstanti-noviç (? - 1920): Cümhuriyyətdən əvvəl Bakı Şəhər Dumasının üzvü; Mərkəzi Ev Komitəsinin təsisçilərindən biri və rəhbəri olmuşdur. 1920-ci ildə bolşeviklər tərəfindən güllələnmişdir. 408

Leptis-Maqna: bax. Ləbdə.

Lermontov küçəsi: bax. Çəmbərəkənd küçəsi.

Lettov-Forbek, Paul Emil fon [Paul Emil von Lettow-Vorbeck; 1870-1964]: Alman ordusunun general-mayoru; Birinci Dünya müharibəsində Almanıyanın Afrikadakı

ordularının komandanı olmuşdur. 420

Levin, B. L.: Bakıda fəaliyyət göstərmiş diş həkimi. 538

Levon: Gəncədə quldurluq etmişdir. 57

Leyb-Qvardiya Ataman Alayı: Don kazaklarının hərbi birləşməsi. Əsası XVIII əsrdə qoyulmuşdu. 1917-ci ildə buraxılan alay 1918-ci ildə qısa müddətə bərpa edilmişdi. 394, 412

Leyla xanım: Azərbaycan aktrisası 342

Ləki: Azərbaycanın Ağdaş rayonu ərazisində qəsəbə və dəmiryolu stansiyası. 23, 36

Lənkəran 17, 28, 82, 83, 148, 189, 195, 212, 213, 299, 300, 301, 319, 344, 419, 432, 436, 453, 473, 492, 500, 514, 517, 536, 537, 540

Lənkəran qəzası 81, 432, 451, 514

Lənkəranlı 28, 148

Lətifbəyov, Rza (Rza Zaki): Azərbaycanlı pedaqoq və yazıçı. Bakı, Gəncə, Şəki, Göyçay və Batumda müxtəlif təhsil ocaqlarında ana dili və şəriətdən dərslər demişdir. Bədii yaradıcılıqla da məşğul olmuş, xüsusilə tarixi mövzularda əsərlər yazmışdır. 125

Lisvenski: Rusiyanın Perm diyarında şəhər dairəsi; inzibati mərkəzi Lısva şəhəridir. 371

Libknext, Karl [Karl Liebknecht; 1871-1919]: Almanıya və beynəlxalq fəhlə hərəkatının fəal iştirakçısı, Almanıya Kommunist Partiyasının banilərindən biri. 51, 243, 311, 444

Liflandiya (yaxud Livoniya): Müasir Latviya və Estoniya ərazilərindən bir qismini əhatə edən tarixi bölgə. 1721-ci ildə Rusiya imperiyasına birləşdirilmiş, imperiyanın süqutundan sonra bölgənin cənubu Latviyanın, şimalı isə Estoniyanın tərkibinə daxil olmuşdur. 246, 423

- Lixarev, Aleksandr 392
- Lill [Lille]: Fransanın şimalında, Belçika sərhədi yaxınlığında şəhər. 202, 527
- Limmerman, Boris Karloviç: Azər-baycan Cümhuriyyəti Kənd Təsərrüfatı Nazirliyində hüquq məsləhətçisi olmuşdur. 3
- Lion [Lyon]: Fransanın cənub-şərqində şəhər. 179, 296, 486
- Liperidi, İ. Bakıda, Kolyubakin (indiki “Nigar Rəfibəyli”) və Çelyayev (indiki “Mirvarid Dilbazi”) küçələrində çörək dükənləri olmuşdur. 40, 474, 493
- Litva 149, 164, 165, 353, 354,
Litva Böyük Knyazlığı 353
Litvalı, litvalılar 354
Litvinov: Bakıda fəaliyyət göstərmiş fotoqraf. 17
- Livanlı, livanlılar 540
Livanov, Fyodor 392
- Lloyd Corc, Devid [David Lloyd George; 1863-1945]: Britaniyalı siyasətçi. 1905-1908-ci illərdə Ticarət naziri, 1908-1915-ci illərdə Maliyyə naziri, 1915-1916-cı illərdə Hərbi nazir olmuşdur. 6 dekabr 1916 – 19 oktyabr 1922 tarixləri arasında Britaniyanın Baş Naziri vəzifəsini tutmuşdur. 245, 296, 486, 501, 526
- Lodz: Polşada şəhər; ölkənin mərkəzi hissəsində yer alır. Polşanın ən böyük şəhərlərindən biridir. 146, 503
- “Lokal-Anzeyqer” [Der Berliner Lokal-Anzeiger]: 1883-1945-ci illərdə Berlində alman dilində nəşr olunan gündəlik qəzet. 100, 503
- Lokalanzeç 444
- Lomtatidze, Aleksandr Spiridonoviç (1882-1924): Gürcüstanın siyasi xadimi. Zaqafqaziya Seyminin, Gürcüstan Müəssislər Məclisinin və Gürcüstan Parlamentinin üzvü olmuşdur. 199, 386
- London: Böyük Britaniyanın paytaxtı. 93, 105, 108, 180, 382, 393, 462, 487, 525, 527, 540
- Londra: bax. London.
- Lonev, Afanasi Tixonoviç: Kursk vilayəti sakini; Bakıda həbs edilmişdir. 299
- Lopato, İ. V.: Azərbaycan Cümhuriyyəti Mərkəzi Gömrük İdarəsinin rəisi olmuşdur. 125, 433
- Lordlar Palatası: Britaniya Parlamentinin yuxarı palatası. 486
- Lou, Bonar [Bonar Law; 1858-1923]: Britaniyanın siyasi xadimi. 1916-1921-ci illərdə Mühafizəkarlar Partiyasının lideri olmuş, 1922-1923-cü illərdə Britaniyanın Baş naziri vəzifəsini tutmuşdur. 445, 501
- Lourens, Devid [David Lawrence; 1888-1973]: Amerikalı jurnalist; “Evening post” (Nyu-York) qəzetinin Vaşinqton müxbiri olmuşdur. 312
- Luçinski: Azərbaycan Cümhuriyyəti Ərzaq Nazirliyi dəftərxanasının müdiri olmuşdur. 24
- Lüksemburq 105, 350, 296, 443, 456, 510, 511
- Lüksemburq Hökuməti 105
Lüksemburq Parlamenti 105
Lüksemburq, Roza [Rosa Luxemburg; 1871-1919]: Almaniyanın polyak əsilli filosofu, iqtisadçısı və publisisti; marksizm nəzəriyyəçisi. 444
- Lvov 221
Lyapina, Zoya 480
Lyej [Liège]: Belçikanın şərqində şəhər. 462
- Lyok: Rusiyada, Perm diyarının Kişertsk rayonu ərazisində çay. 371
- M. C.: “Azərbaycan” qəzetindəki imzalardan. 82
- M. H.: bax. Zeynallı, Hənəfi.
M. Hənəfi: bax. Zeynallı, Hənəfi.
M. S. (yaxud Mim. Sad.): bax. Aran, Məhəmməd Sadiq.

Maarif naziri (Azərbaycan Cümhuriyyəti) 1, 2, 15, 20, 25, 31, 37, 74, 75, 80, 94, 113, 177, 203, 204, 216, 220, 369, 437

Maarif naziri (Ermənistan) 214

Maarif naziri (Gürcüstan) 363

Maarif naziri (İdil-Ural Ştatı) 465

Maarif Nazirliyi (Almaniya) 227

Maarif Nazirliyi (Azərbaycan Cümhuriyyəti) 5, 15, 25, 37, 46, 80, 101, 102, 112, 113, 130, 177, 187, 194, 203, 204, 220, 238, 254, 341, 359, 437, 509

Maarif Nazirliyi (İdil-Ural Ştatı) 464

Maarif Nazirliyi (Türkiyə) 530

Maas [Meuse]: Fransa, Belçika və Niderland ərazisindən keçən çay. 68, 265, 266

Maastrixt [Maastricht]: Niderlandın cənub-şərqində, Niderland, Almaniya və Belçika sərhədlərinin kəsişmə nöqtəsinə yaxın şəhər. 265, 462

Mabel: Avropada qala. 266

Macar, macarlar 69, 116, 178, 244, 260, 269, 487

Macarıstan 69, 108, 178, 260, 420, 462

Macarıstan Demokratik Respublikası (Birinci Macar Respublikası) 444, 457

Macarıstan Hökuməti 70, 421

Macarıstan Milli Şurası 178

Maçavariani, Tereza Nikolayevna: Azərbaycan Cümhuriyyəti Sosial Təminat Nazirliyinin mərkəzi anbarında işləmişdir. 499

Mahaçqala: bax. Petrovsk.

Mahmud II (1785-1839): Osmanlı sultanı; 1808-1839-cu illərdə hakimiyyətdə olmuşdur. 127

Mahmud Allahverdi oğlu: Qazaxın Dağ Kəsəmən kəndinin sakini. 139

Mahmud bəy 143

Mahmud əfəndi: Göyçay qazısı. 150

Mahmudov, Abbasəli: Ərəş qəzasında

meşəbəyi olmuşdur. 47

Maxaradze, Gerasim Fomiç (1881-1937): Gürcüstanın siyasi xadimi. Rusiya imperiyası II Dövlət Dumasının üzvü olmuşdur. Sosial-demokrat idi. Qafqazın bir sıra yerlərində, o cümlədən Bakıda inqilabi fəaliyyətlə məşğul olmuşdur. Gürcüstan Parlamentinin və Gürcüstan Təsisçilər Məclisinin üzvü idi. Gürcüstan Respublikasının Daxili İşlər nazirinin müavini, Gürcüstanın Ermənistandakı səlahiyyətli səfiri və Sovet Rusiyasındakı səlahiyyətli nümayəndəsi vəzifələrini tutmuşdur. 1937-ci ildə güllələnmişdir. 386

Mailov teatri: Bakıda teatr; indiki Opera və Balet Teatri. 24, 39, 112, 127, 134, 148, 235, 264, 274, 278, 282, 341, 361, 385

Makaşvili: bax. Makayev.

Makayev, Avel Qavriloviç (yaxud Makaşvili; 1860-1920): Rusiyanın, Gürcüstanın və Azərbaycanın hərbi xadimi; general-mayor. Gürcü zadəganları nəslinə mənsub idi. Birinci Dünya müharibəsində rus ordusunun zabiti kimi iştirak etmiş, Oktyabr inqilabından sonra istefaya çıxmışdır. 1918-ci ildən Gürcüstan ordusunda xidmət etməyə başlamış, 1919-cu ilin avqust ayından Azərbaycan Cümhuriyyətinin ordusunda xidmətə qəbul edilmişdir. 201

Makedoniya 246

Makenzen, Avqust fon [August von Mackensen; 1849-1945]: Almaniyanın hərbi xadimi; general-feldmarşal. Birinci Dünya müharibəsinin əvvəllərində şərq cəbhəsində Ruslara qarşı döyüşmüşdür. 1915-ci ildə alman, Avstriya-Macarıstan və bolqar ordularından ibarət Makenzen Ordular Qrupunun baş komandanı kimi serblərlə, 1916-cı ildə alman, bolqar və

türk əsgərlərindən ibarət ordunun komandanı kimi ruminlarla mübarizə aparmışdır. 421

Makinski, Teymur bəy (1874-?): Azərbaycanın dövlət xadimi. Zaqafqaziya Seyminin Müsəlman fraksiyasının, Azərbaycan Milli Şurasının və Azərbaycan Cümhuriyyəti Parlamentinin üzvü olmuşdur. Bir müddət Ədliyyə naziri vəzifəsini tutmuş, daha sonra Ermənistan Hökuməti yanında Azərbaycanın diplomatik nümayəndəsi təyin edilmişdir. 134, 177

Maksimov, Nikolay Lavrentyeviç (1880-1961): Rusiya və Ukraynanın hərbi xadimi. Rusiya-Yaponiya müharibəsində və Birinci Dünya müharibəsində iştirak etmişdir. 1918-ci ildə Ukrayna dövlətinin Hərbi Donanma Nazirliyində xidmətə başlamış, nazir müavini olmuş, 1918-ci ilin may-noyabr aylarında nazirin səlahiyyətlərini icra etmişdir. 69

Maqsudi, Sədri (1878-1957): Tatar əsilli hüquqşünas, ictimai-siyasi xadim. Rusiya İkinci və Üçüncü Dövlət Dumasının üzvü, İdil-Ural Ştatı Milli İdarəsinin sədri olmuşdur. Kazan və Ufa quberniyalarının bolşeviklər tərəfindən işğalından sonra Finlandiyaya, orada Türkiyəyə getmiş və ömrünün axırına qədər bu ölkədə yaşamışdır. Türkiyədə soyadı qanunu çıxdıqdan sonra “Arsal” soyadını qəbul etmişdir. 464, 465

Maqsudov, Sədrəddin: bax. Maqsudi, Sədri.

Malakan (Qaryagin) 4

Malakan bağı (Bakı) 19, 40, 63, 172, 194, 216, 236, 259, 281, 322, 344, 366, 387, 409, 433, 455

Malakanlar: xristianlığın kilsə iyerarxiyasını qəbul etməyən malakanlıq sektasına mənsub ruslar. 127, 524

Malakanski: Bakıda küçə, indiki Xaqani küçəsi. 127, 537

Malay: Azərbaycanın Ağdaş rayonu ərazisində kənd və dəmiryolu stansiyası. 23, 36

Malı Krepostnovi: bax. Kiçik Qala.

Malinov, Aleksandr (1867-1938): Bolqarıstanın siyasi xadimi. Kiyevdə hüquq təhsili almışdır. 29 yanvar 1908 – 29 mart 1911, 21 iyun – 28 noyabr 1918 və 29 iyun – 12 oktyabr 1931-ci illərdə Bolqarıstanın Baş naziri olmuşdur. 55, 64.

Maliyyə naziri (Azərbaycan Cümhuriyyəti) 15, 80, 101, 182, 183, 276, 277, 391, 392, 480, 492

Maliyyə naziri (Dağlılar Respublikası) 302, 397

Maliyyə naziri (Ermənistan) 217

Maliyyə naziri (İdil-Ural Ştatı) 464

Maliyyə Nazirliyi (Azərbaycan Cümhuriyyəti) 15, 29, 124, 125, 341, 391, 392, 479, 480, 488, 491, 496, 497

Maliyyə Nazirliyi (Gürcüstan) 102

Maliyyə Nazirliyi (İdil-Ural Ştatı) 464

Malyantoviç, Pavel Nikolayeviç (1869-1940): Rusiyanın siyasi xadimi, Müvəqqəti Hökumət dövründə Ədliyyə naziri olmuşdur. 1937-ci ildə həbs edilmiş və 1940-cı ildə güllələnmişdir. 408

Mamurətüləziz: Osmanlı imperiyasının bir vilayəti. 367

Manandyan, Yakov Hamazaspoviç (1873-1952): Erməni tarixçisi. Yena (Almaniya), Sankt-Peterburq və Tartu universitetlərində təhsil almışdır. Zaqafqaziyanın müxtəlif yerlərində məktəb, seminariya və gimnaziyalarda müəllimlik etmişdir. Cümhuriyyətdən əvvəl və Cümhuriyyət dövründə Bakı-da vəkil köməkçisi və vəkil işləmişdir. Daha sonra İrəvan Dövlət Univer-sitetində dərs demiş, Ermənistan SSR və SSRİ Elmlər

Akademiylarının akademiki olmuşdur. Erməni tarixi haqqında əsərləri var. 489

Manatov, Şərif (1887-1936): Başqırd ictimai-siyasi xadimi; Başqırd Mərkəzi Şurasının sədri olmuşdur. 1918-ci ildən bolşeviklərə qoşulmuş, Türkiyə Kommunist Partiyasının qurulmasına yardım etmək məqsədi ilə bu ölkəyə ezam edilmişdir. 464

“Mançester”: qəzet. 397

Manqlisi: Gürcüstanın Tetrtskaro bələdiyyəsinin sərhədləri daxilində kurort qəsəbəsi. 386

Mantaşev karvansarası (Tiflis) 199

Manuylov, Konstantin Aleksandro-viç: Bakı nahiyyə məhkəməsinin üzvü olmuşdur.

Mariinski: Bakıda küçə; indiki Rəsul Rza küçəsi. 1, 19, 23, 39, 40, 41, 45, 62, 63, 67, 85, 90, 106, 107, 129, 146, 151, 171, 193, 236, 259, 281, 323, 345, 365, 387, 410, 434, 455, 476, 495, 518, 539

Mariinski qız gimnaziyası: Bakıda qız məktəbi. 17, 25, 102, 113, 437

Markoviç, Mariya Konstantinovna: Bakıda fəaliyyət göstərmiş mama-feldşer. 85, 107, 151, 172, 237, 260, 323, 365, 411, 456, 496, 539

Markovski, Viktor 479

Marqiloman, Aleksandru [Alexandru Marghiloman; 1854-1925]: Rumıniyanın dövlət xadimi. Müxtəlif vaxtlarda Ədliyyə, Kənd Təsərrüfatı, Maliyyə, Daxili İşlər, Xarici İşlər naziri vəzifələrini tutmuşdur. 1918-ci ilin mart-oktyabr aylarında Rumıniyanın Baş naziri olmuşdur. 353

Marna [Marne]: Fransanın şimal-şərqində departament. 104

Marstal [Marstal]: Danimarkanın cənubunda liman şəhəri. 243

Marşall, Uilyam [William Marshall; 1865-1939]: Britaniya ordusu generalı.

Birinci Dünya müharibəsində Britaniyanın İkiçayarasındaki ordularının komandanı olmuşdur. 420

Mart hadisələri: bax. Mart soyqırımı.

Mart soyqırımı: Birləşmiş bolşevik-daşnak qüvvələrinin Bakıda türk-müsəlman əhaliyə qarşı törətdikləri soyqırımı. Rəsmi məlumatlara görə, Mart soyqırımında Bakıda 12 mindən çox azərbaycanlı qətlə yetirilmişdir. Ümum-milliləşmə lider Heydər Əliyevin 26 mart 1998-ci il tarixli fərmanı ilə 31 mart Azərbaycanlıların Soyqırımı Günü elan olunmuşdur. 34, 192, 275, 364

Martikyan, Voskan (yaxud Oskan Mardikyan; 1867-1947): Erməni əsilli Osmanlı siyasi xadimi. Osmanlı dövlətinin Poçt və Teleqraf naziri olmuşdur. 13

Martinovskaya: Şəki ali-ibtidai məktəbinin müəlliməsi olmuşdur. 2

Masarik 330

Maşağa: Bakı ətrafında kənd; hal-hazırda şəhər tipli qəsəbə. 491

Matulyi [Matulji]: Xorvatiyada, Adriatik dənizi sahilində yaşayış məntəqəsi. 446

Maturin, Mahmud 234

Matuzova, M. A.: Azərbaycan Cümhuriyyəti Səhiyyə Nazirliyində baş mühəsib olmuşdur. 369

Mavərayi-Xəzər müstəhlikini kooperasiya cəmiyyəti: bax. “Kooperasiya” Xəzəryanı İstehlak Cəmiyyətləri İttifaqı.

Mayns [Mainz]: Almaniyada, Reyn [Rhine] çayı sahilində şəhər. 350

Mazımçay: Azərbaycanın Balakən rayonu ərazisində kənd. 125, 131

Maznişvili, Georgi İvanoviç (1872-1937): Gürcüstanın hərbi xadimi, general. Abxaziyanın, daha sonra Tiflisin general-qubernatoru olmuş, Ermənistanla müharibədə Gürcüstan qoşunlarının baş

komandanı təyin edilmişdir. Gürcüstan Respublikasının süqutundan sonra həbs edilmiş, mühacirətə getmiş, ancaq yenidən vətəninə qayıtmış və 1937-ci ildə güllələnmişdir. 198, 368, 490

Mazniyev, Georgi İvanoviç: bax. Mazniaşvili, Georgi İvanoviç.

Mehdiyev, Miryaqub (1891-1949): Azərbaycanın dövlət xadimi. Bakı Şəhər Bələdiyyəsi sədrinin müavini, Azərbaycan Cümhuriyyəti Parlamentinin üzvü, Azərbaycanın Paris Sülh Konfransına göndərdiyi nümayəndə heyətinin üzvü olmuşdur. Cümhuriyyətin süqutundan sonra mühacirətdə qalmış, İstanbulda ölmüşdür. 335, 345

Mehdiyev, Zəki 279

Mehdiyevin evi: Bakıda, Naberejni küçəsində (indiki Neftçilər prospektində) mülk. 172, 216, 258, 322, 366, 409, 455, 494, 538

Mehmandarov, Səməd bəy (1856-1931): Azərbaycanın hərbi xadimi. Peterburqda hərbi məktəb bitirmiş, Çar Rusiyası ordusunda xidmət etmiş, Rusiya-Yaponiya müharibəsində göstərdiyi şücaətlərə görə mükafatlandırılmış, Birinci Dünya müharibəsində iştirak etmişdir. 1917-ci ilin fevral inqilabından sonra Rusiya ordusundan istefa vermişdir. Cümhuriyyət dövründə Azərbaycanın Hərbi naziri olmuş, ordu quruculuğu sahəsində böyük işlər görmüşdür. Cümhuriyyətin süqutundan sonra bolşeviklər tərəfindən həbs edilmiş, azadlığa çıxdıqdan sonra müxtəlif vəzifələrdə işləmişdir. 123, 286

Mejevov okruqu (Bakı) 47

Melçarski: Bakıda fəaliyyət göstərmiş diş həkimi. 20, 63, 106, 173, 236, 259, 323, 364, 410

Melkumyans, L.: Bakıda fəaliyyət

göstərmiş həkim. 172, 194, 216, 236, 259, 281, 322, 344, 366, 387, 409, 433, 455

“Menabdi” cəmiyyəti 223

Menşikov, Mixail Osipoviç (1859-1918): Rusiyalı jurnalist və ictimai xadim. “Sovet hakimiyyətinə tabe olmadığı” üçün bolşeviklər tərəfindən güllələnmişdir. 372 Merxelev 452, 453

Merkuryevski küçəsi: Bakı şəhərinin mərkəzində, indiki Zərifə Əliyeva küçəsinin köhnə adı. Keçmişdə Merkuryevski – Zubovski – Şaumyan küçəsi adlarını daşımışdır. 39, 146, 333, 474, 476, 493, 494, 534, 538

Mesopotamiya: bax. İkiçayarası.

“Metropol”: Bakıda mehmanxana; indiki Nizami Gəncəvi adına Milli Azərbaycan Ədəbiyyatı Muzeyinin binası. 228, 452

Mets [Metz]: Fransanın şimal-şərqində, tarixi Lotaringiya rayonunda şəhər. 117, 267, 393, 444, 445

“Meve”: gəmi. 300

Meurer, Hüqo [Hugo Meurer; 1869-1960]: Almaniya donanmasının vitse-admiralı. 222

Məcrid: bax. Əbdülməcrid.

Məclisi-Məbusan (Azərbaycan) 177, 182, 231, 232, 239, 247, 261, 272, 273, 286, 287, 297, 298, 306, 307, 416, 418, 420, 432, 435, 499, 515, 523, 535, 537

Məclisi-Məbusan (Türkiyə) 91, 424, 533, 540

Məclisi-Müəssisan (Azərbaycan) 56, 94, 125, 138, 154, 155, 177, 182, 231, 232, 248, 249, 286, 290, 294, 307, 327, 417, 419, 435, 460, 499, 522

Məclisi-Müəssisan (Gürcüstan) 150

Məclisi-Müəssisan (Rusiya) 122, 123

Mədən Suları (Mineralniye Vodi): Rusiyanın cənubunda, Stavropol diyarında şəhər. 442

- Mədənələr dairəsi (Bakı) 275
- Mədrəseyi-Ruhaniyyə: Gəncədə mövcud olmuş məktəb. 432
- Məğfurə xanım (yaxud Mariya Frol-ovna Yermakova; 1901-1982): Azərbaycan teatr səhnəsinin ilk aktrisalarından biri olmuşdur. Əsl adı “Mariya” olsa da, səhnədə “Məğfurə” adıyla çıxış etmişdir. 342
- Məhəmməd Fəthi bəy: Bakının Qafqaz İslam Ordusu tərəfindən xilas edilməsindən sonra bir müddət Bakı valisi (qubernatoru) olmuş Türk Ordusu zabiti. 15, 369
- Məhəmməd Məşhədi Hüseyn oğlu: bax. Səfa.
- Məhəmməd Necati Fazil 279
- Məhəmməd Rəşid: İsmail qalasının komandanı (XVIII əsr). 143, 152
- Məhəmməd Sadiq: bax. Aran, Məhəmməd Sadiq.
- Məhəmmədbəyli, Hüseyn Rza (yaxud Hüseynağa Məmmədbəyli, Hüseynağa Məmmədbəyov): jurnalist; “Azərbaycan” qəzetinin əməkdaşı olmuşdur. 278, 283, 343, 346, 361
- Məhəmmədbəyov, Heybətqulu (yaxud Heybətqulu Məhəmmədbəyli; Məmmədbəyov; 1888-1937): Azərbaycan Cümhuriyyətinin siyasi xadimi. Azərbaycan Milli Şurasının və Parlamentin üzvü olmuşdur. 1919-cu ilin dekabrından 1920-ci ilin aprel ayına qədər Dövlət Nəzarəti naziri vəzifəsini tutmuşdur. Sovet rejimi tərəfindən həbs edilmiş və güllələnmişdir. 420
- Məhəmmədbəyova, Məsumə: Bakıda müəllimə olmuşdur. 437
- Məhəmmədəli Əli oğlu 126
- Məhəmmədəli şah Qacar (1872-1925): Qacarlar sülaləsindən İran şahı; 1907-1909-cu illərdə hakimiyyətdə olmuşdur. 160, 174
- Məhəmmədi: Bakı ətrafında kənd. 491
- Məhəmmədli: Bakı ətrafında kənd; bax. Məhəmmədi.
- Məhəmmədov, Səfər Kərbəlayı Hüseyn oğlu 325
- Məhəmmədyusif Cəfərov küçəsi: bax. Pozenovski küçəsi.
- Məhəmmədzadə, Əbdülvahab: bax. Yurdsevər, Əbdülvahab Məmmədzadə.
- Məhərrəmov, Məhəmməd (1895-1982): Azərbaycanın ictimai-siyasi xadimi. Moskva Universitetində təhsil almışdır. Azərbaycan Milli Şurasının və Azərbaycan Parlamentinin üzvü, Paris Sülh Konfransına göndərilən nümayəndə heyətinin müşaviri olmuşdur. Aprel işğalından sonra mühacirətdə qalmışdır. 420
- Məhməd II (Fateh; 1432-1481): Osmanlı sultanı. 1444-1446 və 1451-1481-ci illərdə hakimiyyətdə olmuşdur. İstanbulu fəth etdiyi üçün “Fa-teh” adıyla tanınmışdır. 489, 496
- Məhməd V (1844-1918): Osmanlı sultanı Məhməd Rəşad. Sultan Əbdülməcidin oğlu idi. 1909-1918-ci illərdə hakimiyyətdə olmuşdur. 230
- Məhməd VI (1861-1926): Osmanlı İmperiyasının sonuncu sultanı Məhməd Vəhidəddin. Sultan Əbdülməcidin oğlu idi. 3 iyul 1918-ci ildə Osmanlı sultanı olmuş, Türkiyə Böyük Millət Məclisi-nin monarxiyanı ləğv etdiyi 1 noyabr 1922-ci il tarixinə qədər hakimiyyətdə qalmışdır. Mühacirətdə ölmüşdür. 86, 230, 239, 399
- Məhməd Əmin (Soyadı qanunundan sonra “Yurdaqul” soyadını qəbul etmişdir; 1869-1944): Osmanlı Məclisi-Məbusanının və Türkiyə Böyük Millət Məclisinin üzvü olmuşdur. 12, 53
- Məhməd Nabi bəy (Mənəmənizadə;

1868-1924): Türkiyənin diplomatı və dövlət xadimi. Bir sıra ölkələrdə səfir kimi ölkəsini təmsil etmişdir. 1918-ci ildə qısa müddətə Türkiyənin Xarici İşlər naziri olmuşdur. 91

Məhməd Nazim bəy: Bakının komendantı. Bax. Nazim bəy.

Məhməd Nazim bəy: Türkiyənin Maarif naziri. Bax. Doktor Nazim bəy.

Məhməd Rauf 10

Məlik-Qaragözov: Ermənistan Respublikası Xarici İşlər nazirinin müavini olmuşdur. 214, 217

Məlik-Malayans 223

Məlik-Yeqanov, Cavad bəy (1878-1937): Azərbaycan Cümhuriyyətinin siyasi xadimi. Azərbaycan Milli Şurasının və Parlamentin üzvü olmuşdur. 1919-cu ilin avqustundan 1920-ci ilin aprel ayına qədər Lənkəranın general-qubernatoru olmuşdur. 1930-cu ildə Sovet rejimi tərəfindən həbs edilmiş, 1937-ci ildə güllələnmişdir. 420

Məlikaslanov, Xudadad bəy (1879-1935): Azərbaycanın dövlət xadimi. Peterburqda mühəndislik təhsili almışdır. Zaqafqaziya Seyminin, Azərbaycan Milli Şurasının üzvü olmuşdur. Azərbaycan Cümhuriyyəti hökumətində Nəqliyyat və Rabitə naziri, Poçt və Teleqraf naziri kimi vəzifələr tutmuşdur. Cümhuriyyətin süqutundan sonra da bir sıra vəzifələrdə işləmişdir. Repressiyaya məruz qalmış və həbs düşərgəsində vəfat etmişdir. 276, 341, 346

Məliklər: Zəngəzur mahalının kəndi olmuşdur. İndiki Ermənistan Respublikasının Sisyan rayonu ərazisində yerləşmişdir. 183

Məlikov, Rza: Bakı sakini. 279

Məlikov, Sadiq: Bakı sakini. 279

Məlikova, Qəribsultan (1896-1967):

Azərbaycanın maarif xadimi. Həsən bəy Zərdabının qızı. 2

Məmməd İsmayıl oğlu: Bakıda qarət üstündə cərimələnmişdir. 16

Məmmədrəsul Ağarza oğlu: Zabratda, Volçkinski küçədə çörək dükkanı olmuşdur. 474, 493

Mənəmənizadə: bax. Məhməd Nabi bəy.

Mənzil Müfəttişliyi: bax. Mərkəzi Ev Komitəsi.

Mərdəkan 491

Mərgilan: Özbəkistanın Fərqanə vilayətində şəhər. Fərqanə vadisinin ən qədim şəhərlərindən biridir. 75, 86

Mərkəzi Dövlətlər (yaxud Mərkəzi Hökumətlər): Birinci Dünya müharibəsinin tərəflərindən biri olan İttifaq Dövlətləri (Almaniya, Avstriya-Macaristan, Osmanlı İmperiyası, Bolqarıstan). 55, 70, 71, 92, 135, 167, 229, 305, 338, 339, 350, 397, 423, 469, 486

Mərkəzi Ev Komitəsi (Bakı) 39, 40, 58, 59, 60, 62, 81, 85, 106, 146, 147, 211, 234, 236, 385, 408, 452, 525

Mərkəzi Hökumətlər: bax. Mərkəzi Dövlətlər.

Mərkəzi Kaspı donanması: bax. Sentrokaspi donanması.

Mərkəzi Kaspı Hökuməti: bax. Sentrokaspi Hökuməti.

Mərkəzi küçə: Binəqədidə küçə. 215

Mərmərə dənizi 156

Mərv 461

Məşədiyevin karvansarası (Quba meydanında) 219

Məşrutyyəət dövrü: Türkiyədə konstitusiyalı monarxiya dövrü. 1876-cı ildə başlamış, 1922-ci ildə sona çatmışdır. 11, 12, 21, 382

Məzəhib Nazirliyi: bax. Dini Etiqad Nazirliyi.

Məzahib və Müavinət Nazirliyi: bax. Dini Etiqad və Sosial Təminat Nazirliyi.

Mxitarist məktəbi: Türkiyənin İzmir şəhərində mövcud olmuş erməni məktəbi. 10

Midilli: Egey dənizində ada; hal-hazırda Yunanıstana məxsusdur. 9, 70

Mixaylovski xəstəxanası (Bakı) 452

Mixerev 170

Mikayıl, Usta oğlu: Gəncə sakini. 301

Mikayılov, Vəli: Bakı sakini. 133

Milan 906

Millətlər Cəmiyyəti: bax. Millətlər İttifaqı.

Millətlər İttifaqı [yaxud Millətlər Cəmiyyəti; Cəmiyyəti-Əqvam; League of Nations]: Birinci Dünya müharibəsinin başa çatmasını rəsmiləşdirən Versal Sülh Müqaviləsi əsasında yaradılan beynəlxalq qurum. 1920-ci ildə yaradılmış, 1946-cı ilə qədər mövcud olmuşdur. 6, 55, 60, 140, 141, 289, 308, 311, 316, 331, 333, 425, 427, 481, 486, 502, 522, 523, 534

Milli İdarə: İdil-Ural Ştatı hökuməti; bax. İdil-Ural Ştatı.

Milli Liberal Partiya (Almaniya) [Nationalliberale Partei]: Almaniya 1867-1918-ci illərdə mövcud olmuş siyasi partiya. 412

Milyukov, Pavel Nikolayeviç (1859-1943): Rusiya siyasi xadimi, eyni zamanda tarixçi və publisist. Konstitusion-Demokratik Partiyasının (Kadetlər partiyası) liderlərindən biri idi. Müvəqqəti Hökumətdə (Rusiya) Xarici İşlər naziri olmuşdur. 165, 356, 482, 506, 507, 508, 520

Milyukovski, Mixail 480

Mim. Sad. (yaxud M. S.): bax. Aran, Məhəmməd Sadiq.

Mineralniye Vodu: bax. Mədən Suları.

Minqreliya: bax. Menqreliya.

Minsk: Belarusun paytaxtı. 484

Mirabdulla: Bakı sakini; Birinci Qanlıtəpə küçəsində yaşamışdır. 258, 280

Mirbabayevin evi 228

Mirbax, Vilhelm fon [Wilhelm von Mirbach; 1871-1918]: Alman diplomatı. Almaniyanın Sovet Rusiyasındakı səfiri olmuşdur. Moskvada sol eserlər tərəfindən öldürülmüşdür. 181

Mirkazımov, Seyidəli: Bakı sakini. 234

Mirvahab Seyidağa oğlu: Bakıda oğurluq üstündə tutulmuşdur. 234

Mirzə Cavad xan: İrənin diplomatı və dövlət xadimi. 191

Mirzə İbrahimov küçəsi (Bakı): bax. Armyanski küçəsi.

Mirzə Mehdi xan: Nəriman Nərimanovun “Nadir şah” pyesində surət. 82

Mirzə Məhəmməd Axund oğlu: bax. Axundzadə, Mirzə Məhəmməd.

Mirzə Muxtar: bax. Məhəmmədzadə, Mirzə Muxtar.

Mirzə Nəsrullah: bax. Bahar, Mirzə Nəsrullah.

Mirzəağa Əliyev küçəsi: bax. Çadrovı.

Mirzəağa Hacı oğlu: İrən təbəəsi. 147

Mirzəbekyan: tütün fabriki sahibi. 515

Mirzəbekyan fabriki: Bakıda tütün fabriki. 146

Mirzəcamalov, Hüseyn: Ziraət nazirinin katibi olmuşdur. 370, 469, 510

Mirzəyev, Məşhədi İsmayıl: Bakı sakini. 133

Mirzəyev mədənləri (Sabunçu) 126

Mirzəzadə, Ağahəsən (1891 - 1918): Azərbaycanlı müəllim, yazıçı, dramaturq və jurnalist. Uşaqlar üçün də əsərlər yazmışdır. “Sovqat” qəzetini nəşr etdirmişdir. 396, 380, 388

Mirzəzadə, Qafur Rəşad 369, 381, 388
Misir 104, 210, 426, 474

Mistulov, Əlmurza Aslanbekoviç (1869-1918): Rusiyanın hərbi xadimi, general-mayor. Milliyətcə osetin idi. Rusiya-Yaponiya müharibəsi, Birinci Dünya müharibəsi və Rusiyada Vətəndaş müharibəsinin iştirakçısı olmuşdur. Terek üsyanının (23 iyun-10 dekabr 1918) rəhbərlərindən biri idi. 354

Misurata: Liviyanın şimal-qərbində şəhər; indiki Misrata şəhəri. 366

Mivedçev, İosif 480

Mqeladze 463

Mobit 296

Moböj [Maubeuge]: Fransanın şimalında, Belçika sərhədinə yaxın yerdə kommuna. 243, 296

Moqilyov: Belarusun şərqində şəhər, Moqilyov vilayətinin inzibati mərkəzi. 393, 484

Moiseyeva-Levin, Nadejda Abramovna: Bakıda fəaliyyət göstərmiş diş həkimi. 20, 40, 63, 85, 106, 129, 151, 173, 193, 237, 259, 281, 323, 345, 365, 387, 410, 434, 455

Molla Adil Məhəmməd oğlu: Qarağan kəndi sakini. 107

Mon-Manqart: Mərkəzi Avropada dağ zirvəsi. 446

Mons [Mons]: Belçikanın qərbində, Fransa sərhədinə yaxın yerdə şəhər. 243

Mon-Tarvis: Mərkəzi Avropada dağ zirvəsi. 446

Monteqyo, Edvin Semuel [Edwin Samuel Montagu, 1879-1924]: Britaniyalı siyasətçi. 1917-1922-ci illərdə Hindistan İşləri naziri olmuşdur. 413

Mopassan, Gi de [Guy de Maupassant; 1850-1893]: Fransız şair və yazıçısı; naturalizmin nümayəndəsi. 10

Moraleviç: keşiş. 257

Morqentau, Henri [Henry Morgenthau; 1856-1946]: ABŞ diplomatı. 1913-

1916-cı illərdə ABŞ-ın Osmanlı imperiyasında səfiri olmuşdur. 171

Moskva 61, 83, 84, 85, 103, 106, 128, 129, 137, 158, 181, 182, 197, 216, 227, 246, 274, 299, 309, 371, 372, 394, 437, 448, 461, 463, 465, 507

Moskvalı, moskvalılar 448

Mosul 420

Mozdok 83

Möhsünov, Heydər 433, 454, 476

Mudros sazişi 366

Muğan: Azərbaycanın Hacıqabul rayonu ərazisində qəsəbə və dəmiryolu stansiyası. 23, 36, 42

Muğan bölgəsi: Cavad və Lənkəran qəzalarını əhatə edən bölgə. 83, 451, 536, 540

Muğan düzü 299, 415, 416, 475, 476ü 493, 494

Muğan diktaturası, Muğan ordusu: Azərbaycanın Muğan bölgəsində (Cavad və Lənkəran qəzalarında) Ağ ordu və bolşevik hərbi qüvvələrindən ibarət olan ordu. 536, 540

Muğanlı: Zaqatalanın kəndi. 125, 130, 131

Muxtarovun evi: Bakıda Tarqovı (indiki Nizami) küçəsində mülk. 20, 63, 106, 173, 236, 259, 323, 364, 410

Murman: bax. Murmansk.

Murmansk (yaxud Murman): Rusiyanın şimal-qərbində vilayət və bu vilayətin mərkəzi olan şəhər. 426

Musabəyova, Vəsilə xanım 113

Musazadə, Mirzə Əziz 113

Mustafa II (1664-1703): Osmanlı sultanı. 1695-1703-cü illərdə hakimiyyətdə olmuşdur. 412

Mustafayev, Ağaəli 480

Müəllim Cövdət (Məhməd Cövdət İnançalp; 1883-1935): Türkiyənin maarif xadimi, tədqiqatçı və tarixçisi. 54

Müəllim Naci (1849-1893): Türk şair və yazıçısı; “Lüğəti-Naci” adlı osmanlıca lüğətinin müəllifi. 10, 470

Müftüoğlu, Əhməd Hikmət: bax. Əhməd Hikmət.

“Müqəddəs Nina” qız məktəbi (Bakı) 2, 15, 17, 102, 113, 220, 437, 535, 537

Mülkiyyə məktəbi (Türkiyə) 9

Münhen 51, 265, 266

Mürsəlli: Azərbaycanın İmişli və Sabirabad rayonlarında kənd. 416, 475, 494

“Müsavat” partiyası 200, 247, 261, 273, 298, 364

Müseyyib bəy: bax. Axıcanov, Müseyib bəy.

Müsəlman: bax. İslam.

“Müsəvvər halə”: 1909-1910-cu illərdə İstanbulda nəşr edilən aylıq incəsənət jurnalı. Cəmi 3 nömrəsi çıxmışdır. 404, 529

Müsse, Alfred de [Alfred de Musset; 1810-1857]: Fransız şair və yazıçısı. Romantizmin ən böyük nümayəndələrindən biri kimi qəbul edilir. 9

Müslü: Azərbaycanın Ucar rayonu ərazisində kənd və dəmiryolu stansiyası. 23, 36, 42

Mütəllib oğlu Abid Alp: bax. Əmin Abid.

Mütərəqqi Xalq Partiyası (Almaniya) [FVP: Fortschrittliche Volkspartei]: Almaniya 1910-1918-ci illərdə mövcud olmuş sol liberal görüşlü burjuademokratik partiyası. 396, 412

Müttəfiq Şura (Almaniya imperiyası): bax. Bundesrat (Almaniya imperiyası).

Müvəqqəti Estlər Hökuməti: bax. Estoniya Müvəqqəti Hökuməti.

Müzəffəri: bax. Müzəffəriyyə.

Müzəffəriyyə (yaxud Müzəffəri): XIX əsrin axırlarında Təbrizdə açılan

Müzəffəriyyə mədrəsəsi nümunəsində Aşqabadda açılan mədrəsə. 190

“N. F. P.”: bax. “Noye fraye pres”.

“N. İ.”: bax. “Nijeqorodskie izves-tiya”.

“N. R. K.”: qəzet; bax. “Nive Rotterdamşe kurant”.

“N. T.”: bax. “Nyu-York Tayms”.

N. Y.: “Azərbaycan” qəzetindəki imzalardan biri. Bax. Yusifbəyli, Nəsim bəy.

Naberejni küçəsi: Bakıda küçə; indiki Neftçilər prospekti. 172, 216, 258, 322, 366, 409, 455, 494, 538

Nabi (şair) 10

Nabi bəy: bax. Məhməd Nabi bəy.

Nacarov: Sentrokaspi Hökuməti İcraiyyə Komitəsinin üzvü olmuşdur. 384

Nadir şah: Nəriman Nərimanovun “Nadir şah” pyesində surət. 82

“Nadir şah Əfşar”: Nəriman Nərimanovun pyesi. 24, 39, 82

Naftluqi (yaxud Navtluqi): Tiflis şəhərində dəmiryolu stansiyası. 198, 362

Nağıyev, Tağı: Bakı sakini. 133

Nağızadə, Ələkbər 279

Naxçıvan 255, 282

Naxçıvan uyezdi 189

Namiq Kamal (1840-1888): Türk şair, dramaturq və ictimai xadimi. “Hürriyyət şairi” kimi tanınmışdır. Türk ədəbiyyatı və siyasi mühiti üzərində böyük təsirə malik olmuşdur. 9, 10, 11, 52, 235, 282

Namur 483

“Namus”: Namiq Kamalın “Akif bəy” dramı Azərbaycanda “Namus” adıyla səhnəyə qoyulmuşdur. Bax. “Akif bəy”.

Nansi [Nancy]: Fransanın şərqiində şəhər və kommuna. 445

Napoleon I (1769-1821): 18 may 1804 – 6 aprel 1814 və 20 mart – 22 iyun 1815 tarixlərində Fransa imperatoru. 76

Nardaran: Bakı ətrafında kənd. 491

Nargin adası: Xəzər dənizində, Bakı

buxtasının cənubunda ada; indiki Böyük Zirə adası. 59, 145

Nasits: bax. Naşiçe.

Naşiçe [Naşice]: Xorvatiyanın şərqində şəhər. 69

“Natsional” mehmanxanası: Bakıda, Olqinski (indiki Məhəmməd Əmin Rəsulzadə) küçəsində yerləşən mehmanxana. 491

Nauen [Nauen]: Almaniyanın şərqində şəhər; burada 1906-cı ildə istifadəyə verilən radioötürücü qurğu, dünyanın ilk radioötürücüsü sayılır. 502

Navahı: Azərbaycanın Hacıqabul rayonu ərazisində qəsəbə və dəmiryolu stansiyası. 23, 36

Navtluqi: bax. Naftluqi.

Nazim bəy (Məhməd Nazim bəy; 1886-1921): Türkiyənin hərbi xadimi. İstanbul, Bursa və Ankarada hərbi məktəblərdə təhsil almışdır. Rumini-yada xidmət etmişdir. Qafqaz İslam Ordusunun Bakını xilas etməsindən sonra Bakı şəhərinin komendantı olmuşdur. Anadoluya qayıtdıqdan sonra Türk Qurtuluş Savaşında iştirak etmiş, cəbhədə şəhid olmuşdur. 31, 74, 75, 76, 95

Neftçilər İttifaqının xəstəxanası (Bakı) 212, 215

Nerçinsk: Rusiyanın cənub-şərqində, Zabaykalsk diyarında şəhər. 462

Nəcəfov, Xəlil: Lənkəran sakini. 300

Nədim, Əhməd (? - 1730): Türk divan şairi. Ədəbiyyatda öz üslubunu yaratmış, incə ruhlu qəzəlləri ilə məşhur olmuşdur. Şeirələrində İstanbulu vəsf etdiyi üçün “İstanbul şairi” kimi tanınmışdır. Türk ədəbiyyatının ən böyük şairlərindən biri olaraq qəbul edilir. 10

Nəfi, Ömər (? - 1635): Türk divan şairi, xüsusilə qəsidələri və həcvləriylə məşhur olmuş, həcvləri üzündən edam edilmişdir.

Türk ədəbiyyatının ən böyük şairlərindən biri olaraq qəbul edilir. 10

Nəqliyyat və Rabitə naziri (Azərbaycan Cümhuriyyəti) 15, 16, 276, 277, 346

Nəqliyyat və Rabitə Nazirliyi (Azərbaycan Cümhuriyyəti) 36, 170, 174, 228, 231, 451, 452

Nərimankənd: bax. Nikolayevka.

Nərimanov, Nəriman (1870-1925): Azərbaycanın ictimai-siyasi xadimi və dövlət adamı; eyni zamanda yazıçı, publisist və həkim. 82

Nərimanovka: bax. Nikolayevka.

Nəsirov, Fətulla: Bakıda papaqçı olmuşdur. 16

Nəzərləyev: Şamaxı sakini. 127

Nigar binti-Osman: bax. Nigar xanım.

Nigar xanım (Nigar binti-Osman; 1856-1918): türk şairəsi. 403

Nigar Rəfibəyli küçəsi (Bakı): bax. Kolyubakin küçəsi.

Nijni Kladbışinski: Bakıda küçə; indiki Mehdi Hüseyn küçəsi. 85, 107, 151, 172, 237, 260, 323, 365, 411, 456, 496, 539

Nijni Priyutski: bax. Aşağı Priyut küçəsi.

Nijni Təzəpirski: bax. Təzəpir.

Nikolay II (1868-1918): Rusiya imperatoru; 1894-1917-ci illərdə hakimiyyətdə olmuşdür. 83, 144, 159, 185, 190, 206, 232, 253, 254, 316, 450, 464, 465, 470, 523

Nikolay küçəsi: bax. Nikolayevski.

Nikolayev: Ukraynanın cənubunda, Dnepr limanına tökülən Cənubi Buq çayının mənsəbində, Qara dəniz sahilindən 65 km içəridə yerləşən şəhər. 62, 371

Nikolayev: Ufa Hökumətinin üzvü olmuşdür. 123

Nikolayevka: Azərbaycanın Biləsuvar rayonu ərazisində kənd. Sovet dövründə

Nərimanovka, 1991-ci ildən Nərimankənd adlanır. 189

Nikolayevka: Rusiyada bu adda çox sayda kənd və xutor var. 371

Nikolayevski: Bakıda küçə; indiki İstiqlaliyyət küçəsi. 19, 40, 105, 129, 147, 171, 215, 235, 318

Nikolayevski: Rusiyada qəsəbə; Perm diyarının Çernuşinsk rayonu ərazisindədir. 371

Nikultsev: Həştərxanda Hərbi Qeydiyyat Şöbəsinin müdiri olmuşdur. 426

Nizami Gəncəvi (1141-1209): Dahi Azərbaycan şairi. 336, 345.

“Nobel” istehlak cəmiyyəti: Bakıda, Nobel ailəsinə məxsus istehlak cəmiyyəti. 474, 492

Nobel Qardaşları şirkətinin mülkü: Suraxanıda mülk. 215

“Nordkampf”: almandilli qəzet. 309

Norveç 18, 351, 426, 506

Novxanı 491

Novikov 408

Novqorod-Seversk: Ukraynanın Çerniqov vilayətinin şimal-şərqində rayon. 103

Novo-Bayəzid: bax. Yeni Bayəzid.

Novoxopyorsk: Rusiyada şəhər; Voronej vilayəti Novoxopyorsk rayonunun inzibati mərkəzi. 371

Novorossiysk: Rusiya Federasiyasının Krasnodar diyarında, Qara dəniz sahilindəki Tsemesk buxtasında liman şəhəri. Qara dənizin ən böyük limanlarından biridir. 143, 441

Novo-Sanaki (yaxud Novo-Senaki): bax. Sanaki (yaxud Senaki).

Novo-Saratov: Azərbaycanın Gədəbəy rayonu ərazisində indiki Novosaratovka kəndi. 184

Novosaratovka: bax. Novo-Saratov.

Novoselitsa: Ukraynanın qərbində, Rumıniya sərhədi yaxınlığına yerləşən

şəhər. 295

“Novoye slovo” 421

“Novoye vremya”: 1868-1917-ci illərdə Sankt-Peterburqda rus dilində nəşr edilən gündəlik qəzet. 372

Noyştadt [Neustadt]: Avstriya və Almaniya bu adda bir çox yer mövcuddur. 296

Növlütov, Cəmaləddin: Bakıda qarət üstündə cərimələnmişdir. 16

Nuxu: bax. Şəki.

Nurəddin: Gəncəli əsgər. 153

Nuri: İkinci Azərbaycan Diviziyasının ləvazimat rəisi olmuşdur. 220, 242, 264, 279

Nuri paşa (Killigil; 1889-1949): Osmanlı ordusunun general-leyte-nantı. Qafqaz İslam Ordusunun komandanı olmuşdur. 28, 31, 58, 68, 75, 76, 89, 95, 111, 121, 205, 206, 207, 216, 251, 253, 448

Nutsubidze, İlya (1883-?): Gürcüstanın siyasi xadimi. Sosialist İnkilabçılar Partiyasının və Gürcüstan Təsisçilər Məclisinin üzvü olmuşdur. Gürcüstanın sovetləşməsindən sonra Fransada mühacirətdə yaşamışdır. 79

Nümayəndələr palatası (Avstriya-Macaristan): bax. Deputatlar palatası.

Nyu-York: Amerika Birləşmiş Ştatlarının ən böyük şəhərlərindən biri. 51, 60, 312

Oberndorf, Alfred fon [Alfred von Oberndorff; 1870-1963]: Almaniyanın diplomati. Kompən Atəşkəs Müqaviləsini imzalayanlardan biri olmuşdur. 421

“Oborot”: Bakıda, Nikolayevski (indiki İstiqlaliyyət) küçəsində çəkməçi dükanı. 105

Odessa: Ukraynanın cənubunda, Qara dəniz sahilində liman şəhəri. 62, 137, 142, 143, 152, 168, 174, 295, 372, 394, 411,

412

Odessa Tarix və Qədim Əsərlər Cəmiyyəti [Одесское общество истории и древностей]: Rusiyada 1839-1922-ci illərdə fəaliyyət göstərən elmi cəmiyyət. Cənubi Rusiyada tarix tədqiqatları, o cümlədən arxeoloji qazıntılar aparmaq üçün icazə almışdı. Cəmiyyət zəngin muzeyə və kitabxanaya malik olmuşdur. 142, 152

“Odesskiye novosti”: 1884-1920-ci illərdə Odessada rus dilində nəşr olunan gündəlik qəzet. 372

Odessa vilayəti 152

“Oxota” ovçular cəmiyyəti (Bakı) 275
Okinçits 479

Olenskaya, Yeva Nikitiçna (1900-1959): Azərbaycan aktrisası. Qubada doğulmuş, kiçik yaşda ailəsiylə birgə Bakıya köçmüşdür. “Nicat” və “Səfa” truppalarının, “Hacıbəyov qardaşları müdirliyi” truppasının üzvü olmuşdur. Uzun müddət Milli Dram Teatrının səhnəsində çıxış etmişdir. 1949-cu ildə Azərbaycan SSR Xalq artisti adına layiq görülmüşdür. 342

Olqinski: Bakıda küçə. Rusiya imperatoru I Nikolayın oğlu və Qafqaz canişini olan Böyük knyaz Mixail Nikolayeviçin arvadı Böyük knyaginya Olqa Fyodorovnanın şərəfinə əvvəlcə “Velikoknyajevski”, sonra “Olqinski” adlanmışdır. Sovet dövründə (1920-ci ildən etibarən) 26 Bakı komissarlarından Capadizenin adını daşımışdır. Hal-hazırda (1992-ci ildən etibarən) “Məhəmməd Əmin Rəsulzadə küçəsi” adlanır. 20, 40, 63, 85, 106, 129, 151, 173, 193, 237, 259, 281, 323, 333, 345, 365, 387, 410, 434, 455

Omsk Direktoriyası: bax. Ümumrusiya Müvəqqəti Hökuməti.

Oniaşvili, David Yefremoviç (1883-

1937): Gürcüstanın siyasi xadimi, sosial-demokrat. Gürcüstan Parlamentinin və Gürcüstan Təsisçilər Məclisinin üzvü, Kənd Təsərrüfatı naziri olmuşdur. 1937-ci ildə güllələnmişdir. 386

Orenburq: Rusiyanın cənub-qərbində vilayət və bu vilayətin inzibati mərkəzi olan şəhər. 137, 320, 371, 415

Orxan Seyfi 54

“Orizon”: Tiflisdə nəşr edilən erməni qəzeti. 18, 200, 201

Orlov 463

Orlovski: Bakıda küçə; indiki Səid Rüstəmov küçəsi.

Ortodoks 2

Oruc: “Azərbaycan” qəzetindəki imzalardan biri; bax. Orucov, Oruc.

Orucov, Qafar: Qusarda meşəbəyi olmuşdur. 47

Orucov, Oruc (1878-1954): Azərbaycanlı publisist və nəşir. “Həqiqət”, “Günəş”, “Yeni Həqiqət” qəzetlərinin nəşiri olmuşdur. 1906-cı ildə qardaşları ilə birgə “Orucov qardaşları” mətbəəsini təsis etmişdir. 15

Oryol: Rusiyanın qərbində şəhər. 246, 463, 486

“Oryol”: sərnəşin gəmisini. 472

Osetin, osetinlər 442

Osinovka: Rusiyada kənd; Udmurtiyanın Qraxovsk rayonu ərazisindədir; tərk edilmişdir. 371

Osman paşa (Kəmaxi): bax. Kəmaxi Hacı Osman paşa.

Osmanlı, Osmanlı Dövləti, Osmanlı İmperiyası, Osmanlılar 9, 11, 58, 64, 65, 72, 77, 86, 94, 108, 119, 127, 142, 152, 156, 188, 192, 193, 205, 209, 210, 233, 239, 247, 248, 251, 252, 348, 360, 366, 367, 374, 401, 412, 448, 467, 496, 524, 529, 530

Osmanlı Hökuməti: bax. Türkiyə

Hökuməti.

Osmanlı Hürriyyətpərvər Avam Firqəsi: Osmanlı imperiyasında siyasi partiya. 1918-ci ildə İstanbulda təsis edilmişdir. 435

Osmanlı türkləri 9, 157, 160

Ovanesyans, N.: Bakıda, Stanislavski (indiki “Azadlıq”) küçəsində çörək dükanı olmuşdur. 474, 493

Oymaq: Azərbaycanın Masallı rayonunda kənd. 301

Ozanyan, Andranik (1865-1927): Erməni hərbiçisi. Daşnaksutyun partiyasının üzvü idi. Başçılıq etdiyi silahlı dəstələr Qarabağda, Zəngəzurdə və Türkiyənin şərqiində dinc əhaliyə qarşı törədilən qırğınlarda xüsusilə fəal iştirak etmişdir. 138, 319

Ömər Seyfəddin 54

Özbəkistan 86

Özdəmiroğlu Osman paşa (1526-1585): Osmanlı imperiyasının dövlət xadimi. Qafqazda qazandığı hərbi müvəffəqiyyətlər səbəbilə “Qafqaz fətəhi” kimi tanınmışdır. 1584-1585-ci illərdə Sədrəzəm (Baş vəzir) olmuşdur. 252

Özdən, Cəlal: bax. Cəlaləddin Muxtar.

Özsevər, Hüseyn Sirət: bax. Hüseyn Sirət.

“P. B.”: (Press-büro); bax. Mətbuat Bürosu.

“P. K.”: bax. “Priazovski kray”.

Padar: Azərbaycanın Hacıqabul rayonu ərazisində kənd və dəmiryolu stansiyası. 23, 36

Paolo Qiskom: Mərkəzi Avropada dağ zirvəsi. 446

Papacanov, Mixail İvanoviç (yaxud Mikael Ovanesoviç Papacanyan; 1869-1929): Erməni ictimai-siyasi xadim, “Daşnaksutyun” partiyasının üzvü idi. Hüquq fakültəsini qurtarmış, bir sıra

yerlərdə (o cümlədən Bakıda) məhkəmə sistemində işləmişdir. Rusiya imperiyasının IV Dövlət Dumasına Bakı, Yelizavetpol və İrəvan quberniyalarından üzv seçilmişdi. Osmanlı, Azərbaycan, Gürcüstan hökumətləriylə bir sıra danışıqlarda iştirak etmiş, Paris Sülh Konfransına göndərilən Ermənistan heyətinin tərkibində yer almışdır. 12, 355

Papacanyan, Mikael: bax. Papacanov, Mixail İvanoviç.

Parapet (Bakı) 62, 106, 107, 130, 151, 172, 215, 237, 258, 260, 280, 322, 323, 365, 384, 410, 411, 456, 466, 495, 539

Parapet meydanı (Bakı): bax. Kolyubakin meydanı.

Paris: Fransanın paytaxtı. 10, 70, 117, 157, 164, 180, 222, 296, 382, 393, 421, 422, 423, 424, 445

Paris Universiteti 41, 62, 107, 151, 172, 215, 260, 323, 365, 411, 455, 483, 495

Parsonaj: Hollandiyada, Zuiderze körfəzində ada. 501

Paşa Fətullah oğlu: İran təbəəsi 212

Paşabəyov, Hüseyn bəy Əbdürrəhman bəy oğlu 479

Pavlov, Semyon 480

Pavlovsk: Rusiyada şəhər; Voronej vilayəti Pavlovsk rayonunun inzibati mərkəzi. 371

Pekin: Çinin paytaxtı. 525

Pepinov, Əhməd 145, 327

Perederey, Mixail Fyodoroviç: Bakıda müəllim olmuşdur. 437

Peremyotni: Rusiyada kənd; Sverdlovsk vilayəti ərazisindədir. 371

Perm: Rusiyanın Avropa hissəsində şəhər. 371, 372

Persidski: Bakıda küçə; indiki Murtuza Muxtarov küçəsi

Peşt (yaxud Peştə): Macarıstanın

paytaxtı Budapeştin şərq hissəsi. Şəhərin digər hissəsi olan Budadan Dunay çayıyla ayrılır. 55, 69, 99, 116, 136, 178, 444, 456, 462, 525

Peştə: bax. Peşt.

Peten, Henri Filipp [Henri Philippe Pétaïn; 1856-1951]: Fransanın hərbi xadimi. 1918-ci ildə marşal rütbəsi almış, 1934-cü ildə Hərbi nazir, 1940-cı ildə Baş nazir olmuş və Fransanın süqutundan sonra, kukla Vişi rejiminin başçısı kimi avtoritar hakimiyyətini 1944-cü ilə qədər davam etdirmişdir. 444

Peterburq 84, 158, 246, 351, 352, 397, 487, 528

Peterburq Ali Ticarət məktəbi: bax. Petroqrad Kommersiya İnstitutu.

Peterburq Universiteti 142, 479

Petrokov: Polşada şəhər; ölkənin mərkəzi hissəsində yer alır. Hal-hazırda Pyotrkov-Tribunalski adını daşıyır. 146, 152

Petroqrad: bax. Peterburq.

Petropavlovka: Azərbaycanda, indiki Sabirabad rayonu. 415, 475, 493, 494

Petrov: Sovet Rusiyasının siyasi xadimi. 309

Petrovsk: Dağıstanda, indiki Ma-haçqala şəhərinin köhnə adı. 14, 59, 75, 86, 101, 145, 154, 170, 174, 213, 334, 337, 368, 408, 409, 443, 452, 453, 537

Petrovski meydanı: Bakıda, indiki Muzey Mərkəzinin ərazisində mövcud olmuş meydan. 514

Petti-Fitsmoris, Henri [Henry Petty-Fitzmaurise 5th Marquess of Lansdowne; 1845-1927]: Britaniyanın dövlət xadimi. Kanada (1883-1888) və Hindistan (1888-1894) general-qubernatoru, Britaniyanın Hərbi naziri (1895-1900) və Xarici İşlər naziri (1900-1905) olmuşdur. 260, 261

Pioner küçəsi: bax. Karantinni küçəsi.

Pirsaat 23, 36

Pirşağı 491

Pişnamazzadə, Axund Məhəmməd (1853-1937): din xadimi. Təhsilini Gəncə və Təbrizdə almış, Rusiya əleyhində təbliğatda günahlandırılı-raq çar rejimi tərəfindən Türküstanə sürgün edilmişdir. 1909-cu ildə Qafqaz müsəlmanlarının şeyxülislamı olmuş (bu vəzifəyə rəsmi olaraq 1915-ci ildə təsdiq edilmişdir) və 10 dekabr 1918-ci ildə səhhətinə görə öz xahişi ilə azad edilənə qədər vəzifədə qalmışdır. Maarifçilik və xeyriyyəçilik sahəsində də xidmətləri olan Pişnamazzadə 1937-ci ildə Gəncədə vəfat etmişdir. 76

Pitoyev şirkəti (Zabrat) 215

“Piyanə” (jurnal): 1910-1911-ci illərdə İstanbulda nəşr edilən həftəlik elmi və ədəbi jurnal. Cəmi 21 nömrəsi çapdan çıxan jurnalın adı 18-ci nömrədən etibarən dəyişdirilərək “Düşünüyürəm” olmuşdur. 404, 529

Pizombrio: Mərkəzi Avropada yer. 446

Plaxov: Azərbaycan Dəmiryolları İdarəsində yaradılan komissiyanın üzvü olmuşdur. 255

Plesetsk: Rusiyada şəhərlipli qəsəbə; Arxangelsk vilayəti Plesetsk rayonunun inzibati mərkəzi. 371

Poçt və teleqraf məktəbi (Bakı) 29, 228, 229, 238, 379

Poçt və Teleqraf naziri (Azərbaycan Cümhuriyyəti) 29, 228, 229, 508, 520

Poçt və Teleqraf Nazirliyi (Azərbaycan Cümhuriyyəti) 29, 30, 228, 229, 379

Podolsk: Rusiyanın Moskva vilayətində şəhər. 299

Podskanski, Aleksandr Apolloviç: Voloqda vilayəti sakini; Bakıda həbs edilmişdir. 299

Podşibyakin, Mixail Floroviç (1883-

1963): Litvada anadan olmuş, Peterburq Universitetinin Tarix-Filoloji və Hüquq fakültələrini bitirmişdir. Bakı məktəblərində işləmiş, mətbuatda çıxış etmişdir. Cümhuriyyətin süqutundan sonra Azərbaycanı tərk etmişdir. 335

Polis Müfəttişi-ümumisi: bax. Baş Polis müfəttişi.

Politexnik məktəbi (Bakı) 102

“Politiken” [Politiken]: 1916-1940-cı illərdə Stokholmda nəşr edilən qəzet; İsveç kommunistlərinin orqanı idi. 503

Polşa (yaxud Lehistan) 18, 19, 55, 353, 395, 405

Polşa Hökuməti 18, 354

Polşa Seymi 353

Poltava 394

Polyak, polyaklar 221, 353, 354, 385, 500

Polyak dili, polyakca 418, 419

Popondopullo, F.: Bakıda, Krasnokrestovski (indiki “Şeyx Şamil”) küçəsində çörək dükkanı olmuşdur. 40, 474, 493

Popov, Aleksandr Nikolayeviç: Bakıda müəllim olmuşdur. 437

Popovka: Rusiyada xutor; Volqoqrad vilayətinin Kamışinsk rayonu ərazisindədir. 371

Poroxovoy: Bakıda küçə; indiki Qarabağ küçəsi. 474, 493

Port: bax. Bakı Dəniz Ticarət Limanı.

Port-Petrovsk: bax. Petrovsk.

Portəgiz: bax. Portuqaliya.

Portuqaliya 166

Potapov: Bakıdakı rus zabitlərindən olmuşdur. 68

Poti 62, 149, 168, 214, 341, 386, 405

Povorinsk (yaxud Povorino): Rusiyanın Voronej vilayətində, indiki Povorinski rayonunun inzibati mərkəzi. 128

Poylu stansiyası: Ağstafanın Poylu

kəndində dəmiryolu stansiyası. 341, 521
Pozdnyakov, Aleksandr 480

Praqa 69, 506

“Pravda”: qəzet 246

Premuda [Premuda]: Adriatik dənizində Xorvatiyaya məxsus ada. 446

“Prezident Kruqer”: sərnəşin və yük gəmisi. 1902-i ildə inşa edilən gəmi “Qafqaz və Merkuri”, “KAMVO” şirkətlərinin mülkiyyətində olmuş, ingilislərin və ağqvardiyaçıların Xəzər donanmasının tərkibində yer almışdır. Sovet dövründə “Fedya Qurbanov” adıyla sərnəşin-yük gəmisi kimi xidmət etmişdir. 334, 432, 443, 471

“Priazovski kray”: Rusiyanın Rostov-na-Donu şəhərində 1891-1920-ci illərdə nəşr olunan qəzet. 506, 520

Primazens [Primasens]: Almaniyanın qərbində, Fransa sərhədi yaxınlığında şəhər. 502

Prişeltsev, A. B.: Azərbaycan Cümhuriyyətinin Səhiyyə Nazirliyində işləmişdir. 499

Prişib 189

“Proletariat diktaturası” [Die Diktatur des Proletaries]: Karl Kautskinin ilk dəfə 1918-ci ildə Vyanada çap edilən əsəri. 245

Protopopov, Aleksandr Dmitriyeviç (1866-1918): Rusiyanın dövlət xadimi. 1916-1917-ci illərdə Daxili İşlər naziri olmuşdur. 27 oktyabr 1918-ci ildə Moskvada bolşeviklər tərəfindən güllələnmişdir. 159

Prussiya 265, 282, 367, 520, 528, 540

Prussiyalı 356

Puankare, Raymon [Raymond Poincaré; 1860-1934]: Fransanın dövlət xadimi. 1912-1913-cü illərdə Baş nazir və Xarici İşlər naziri, 1913-1920-ci illərdə Prezident, 1922-1924-cü illərdə yenidən Baş nazir və Xarici İşlər naziri olmuşdur.

421

Pul: Zəngəzur mahalının kəndi olmuşdur. İndiki Ermənistan Respublikasının Sisyan rayonu ərazisində yerləşmişdir. 183 “Pulsuzluq”: Rus yazıçısı İvan Turgenyevin pyesi. 385, 389

Puşkinski məktəbi (Bakı) 145

Putı: Azərbaycanın Qaradağ rayonunda qəsəbə və dəmiryolu stansiyası. 490

Pyer: Bakıda, Qorçakovski (indiki Hacı Zeynalabdin Tağıyev) küçəsində bərbər dükanı sahibi olmuşdur. 150, 171

Pyotr I (1672-1725): Rusiya hökmdarı; 1682-1725-ci illərdə hakimiyyətə gəlmişdir. 359

“R. vedomosti”: qəzet; bax. “Ruskiye vedomosti”.

Rabinoviç: Bakıda fəaliyyət göstərmiş doktor. 17

Raboçi klub (Bakı): bax. Fəhlə klubu (Bakı)

Radek, Karl (əsl adı Karol Sobelson; 1885-1939): siyasi xadim, publisist və diplomat; beynəlxalq sosial-demokratiya və kommunizm hərəkatının fəal üzvü olmuşdur. 309

Radovka: Rusiyada kənd; Orenburq vilayətinin Abdulinsk şəhər dairəsi ərazisindədir. 371

Raqib: “Azərbaycan” qəzetindəki imzalardan. 145

Ramanı: Bakı ətrafında kənd. 212, 215, 361

Ramanı şosesi 215

Ramişvili, İsidor İvanoviç (1859-1937): Rusiya Sosial-Demokrat Fəhlə Partiyasının üzvü, menşevik. Rusiya Dövlət Dumasının üzvü olmuşdur. Gürcüstan Milli Şurasının və Müəssislər Məclisinin üzvü olmuşdur. 1937-ci ildə sovet rejimi tərəfindən həbs edilərək güllələnmişdir. 138

Ramişvili, Noy Vissarionoviç (1881-1930): Gürcüstanın dövlət xadimi. Menşevik. Ruhani seminariyasını bitirmiş, yarımçıq hüquq təhsili almışdır. Zaqafqaziya Demokratik Federativ Respublikasının Daxili İşlər naziri, Gürcüstan Demokratik Respublikasının Baş Naziri, eyni zamanda Daxili İşlər naziri, daha sonra Xarici İşlər naziri olmuşdur. 302

Raux, Georgi Ottonoviç (1860-1936): Rus generalı. Birinci Dünya müharibəsində iştirak etmişdir. Oktyabr inqilabından sonra Ümumrusiya Əksinqilab və Sabotajla Mübarizə Fövqəladə Komissiyası tərəfindən həbs edilmiş, fəqət Ukraynaya qaçmağa nail olmuşdur. Odessa valisi olmuşdur. 1920-ci ildə Türkiyəyə mühacirət etmiş və həyatının sonuna qədər orada yaşamışdır. 174

Rayevski, Q.: Bakı Ovçular Cəmiyyətinin sədri olmuşdur. 215

Reçnoye: Rusiyada kənd; bax. Tyumenovka.

Remez-Rabinoviç, Mirka Natovna 177

Ren (çay): bax. Reyn.

Renan, Ernest [Ernest Renan; 1823-1892]: Fransız filosofu və yazıçısı; dinlər tarixi ilə məşğul olmuşdur. 157

Rene [Renaix]: Belçikanın Şərqi Flandriya vilayətində şəhər. 265

Resmo: Krit adasında liman şəhəri. 143

Respublika İnqilabi Hərbi Şurası [Революционный Военный Совет Респуб-лики]: 1918-1923-cü illərdə RSFSR Silahlı qüvvələrində ali idarəetmə orqanı. 426, 435

Reşen [Reschen]: Şərqi Alp dağlarında aşırım. 446

Retiy Alpları [Rätische Alpen]: Şimali Alp dağlarının İtaliya, İsveçrə və Avstriyadan keçən mərkəzi hissəsi. 446

Reyxsrat: bax. Avstriya-Macaristan Parlamenti.

Reyxstaq [Reichstag]: Kayzer Almaniya (1871-1918) və Veymar Respublikası (1918-1945) dövründə Almaniyanın parlamenti. 115, 167, 168, 221, 243, 311, 528

Reyn [Rhine]: Qərbi Avropanın böyük çaylarından biri. Şimal dənizinə tökülür. İsveçrə, Lixtenşteyn, Avstriya, Almaniya, Fransa və Niderland ərazi-sindən keçir. 117, 130, 296, 350, 420, 444

Reyn əyalətləri: bax. Reyn vilayəti.

Reyn vilayəti (yaxud Reynland) [Rheinland]: Reyn çayının orta axarı boyunca yer alan tarixi vilayət. 502

Rəcaizadə Əkrəm 9, 10, 383, 388

Rəcəbov, Həsənəli: Bakı sakini. 234

Rəfibəyli, Xudadad bəy (1877-1920): Azərbaycanın dövlət xadimi. Xarkov Universitetinin Tibb fakültəsini bitirmiş, həkim işləmişdir. Azərbaycan Cümhuriyyəti Hökumətində Xalq Səhiyyə naziri vəzifəsini tutmuşdur. Gəncə qubernatoru olduğu dövrdə erməni quldurlarının dinc əhaliyə qarşı törətdikləri soyqırımın qarşısının alınmasında böyük rol oynamışdır. Cümhuriyyətin süqutundan sonra bolşeviklər tərəfindən güllələnmişdir. 369, 499

Rəfiq Xalid 54

Rəfiyev, Musa bəy (1888-1938): Azərbaycanın dövlət xadimi. Xarkov Universitetinin Tibb fakültəsini bitirmiş, həkim işləmişdir. Azərbaycan Milli Şurasının üzvü olmuşdur. Azərbaycan Cümhuriyyəti Hökumətində portfelsiz nazir, Səhiyyə və Sosial Təminat naziri kimi vəzifələr tutmuşdur. Cümhuriyyətin süqutundan sonra mühacirətə getmişdir. 15, 31, 125, 329, 393, 436, 499

Rəhimov, Hacıağa: Bakı sakini 454

Rəhmani: Bakı ətrafında kənd; bax. Ramanı.

Rəhmi bəy (İzmir valisi): bax. Arslan, Mustafa Rəhmi.

“Rəsimli kitab”: 1908-1914-cü illərdə İstanbulda nəşr edilən elmi-ədəbi və ictimai-siyasi jurnal. 404, 529

Rəsulzadə, Məhəmməd Əmin (1884-1955): Azərbaycanın görkəmli dövlət xadimi, Cümhuriyyətin qurucularından biri. Azərbaycan Milli Şurasının və “Müsavat” partiyasının sədri; eyni zamanda jurnalist və publisist. 70, 145, 159, 174, 175, 177, 197, 206, 219, 229, 231, 238, 249, 251, 261, 263, 268, 285, 289, 291, 298, 303, 307, 315, 319, 324, 327, 381, 388, 398, 416, 422, 435, 483, 492, 501, 517, 523, 538

Rəsulzadə, Məhəmmədəli 133

Rəşad Nuri 54

Riyeka [Rijeka]: bax. Fiume.

Rodos: Egey dənizində ada; hal-hazırda Yunanıstana məxsusdur. 9

Roqaçyov: Belarusun Qomel vilayətində şəhər. 394

Roqov 454

Rolleqren: Bakıdakı rus zabitlərindən olmuşdur. 335

Rolmat: Mərkəzi Avropada yer. 446

Roma 69, 208, 296

“Romanov” fabriki 454

Romanovlar: 1613-1917-ci illərdə Rusiyanı idarə edən hökmdar sülaləsi.

Romanovski: bax. Telefonu.

Roshapter, Albert [Albert Roßhaupter; 1878-1949]: Alman siyasətçisi; Almaniya Sosial-Demokrat Partiyasının üzvü olmuşdur. 238

Rostov-na-Donu: Rusiyanın cənub-qərbində, Rostov vilayətində şəhər. 352, 394

Roşfuko: bax. Laroşfuko.

Rotşild evi: Bakıda, Persidski (indiki Murtuza Muxtarov) küçəsində mülk; Azərbaycan Respublikası Baş Prokurorluğunun binası. 1, 38, 45, 68, 91

Rotterdam [Rotterdam]: Niderlandın qərbində şəhər. 398, 463

“Royter” [Reuters]: Dünyanın ən böyük xəbər agentliklərindən biri. 50, 51, 265, 296, 312, 393, 420, 443, 444, 461, 477, 483, 501, 526

Rozauer kazarmaları: Vyanada, 1848-ci il inqilabından sonra müdafiə məqsədi ilə tikilən kazarmalar. Hal-hazırda Müqavimət Hərəkatı xadimlərindən Robert Bernardisin şərəfinə Robert Bernardis kazarmaları adlanır və Avstriya Müdafiə Nazirliyi bu binalarda yerləşir. 136

Rum: bax. Yunan.

Rumeli: Balkan yarımadasına Osmanlılar tərəfindən verilən ad; başlanğıcda Osmanlı imperiyasının Avropa qitəsindəki mülklərini ifadə etmişdir. 53, 400, 401, 412

Rumin, rumınlar 269, 462

Rumıniya 149, 166, 295, 309, 310, 350, 351, 353, 395, 397, 412, 504, 510, 525

Rus, ruslar 3, 11, 27, 28, 38, 48, 49, 54, 58, 64, 68, 82, 89, 93, 123, 160, 144, 149, 162, 163, 190, 192, 204, 236, 241, 247, 251, 257, 264, 271, 300, 303, 326, 335, 344, 351, 357, 358, 370, 372, 389, 397, 412, 418, 419, 432, 438, 439, 441, 443, 449, 451, 452, 453, 459, 460, 464, 465, 466, 467, 472, 483, 485, 486, 503, 505, 509, 511, 515, 516, 523, 524, 531, 532, 535, 536

Rus dili, rusca 19, 25, 57, 82, 101, 113, 123, 143, 149, 163, 204, 214, 229, 256, 257, 267, 268, 270, 386, 425, 427, 437,

440, 454, 471, 476, 492, 497, 500, 514, 517, 521, 525, 538

Rus inqilabı (1917) 71, 118, 160, 291, 292, 293, 296, 356, 358, 463

Rus Milli Komitəsi (Azərbaycan) 300

Rus teatr truppası 82

Rus Zabitləri Cəmiyyəti (Bakı) 68

Rusiya 6, 10, 11, 18, 21, 27, 30, 42, 51, 55, 60, 61, 70, 71, 84, 86, 108, 119, 122, 123, 137, 143, 144, 149, 157, 160, 161, 162, 163, 165, 166, 181, 184, 186, 190, 194, 198, 202, 222, 227, 238, 246, 247, 251, 252, 256, 257ü 261, 269, 282, 283, 292, 293, 300, 307, 309, 310, 311, 313, 315, 316, 317, 320, 321, 324, 325, 326, 328, 329, 335, 338, 339, 347, 350, 351, 352, 353, 354, 355, 356, 357, 358, 359, 367, 372, 373, 379, 388, 390, 394, 395, 397, 421, 423, 425, 426, 427, 432, 435, 441, 442, 443, 445, 453, 454, 459, 460, 461, 462, 463, 465, 466, 467, 477, 481, 482, 496, 503, 504, 507, 508, 510, 511, 516, 523, 524, 535

Rusiya Federativ Demokratik Respublikası 397

Rusiya Hökuməti (ayrıca bax: Sovet Hökuməti, Rusiya) 7, 122, 181, 320, 321, 347, 353, 409, 437, 474, 507

Rusiya Milli Şurası 212

Rusiyada 1917-ci il inqilabı: bax. Rus inqilabı

Rusiyanı Təcrid İttifaqı: bax. Rusiyanın Dirçəlişi İttifaqı.

Rusiyanın Dirçəlişi İttifaqı: Rusiyada Sovet Hökumətinə qarşı mübarizə aparan siyasi partiyaların geniş tərkibli koalisiyası. 1918-ci ilin mart-may aylarında qurulmuşdu. 320, 324

“Russkiy qolos”: Kiyevdə nəşr edilən qəzet. 372

Ruşən Əşrəf (Soyadı qanunundan sonra “Ünaydın” soyadını qəbul et-mişdir;

1892-1959): Türkiyənin siyasi xadimi və diplomatı, eyni zamanda jurnalist. Türk və fransız dilləri müəllimi olmuş, bir sıra qəzet və jurnallarda yazmışdır. Tirana, Afina, Budapeşt, Roma, London kimi şəhərlərdə Türkiyənin səfiri olmuşdur. Eyni zamanda Türkiyə Böyük Millət Məclisinin üzvü olmuşdur. 9, 52, 77, 118, 122, 145

Ruşəni bəy (Barkın): Türkiyə ziyalılarından. 9, 52, 118, 122, 138, 207, 250

“Rübab”: 1912-1914-cü illərdə İstanbulda nəşr edilən həftəlik mədəniyyət və ədəbiyyat jurnalı. Cəmi 116 nömrəsi çapdan çıxmışdır. 404, 529

“Rübabi-şikəstə”: Türk şairi Tofiq Fikrətin şeir kitabı. İlk çapı 1900-cü ildə baş tutmuşdur. 11

Rüstəmbəyli, Şəfi bəy (1893-1960): Azərbaycanın ictimai-siyasi xadimi. Kiyev Universitetinin Hüquq fakültəsi-ni bitirmişdir. Azərbaycan Milli Şura-sının və Azərbaycan Cümhuriyyəti Parlamentinin üzvü, “Azərbaycan” qəzetinin redaktorlarından biri olmuşdur. 20, 41, 63, 20, 41, 63, 85, 107, 130, 151, 173, 194, 216, 237, 260, 281, 303, 323, 327, 345, 365, 387, 411, 434, 456, 476, 496

Rüstəmbəyov, Şəfi bəy: bax. Rüstəmbəyli, Şəfi bəy.

Rza Tofiq 12

Rza Zaki: bax. Lətifbəyov, Rza.

Rzaqulu Mirzə: Nəriman Nərimanovun “Nadir şah” pyesində surət. 82

Rzayev 41

Rzayev, Hacı: Əmanət Sandığı İdarəsinin müfəttişi olmuşdur. 268

Rzayevin evi: Bakıda, Starı poçtovı küçəsində mülk. 19

Rzadə, Əliabbas: Bakı sakini 133

“S. İ.”: qəzet. 61

Saakyan: Sentrokaspi Hökuməti

İcraiyyə Komitəsinin üzvü olmuşdur. 384, 516

Saarbrükken [Saarbrücken]: Almaniyanın qərbində, Fransa sərhədi yaxınlığına şəhər. 502

Saatlı 416

“Sabah” qəzeti: İstanbulda nəşr edilən gündəlik siyasi qəzet. 338

Sabir, Mirzə Ələkbər (1862-1911): Azərbaycanlı şair, məşhur satira ustası. 54

Sabunçu: Bakının rayonu. 85, 126, 212, 215, 220, 299, 471, 474, 493

Sadak: Rusiyada qəsəbə; Orenburq vilayətinin Matveyevsk rayonu ərazisindədir. 371

Sadiqov, Əkbər 479

Sadiqbəyov, Sadiq 58

Sadovski, M.: 1918-ci il iyulun axırlarında Bakıda menşeviklər və daşnaklar tərəfindən qurulan Sentro-kaspi Diktaturası Hökumətinin üzvlərindən, menşevik. 384, 453

Saksoniya Krallığı: Müasir Almaniya ərazisində 1806-1918-ci illərdə mövcud olmuş dövlət. 1871-ci ildən etibarən Almaniya İmperiyasının tərkibinə daxil idi. 331

Saqatəlidze, Malafey: Bakıda dələduzluq üstündə həbs edilmişdir. 16, 102

Salimə Sərvət Seyfi (1868-1944): Türk yazıçısı. 403

Salman Fəhmi bəy: Türk zabiti. 31

Salman Mümtaz Məhəmmədəmin oğlu (1884-1941): Azərbaycanın şair və ədəbiyyatşünası. Klassik poeziya və şifahi xalq ədəbiyyatı irsinin toplanması və tədqiqi sahəsində misilsiz xidmətləri olmuşdur. Sovet hakimiyyəti tərəfindən repressiyaya məruz qalmışdır. 58, 64, 190, 509

Salman, O. A.: Bakıda fəaliyyət

göstərmiş diş həkimi. 172, 216, 258, 261, 322, 324, 365, 409, 413, 455, 457, 494, 497, 538, 540

Saloniki: bax. Səlanik.

Salyan 4, 29, 37, 84, 127, 128, 148, 416, 475, 480, 494

Salyan kazarması (Bakı) 220, 242, 264

“Salyanets”: Sentrokaspi Diktaturası donanmasına məxsus gəmi. 38, 537

Samara: Rusiyanın cənub-qərbində vilayət və bu vilayətin inzibati mərkəzi olan şəhər. 84, 300, 355, 371

Sameqrelo: bax. Menqreliya.

Sami bəy: Bakıda xidmət edən türk zabitlərindən. 279

Sami Paşazadə Sezai 11, 374

Samux rayonu 131

Samuxlinsk: bax. Qırmızı Samux.

Samur nahiyəsi 212

Samur (çay) 337

San-Stefano sülh müqaviləsi 367

Sanain: hal-hazırda Ermənistanın şimalında, Alaverdi şəhərinin inzibati sərhədləri daxilində qalan kənd və bu kəndin yaxınlığında dəmiryol stansiyası. 13, 168

Sankt-Peterburq: bax. Peterburq.

Sanqaçal 490

Sapojnikov: Ümumrusiya Müvəqqəti Hökumətinin üzvü. 320

Sara adası: bax. Sarı adası.

Saratov: Rusiyanın cənub-qərbində vilayət və bu vilayətin mərkəzi olan eyniadlı şəhər. 84, 234, 299

“Saray”: 1917-1918-ci illərdə As-traxanda nəşr edilmiş tatar qəzeti. 464

Saraybosna: bax. Sarayevo.

Sarayevo (yaxud Saraybosna): Bosniya və Herseqovinanın paytaxtı. 506

Sarı adası (yaxud Sara adası): Xəzər dənizində, Lənkəran şəhərinin şərqində yerləşirdi. 1956-cı ildə torpaq yolla Port

İliç (indiki Liman) şəhəri ilə birləşdirildikdən sonra yarımada olmuşdur. 17, 83, 301, 537

Sarqemin [Sarreguemes]: Fransanın şərqində, Almaniya sərhədi yaxınlığında şəhər. 502

Sava [Sava]: cənub-şərqi Avropada çay; Dunay çayının sağ qolu. 69, 86, 446

Sebenik: Xorvatiyada çay. 446

Sedan [Sedan]: Fransanın şimal-şərqində, Maas çayı üzərində şəhər və kommuna. 267, 296

Seminçenkov 479

Senaki: bax. Sanaki.

Senat (ABŞ): bax. Amerika Birləşmiş Ştatları Senatı.

Sen-Stelui: Mərkəzi Avropada yer. 446

“Sentral”: Gəncə şəhərində otel. 94

Sentrokaspi Diktaturası 37

Sentrokaspi Donanması 17, 83, 148, 190, 213, 408

Sentrokaspi Donanması Komandiri 37

Sentrokaspi Hökuməti 17, 384, 408

Serb, serblər 55

Serbiya 116, 166, 178, 179, 271, 338, 510, 525

Serbiya Hökuməti 525

Seredna (Rusiya imperiyası) 461

Sereteli, İrakli Georgiyeviç (1881-1959): Rusiya və Gürcüstanın siyasi xadimi. Rusiya imperiyası II Dövlət Dumasının üzvü olmuşdur. Gürcüstanın müstəqillik atkını imzalayanlardan biri idi. Gürcüstan Demokratik Respublikasının və Gürcüstan Sosial-Demokrat Partiyasının liderləri arasında yer almışdır. 1921-ci ildən mühacirətdə yaşamışdır. 137, 387

Sereteli, Mixail Georgiyeviç (1878-1965): Gürcü tarixçi, filoloq və diplomatı. İsveç və Norveçdə Gürcüstanın səfiri olmuş, sovetləşmədən sonra mühacirət etmişdir. 18

- Sevastopol: Kırım yarımadasının cənub-qərbində, Qara dəniz sahilində liman şəhəri. 394, 405
- Seyfəddin Ağəli oğlu: Keşlədə oğurluq üstündə tutulmuşdur. 256
- Seyid Alim xan: bax. Alim xan, Seyid Mir Məhəmməd.
- Seyid Əhməd: Kırım tatarlarının ictimai xadimi. 149
- Seyid Hüseyin Sadiq: Bakı sakini. 133
- Seyid Zərgər: Bakı sakini. 133
- Seyidəli Mirkazım oğlu 126
- Seyidov, Sultanməcid: Quba sakini. 134
- “Səadət” məktəbi (“Səadət” Bakı ruhani məktəbi): “Səadət” Bakı Müsəlman ruhani cəmiyyəti tərəfindən 1908-ci ildə Bakıda açılan məktəb. 184, 185
- Səfa, Qara Məhəmməd (1851-1876): XIX əsr Azərbaycan şairi. Əsl adı Məhəmməd Məşhədi Hüseyin oğlu olan şair Şamaxıda yaşamış, mükəmməl mədrəsə təhsili almış, “Beytüs-səfa” şeir məclisinin üzvü olmuşdur. 509
- Səfərov, İbrahim: Dərbənddə və Bakıda müəllim işləmişdir. 2
- Səfərov, Məmmədəli; “Bir naxoş”. 254, 261, 318, 324, 471, 477
- Səfikürdski, Ağalar bəy: Gəncə həbsxanasının həkimi olmuşdur. 369
- Səfikürdski, Aslan bəy (1881-1937): Azərbaycanın dövlət xadimi. Zaqafqalya Seyminin və Azərbaycan Milli Şurasının üzvü olmuş, 3-cü hökumət kabinetində Poçt-Teleqraf və Əmək naziri, 4-cü kabinetdə Ədliyyə və Əmək naziri vəzifələrini tutmuşdur. 145
- Səhhət, Abbas 335, 336, 345, 508, 509, 520
- Səhiyyə naziri (Azərbaycan Cümhuriyyəti) 165, 369, 499
- Səhiyyə Nazirliyi (Azərbaycan Cümhuriyyəti) 4, 5, 274, 369, 491
- Səhiyyə və Sosial Təminat naziri (Azərbaycan Cümhuriyyəti) 182
- Səhiyyə və Sosial Təminat Nazirliyi (Azərbaycan Cümhuriyyəti) 165
- Səid Həlim paşa 93
- Səidov, Ağaseyid (Bakı sakini) 234
- Səlanik (yaxud Saloniki): Yunanıstanda şəhər. 400, 401
- Səlcuqlu dövləti 119
- Səlim I (Yavuz; 1470-1520): Osmanlı sultanı; 1512-1520-ci illərdə hakimiyyətdə olmuşdur. 315, 489, 496
- Səlim III (1761-1808): Osmanlı sultanı; 1789-1807-ci illərdə hakimiyyətdə olmuşdur. 152
- Səlimxanov, Zeynal bəy 279
- Səlimov, Məhəmmədəli: Bakı sakini. 234
- Səlimzadə, Ağakəşi: Bakı sakini. 234
- Səməd Mənsur 279
- Səməndər: VIII əsrdə Xəzər xaqanlığının paytaxtı olmuş şəhər. Bugünkü Ma- haçqala şəhərinin yaxınlığında yerləşmişdir. 75, 86
- Səməndriyə: bax. Smederevo.
- Səmərqənd 104, 128
- Sənaye məktəbi (Bakı) 16, 46
- Sənaye və Ticarət naziri (Azərbaycan Cümhuriyyəti) 15
- Sərkar: Azərbaycanın Samux rayonu ərazisində kənd. 301
- “Sərvəti-fünun”: 1891-1944-cü illərdə İstanbulda nəşr edilən ədəbi, ictimai, elmi və fəlsəfi jurnal. Dövrün türk ədəbiyyatına böyük təsiri olmuşdur. Cəmi 2464 nömrəsi çıxmışdır. 10, 54, 404, 529
- Sərvəti-fünun ədəbiyyatı (Ədəbiyyati-cədidə) 10
- Sıçev, İvan 212
- Sıçev, Mixail 212
- Sıçeva, Qalina 212

Sığırılı: Azərbaycanın Kürdəmir rayonu ərazisində kənd və dəmiryolu stansiyası. 23, 36

Sırışev, Yakov Mixayloviç: müəllim. 220
Sibir, Sibiryə 61, 123, 320, 372, 426

Sibir Müvəqqəti Hökuməti: Rusiyanın Sibir və Uzaq Şərq bölgələrində 1918-ci ilin iyun-noyabr aylarında mövcud olmuş müvəqqəti hökumət qurumu. 320

Sidqi, Məhəmmədəli 279

Sidqi Ruhulla, Molla oğlu (1886-1959): Azərbaycan aktyoru və teatr xadimi. 24, 82, 342

Sidorovka (yaxud Sidorovi-qorı): Rusiyada kənd; Udmurtiyanın Votkinsk rayonu ərazisindədir. 371

Silvestrov, Vasili 212

Simferopol: Krım yarımadasında şəhər; Ağməscid. 149

Sina 156

Sipahilər 131

“Sis”: Türk şairi Tofiq Fikrətin 1902-ci ildə yazdığı, II Əbdülhəmid dövrünün İstanbuluna nifrətini ifadə etdiyi, ədəbi dairələrdə böyük əks-səda doğurmuş şeir. 403

Sisyan (kənd): Zəngəzur mahalının kəndi olmuşdur. İndiki Ermənistan Respublikasının Sisyan rayonu ərazisində yerləşmişdir. 183

Sisyanovski: Bakıda küçə; indiki Təbriz Xəlilbəyli küçəsi.

Sivas 367

Skandinav 503

Skobelev: bax. Fərqanə (şəhər).

Skobelev, Mixail Dmitriyeviç (1843-1882): Rusiyanın hərbi xadimi, general. Türkünstanı işğal edən Rusiya ordularının komandiri, Fərqanə vilayətinin hərbi qubernatoru olmuşdur. 86

Skoropadski, Pavel Petroviç (1873-1945): Rusiya və Ukraynanın hərbi-siyasi

xadimi, general-leytenant. Rus ordusunun zabiti kimi Rus-yapon müharibəsində və Birinci Dünya müharibəsində iştirak etmişdir. 1917-ci il inqilabından sonra Ukrayna Mərkəzi Radasının hakimiyyətini qəbul etmiş, 27 aprel 1918-ci ildə bütün Ukraynanın getmanı, yəni Ukrayna Dövlətinin (İkinci Getmanlıq) başçısı seçilmiş və 14 dekabr 1918-ci il tarixinə qədər bu vəzifəni tutmuşdur. Getmanlıq rejiminin aradan qaldırıl-masından sonra Almaniyaya mühacirətə getmişdir. 108

Slav, slavlar: bax. Slavyan, slavyanlar

Slav-Rus Cəmiyyəti (Qafqaz) 535, 536

Slavnoye: Belarusun Mstislavski rayonunda kənd. 393

Slavoniya krallığı: XIX əsrin axırlarından Birinci Dünya müharibəsinin sonuna qədər Xorvatiya krallığı ilə birgə Avstriya-Macarıstan imperiyasının tərkibində Xorvatiya və Slavoniya krallığının bir hissəsini təşkil edirdi. 55, 64, 69, 105

Slavyan, slavyanlar 178, 269, 330, 535

Slovak, slovaklar 61

“Slovo”: Tiflisdə nəşr edilən qəzet. 12

Smaroviç, İsmayıl Ağa: Bosniya müsəlmanlarının siyasi liderlərindən; Bosniya İslam Demokrat Partiyasının sədri olmuşdur. 506

Smederevo: Serbiyada, Belqrada 50 km məsafədə şəhər. 69

Smirnov, V. V.: Bakı Bələdiyyə İdarəsi Ərzaq şöbəsinin müfəttişi. 80, 273

Sobolev: Rusiyada kənd; Sverdlovsk vilayəti ərazisindədir. 371

Soça: bax. İzonso.

Sofiya: Bolqarıstanın paytaxtı. 55, 339

Sofiya kilsəsi (Kiyev): Kiyevin mərkəzində XI əsrə məxsus məbəd. Peçeneqlər üzərində qələbə şərafinə Kiyev knyazı Yaroslav Mudrının əmri ilə

tikilmişdir. 372

Sokolova: Ukraynanın Vinnitsa vilayətində kənd. 295

Sokolovskaya, Yekaterina 392

Sopov: Bakıdakı rus zabıtlərindən olmuşdur. 68

Sosial-Demokrat Fəhlə Partiyası (Rusiya): Rusiya İmperiyasında, 1898-ci ildə təsis edilən siyasi partiya. Birinci qurultayı (təsis qurultayı) Minskdə baş tutmuşdur. 373

Sosial-Demokrat Partiyası (Rusiya): bax. Sosial-Demokrat Fəhlə Partiyası.

“Sosial-Demokraten” [Social-Demokraten]: 1885-1942-ci illərdə Stokholmda nəşr edilmiş gündəlik qəzet. 308

Sosial Təminat naziri (Azərbaycan Cümhuriyyəti) 125, 393, 499

Sosial Təminat naziri (Ermənistan) 198, 214, 355

Sosial Təminat Nazirliyi (Azərbaycan Cümhuriyyəti) 392, 393, 411, 499, 519

Sosial Təminat və Dini Etiqad naziri 31

Sosial Təminat və Səhiyyə naziri: bax.

Səhiyyə və Sosial Təminat naziri

Sosial Təminat və Səhiyyə Nazirliyi: bax. Səhiyyə və Sosial Təminat Nazirliyi

Sosialist, sosialistlər 51

Sosialistlər Fraksiyası; Sosialistlər İttifaqı: Azərbaycan Cümhuriyyəti Parlamentində mövcud olmuş fraksiyalardan biri. 327

Sosializm 87

Sovet Hökuməti (Rusiya) 70, 84, 181, 182, 222, 361, 393, 411, 503

“Sovqat”: qəzet. 380

Spaho, Mehmed (1883-1939): Bosniya müsəlmanlarının siyasi xadimi; Hersek Müstəqil İslam Partiyasının lideri olmuşdur. 506

Spartak İttifaqı [Spartakusbund]:

1916-1918-ci illərdə Almaniyada fəaliyyət göstərən marksist təşkilat. Ümumdünya proletar inqilabı tərəfdarı idi. Təsisçiləri arasında Roza Lüksemburq, Karl Libknext və başqaları yer alırdı. 309, 324

Spasski: Bakıda küçə; indiki Zərgərpalan küçəsi. 133, 152, 318

Stamboliyski, Aleksandr (1879-1923): Bolqarıstanın siyasi və dövlət xadimi. Bolqarıstan Aqrar Xalq İttifaqı partiyasını təmsil edirdi. 1919-1923-cü illərdə Bolqarıstanın Baş Naziri olmuşdur. 55, 64

Standingq: Danimarkalı sosialist. 332

Stanislavski: Bakıda küçə; indiki Azadlıq prospekti. 172, 216, 259, 322, 364, 409, 455, 474, 493, 495, 538

Starı poçtovı: Bakıda küçə; indiki Süleyman Tağızadə küçəsi. 19

Starodub (şəhər): Rusiyanın Bryansk vilayətində, Starodub rayonunun inzibati mərkəz olan şəhər. 84

Starosvetski, Aleksandr 480

Stavropol 354

Stepanov, Vasili Aleksandroviç (1872-1920): Rusiyanın siyasi xadimi. Rusiya Dövlət Dumasının, Konstitusion-Demokratik Partiyasının (Kadet partiyası) üzvü olmuşdur. 507, 520

Stokholm: İsveçin paytaxtı. 18, 55, 79, 104, 108, 182, 202, 332, 422, 462, 503, 526, 528

Strasburq: Fransanın şimal-şərqində şəhər. 117, 308

Strelkovski: Rusiya Milli Şurasının üzvü olmuşdur. 212

Strumçi: bax. Ustumca.

Strupp, Karl [Karl Strupp; 1886-1940]: Alman hüquqşünası; beynəlxalq hüquq sahəsində ixtisaslaşmışdır. 486

Stuver: ABŞ dövlət xadimi. 485

Suxartsev, İvan Alekseyeviç (1881-1931): Bakı Kommunasında Nəqliyyat,

Poçt və Teleqraf komissarı olmuşdur. 206, 216

Suxorukov 536, 540

Sulak: Dağıstanda, Sulak çayının Xəzər dənizinə töküldüyü yerin yaxınlığında qəsəbə. 154, 174

Sulkeviç, Matvey Aleksandroviç: bax. Sulkeviç, Süleyman bəy.

Sulkeviç, Məmməd bəy: bax. Sulkeviç, Süleyman bəy.

Sulkeviç, Süleyman bəy (Məmməd bəy Sulkeviç; Matvey Aleksandroviç Sulkeviç; 1865-1920): Rusiyanın, Krımın və Azərbaycanın hərbi xadimi. Mənşəcə tatarlıdır. Rus ordusunda xidmət etmiş, Krımda yaradılan Krım-Tatar Hökumətinin sədri olmuş, bu hökumətin Denikin tərəfindən aradan qaldırılmasından sonra Azərbaycana gəlmişdir. Azərbaycan Cümhuriyyəti Ordusunun Baş qərargah rəisi olmuş, milli ordu quruculuğuna böyük töhfə vermişdir. Cümhuriyyətin süqutundan sonra güllələnmişdir. 149

Sultani məktəbi (İstanbul) 10

Sultanov: Gəncə uyezdi sakini. 166

Sultanov, Xəlil bəy: Maliyyə Nazirliyi dəftərxanasında işləmişdir. 392

Sultanov, Xosrov bəy (1879-1943): Azərbaycan Cümhuriyyətinin siyasi və hərbi xadimi. Azərbaycanın İstiqlal Bəyannaməsini imzalayanlardan biri olan Xosrov bəy Sultanov Cümhuriyyət dövründə Hərbiyyə naziri, Kənd Təsərrüfatı naziri, Qarabağ general-qubernatoru kimi vəzifələr daşımışdır. Sovet işğalından sonra mühacirət etmişdir. 3, 26, 48, 134, 221, 282, 370

Sultanov, Məlik bəy: Bakı Bələdiyyə Məclisinin üzvü olmuşdur. 274

Sultanov, Rza bəy: Bakıda fəaliyyət göstərmiş həkim. 41, 62, 107, 151, 172, 215, 260, 323, 365, 411, 455, 495, 539

Sumbataşvili, Mixail: Gürcü diplomatı. Gürcüstanın İsviçrədə səfiri olmuşdur. 18

Sunja: Şimali Qafqazda çay, Terek çayının sağ qolu. 442

Sunjen kazakları: Şimalı Qafqazda, Sunja çayı boyunda yaşayan kazaklar. Tersk kazaklarına daxildir. 83

Suraxanı; Suraxanı dairəsi: Bakının rayonu (Cümhuriyyət dövrü). 59, 212, 215

Surami: Gürcüstanın mərkəzində kurort qəsəbəsi. 224

Suriya: Yaxın Şərqdə ölkə. 171, 349, 533, 540

Suriya Ərəb Fraksiyası 533

Süleyman I (Qanuni; 1494-1566): Osmanlı sultanı; 1520-1566-cı illərdə hakimiyyətdə olmuşdur. 119

Süleyman Çələbi (1351-1422): Türk alim və şairi, məşhur “Mövlud”un müəllifi. Bursada yaşamışdır.

Süleyman Nazif (1870-1927): Türk şairi və yazıçısı. 403

Süleymanov, Hacıbaba: Altağacda meşəbəyi olmuşdur. 26

Sülh Konfransı, Ümumdünya Sülh Konfransı 51, 52, 140, 161, 164, 181, 203, 227, 231, 268, 329, 330, 339, 352, 353, 430, 482, 483, 511, 522, 523, 532

“Sürixer morqen zeytunq”: almandilli qəzet. 310, 324

Sürməli qəzası (ueyzedi) 188, 189, 266

Süruri, Seyid Osman (1752-1814): Osmanlı şairi. “Divan”ından əlavə satirik və məzhəkəli şeirlərinin toplandığı “Həzliyyat” və əbcəd hesabıyla tarix misralarının toplandığı “Süruri məcmuəsi” adlı əsərləri var. 143

“Svenska Daqbladet” [Svenska Dagbladet]: 1884-cü ildən etibarən Stokholmda nəşr edilən gündəlik qəzet. 309

Sverdlov: Rusiya Mərkəzi İcraiyyə

Komitəsinin sədri. 181, 197, 198, 216, 255

Svetlı Yar: Rusiyanın Volqaqrad vilayətində Svetloyarsk rayonunun inzibati mərkəzi olan şəhərli qəsəbə. 487

“Svyataya Nina” məktəbi (Bakı): bax.

“Müqəddəs Nina” qız məktəbi (Bakı).

“Svyataya Nina” məktəbi (Gəncə): bax.

“Müqəddəs Nina” qız məktəbi (Gəncə).

Ş. R.: “Azərbaycan” qəzetindəki imzalarından biri. Şəfi bəy Rüstəmbəy-liyə məxsusdur. Bax. Rüstəmbəyli, Şəfi bəy.

Şağın 491

Şah məscidi: Bakıda, İcərişəhərdə Şirvanşahlar sarayı kompleksində XV əsrdən qalma məscid. 437

Şah küçəsi; Şaxski küçəsi: Bakıda küçə; indiki Mirzə Fətəli küçəsi. 441, 454, 474, 493

Şahqədam: Türkmənistanda Krasnovodsk (indiki Türkmənbaşı) şəhərinin salındığı ərazinin köhnə adı.

Şahqulubəyov, Səməd bəy Hacıağa bəy oğlu 392

Şahnəzəryan: bax. Məlik-Şahnəzəryan.

Şahtaxtinski, Heydər bəy: Naxçıvan və Gəncə məhkəmələrində işləmişdir. 177

Şahtaxtinski, Həmid bəy (1880-1944): Azərbaycan Cümhuriyyətinin dövlət xadimi. Hüquq təhsili almış, maarif və məhkəmə sistemində işləmişdir. Maarif nazirinin müavini, Maarif naziri, Parlamentin üzvü olmuşdur. Repressiyaya məruz qalmış, sürgündə ölmüşdür. 2, 5, 25

Şaxski küçəsi: bax. Şah küçəsi.

Şamaxı (şəhər) 127, 214, 252, 345, 364, 392, 416, 419, 476, 494, 500

Şamaxı küçəsi: Bakıda küçə; indiki Cəfər Cabbarlı küçəsi. 107, 130, 151, 172, 193, 216, 237, 259, 281, 322, 345, 365, 387, 410, 434, 456, 474, 493, 495, 518, 539

Şamaxı qəzası (uyezdi) 4, 524

Şamaxı yolu (Bakı) 472

Şamaxılı 509

Şamaxinka: bax. Şamaxı yolu (Bakı).

Şamxor 25

Şanxay 61

Şanidze: Gürcü ordusunda rotmistr olmuşdur. 13

Şaşkov, Sergey 480

Şatobrian, Fransua Rene de [François-René de Chateaubriand; 1768-1848]: Fransız yazıçısı; romantizmin ilk nümayəndələrindən biri olaraq qəbul edilir. 9

Şaumyan, Stepan (1878-1918): Erməni əsilli bolşevik, Bakı Kommuna-sının lideri. Bolşeviklərin və daşnak-ların 1918-ci ilin mart ayında Bakıda dinc azərbaycanlı əhaliyə qarşı törət-diyi soyqırımına rəhbərlik etmişdir. 18, 251

Şaydullin, Yaqafar: Bakıda qarət üstündə cərimələnmişdir. 16

Şəboldayev: Sentrokaspi Diktatura-sının Hərbi-Dəniz İşləri komissarı. 37

Şexter, Z. A.: Bakıda fəaliyyət göstərmiş diş həkimi. 20, 40, 63, 85, 107, 129, 151, 173, 193, 237, 259, 280, 323, 344, 365, 387, 410, 434, 495, 518

Şekspir 374

Şenkursk: Rusiyanın Arxangelsk vilayətinin Şenkursk rayonunun inzibati mərkəzi olan şəhər. 487

Şerabad (yaxud Aşirabad; Şirabad): Özbəkistanın Surxandərya vilayətində, Şerabad çayının sağ sahilində şəhər. 103

Şirabad: bax. Şerabad.

Şeremetyev: Bakıda, Şamaxı küçə-sində çörək dükanı olmuşdur. 474, 493

Şerman, M. Q.: Bakıda fəaliyyət göstərmiş tibb işçisi, mama. 19, 62

Şeydeman, Filipp [Philipp Heinrich Scheidemann] (1865-1939): alman sosial-

demokrat, 1919-cu ilin fevral-iyun aylarında Veymar Respublikasının Baş naziri olmuşdur. 115, 130, 309, 395, 484

Şeyx Qalib: XVIII əsrdə yaşamış türk şairi. Klassik türk şeirinə ən böyük şairlərindən biri olaraq qəbul edilir. 9

Şeyx Şamil küçəsi: bax. Krasnı krest.

Şeyxülislam (Zaqafqaziya) 76

Şeyxülislamov, Əkbər ağa (1891-1961): Azərbaycan Cümhuriyyətinin Əkinçili və Əmək naziri, “Hümmət” partiyasının üzvü, Parlamentdə Sosialistlər Fraksiyasının üzvü olmuşdur. Cümhuriyyətin süqutundan sonra mühacirətdə qalmışdır. 145, 327

“Şəhab”: 1912-ci ildə Konyada nəşr edilən jurnal. 404, 529

“Şəhbal”: 1909-1914-cü illərdə İstanbulda nəşr edilən jurnal. Cəmi 100 nömrəsi çıxmışdır. 404, 529

Şəhərlər ittifaqı (Azərbaycan) 392

Şəki 29, 392, 419, 500

Şəki: Zəngəzur mahalının kəndi olmuşdur. İndiki Ermənistan Respublikasının Sisyan rayonu ərazisində yerləşmişdir. 183

Şəki ali-ibtidai məktəbi 2, 81

Şəki qəzası 232

Şəki oğlanlar gimnaziyası 2

Şəmsəddin Sami 112127, 134

Şərifov, Hacıbaba: bax. Şərifzadə, Hacıbaba.

Şərifov, Mustafa Ağa İsmayıl oğlu (1875 - ?): Səhiyyə sahəsində işləmişdir. Bakı Bələdiyyə İdarəsi Səhiyyə şöbəsinin müfəttişi olmuşdur. 57

Şərifzadə, Abbas Mirzə (1893-1938): Azərbaycan aktyoru. “Səfa” və “Nicat” cəmiyyətlərinin truppalarında çıxış etmiş, “Hacıbəyli qardaşları müdiriyəti”nə rejissor kimi dəvət edilmişdir. Azərbaycan teatr sənətinin inkişafında böyük

xidmətləri olmuşdur. Sovet rejimi tərəfindən represiyaya məruz qalmış, güllələnmişdir.

Şərifzadə: Azərbaycan aktyoru. 342

Şərifzadə, Hacıbaba (yaxud Hacıbaba Şərifov; 1895-1920): Azərbaycanın teatr aktyoru və rejissoru. 264

Şərq 9, 10, 11, 26, 142, 157, 272, 294, 374, 382

Şərq cəbhəsi (I Dünya müharibəsində Şərq cəbhəsi) 296, 310, 350

“Şərq məsələsi” 93, 315

Şərqi Prussiya 165, 316

Şəril: bax. Şəhur.

Şəhur uyezdi 189, 266, 282

Şıxlı: Qazaxın kəndi. 125, 131

Şıxlinski, Əliağa 31, 74, 96

“Şibayev” istehlak cəmiyyəti: Bakıda, neft sənayeçisi Sidor Şibayevə (1825-1883) və varislərinə məxsus olan istehlak cəmiyyəti. 474, 492

Şiltsova, Olqa Pavlovna 113

Şimakovski: Azərbaycan Cümhuriyyəti Kənd Təsərrüfatı Nazirliyində dəftərxana müdiri olmuşdur. 221

Şimal dənizi: Şimali Avropa sahillərində Atlantik okeanının dənizi. Keçmişdə “Alman dənizi” də deyilirdi. 179, 445, 457, 485

Şimal ordusu: Rusiyada Vətəndaş müharibəsi illərində ölkənin şimal vilayətlərində cəmləşən silahlı qüvvələrin adı. Avqust 1918 – fevral 1920 tarixləri arasında fəaliyyət göstərmişdir. 372

Şimal vilayəti: bax. Şimali Rusiya.

“Şimali Bank” 202

Şimali Dobruca: bax. Dobruca.

Şimali Dvina: Rusiyanın Avropa hissəsinin şimalında böyük çay. 372, 445

Şimali Qafqaz 18, 145, 154, 156, 231, 302, 442, 443, 483, 488, 533

Şimali Qafqaz və Dağıstan Dağlılarının

İttifaqı: bax. Dağlılar Respublikası.

Şimali Rusiya (yaxud Şimal vilayəti): 1918-ci ilin avqustundan 1920-ci ilin martına qədər mövcud olmuş muxtar dövlət qurumu. Rusiyanın Avropa hissəsinin şimalını əhatə edirdi. Paytaxtı Arxangelsk şəhəri idi. 445

Şinasi (1826-1871): Türk şairi və jurnalisti. Parisdə təhsil almışdır. 9

Şirvan (Azərbaycan) 336, 345

Şişə: bax. Şuşa.

Şklovskaya, S. L.: Bakıda fəaliyyət göstərmiş həkim. 19, 63, 107, 173, 236, 259, 322, 364, 410, 434, 454, 476, 495, 518, 539

Şkoder: bax. İşkodra.

Şleyfer, Vladimir 480

Şlezviq [Schleswig]: Avropanın şimalında tarixi bölgə. Birinci Dünya müharibəsindən əvvəl Prussiyanın tərkibində idi. Müharibədən sonra Danimarka ilə Almaniya arasında bölünmüşdür. 443

“Şlezviq” [Schleswig]: Almaniya hərbi donanmasına məxsus gəmi. 243

Şmen-de-Dam [Chemin des Dames]: Fransanın Ena departamentində bir neçə kommunanı birləşdirən magistral yol. 166

Şmerlinq, Emil İvanoviç: Azərbaycan vətəgələri müdirinin müavini olmuşdur. 26

Şmidt 128

Şpitalski 221

Şreyder, İ. P.: sığorta şirkəti nümayəndəsi. 85, 106, 129

Şteyn, F. S.: Bakıda fəaliyyət göstərmiş həkim. 41, 62, 85, 107, 129, 151, 171, 193, 236, 259, 281, 323, 345, 365, 387, 410, 434, 455, 476, 495, 518, 539

Şteynberq: Mərkəzi Avropada yer. 446

Şri-Lanka: bax. Sərəndib.

Şumilin 169

“Şura əxbarı”: qəzet. 463

Şura Hökuməti (Rusiya): bax. Sovet Hökuməti (Rusiya).

Şura qoşunu: bax. Qırmızı ordu.

Şuşa (şəhər) 29, 81, 204, 301, 419, 500

Şuşa qəzası 4, 101

Şükər: Zəngəzur mahalının kəndi olmuşdur. İndiki Ermənistan Respublikasının Sisyan rayonu ərazisində yerləşmişdir. 183

Şükürzadə, Məhəmməd 219

Şüvəlan 491

“T.”: qəzet. 338

T. B.: “Azərbaycan” qəzetindəki imzalarından biri. 128

“T. M. T.”: bax. “Sürixer morqen zeytunq”

“T. N.”: qəzet. 180

“T. R.”: bax. “Teqlixe Remdşau”.

Tağı Kərbəlayı Hüseyn oğlu: Samuxun Ziyadlı kəndi sakini. 301

Tağı Məhəmmədbağır oğlu: Samuxun Sərkər kəndi sakini. 301

Tağiyev, Hacı Zeynalabdin: Azərbaycanlı milyonçu və xeyriyyəçi. 452

Tağiyev fabriki (toxuculuq fabriki) 385, 471, 515

Tağiyev həbsxanası 171

Tağiyev qardaşlarının evi: Bakıda, Tarqovı (indiki Nizami) küçəsində mülk. 281, 322, 344, 366, 387, 409, 433, 455, 476, 495, 518

Tağiyev, Qulam: Bakı sakini. 133

Tağiyev, Yaqub Fərrux oğlu: Bakı sakini. 133

Tağiyev, Zeynal 334

Tağiyevin evi: Qorçaqovski (indiki Hacı Zeynalabdin Tağiyev) küçəsində mülk. 40, 62, 129

Tağizadə, Molla Əli Məhəmməd: axund. 319

Tahirov: Tiflisdə vəkil olmuşdur. 301

- Taxlavedi 301
 Takişvili 408
 Taqanroq: Rusiyanın Rostov vilayətində şəhər. 61
 Taqliment: bax. Taylmento.
 Taqyanosov 489
 Tamaşaçı: “Azərbaycan” qəzetindəki imzalardan biri. 342
 Tambov quberniyası 212
 Tanrıövər, Həmdullah Sübhi: bax. Həmdullah Sübhi.
 Taraşansk qəzası: Kiev quberniyasının qəzası. Qəza mərkəzi indiki Ukraynanın Kiev vilayətinin Taraşa şəhəri idi. 103
 Tarayan, S.: bax. Tarayev, S
 Tarhan, Əbdülhaq Hamid: bax. Hamid, Əbdülhaq.
 Tarki dağı (yaxud Tarki-Tau): Dağıstanda dağ. Mahaçqala şəhər dairəsinə daxil olan Tarki qəsəbəsi bu dağın yaxınlığında yerləşir. 154
 Tarki-Tau: bax. Tarki dağı.
 Tarkovski, Nuh-bəy (1878-1951): Dağlılar Respublikasının hərbi xadimi. Kumık əsilli Tarkovski Rusiya ordusunda xidmət etmiş, Dağlılar Respublikası dövründə isə Hərbi nazir vəzifəsini tutmuşdur. 1920-ci ildə mühacirətə getmişdir. 257
 Tarqovı (yaxud Torqovı): Bakıda küçə; indiki Nizami küçəsi. 20, 41, 41, 63, 85, 106, 107, 129, 151, 171, 173, 193, 236, 259, 281, 322, 323, 344, 345, 365, 366, 387, 409, 410, 433, 434, 455, 476, 495, 518, 539
 Tarumovka: Dağıstanında kənd, Tarumovka rayonunun inzibati mərkəzi. 362
 Tatar, tatarlar 320, 372
 Tatar, tatarlar (Kırım) 148, 149
 Tatar dili, tatarca 143
 Tatarıstan 315, 465
 Tatarskaya Birma: Rusiyada kənd; Perm diyarının Kunqursk rayonu ərazisindədir. 371
 Tatarski: Bakıda küçə; Sovet dövründə “Krupskaya küçəsi” adlan-mışdır. İndiki Əlimərdan bəy Topçubaşov küçəsi. 472, 474, 493
 Tatyana küçəsi: bax. Tatyanski küçəsi.
 Tatyanski küçəsi: Bakıda küçə; indiki Ceyhun bəy Hacıbəyli küçəsi. 474, 493
 Taunsend, Çarlz [Charles Townshend; 1861-1924]: Britaniyanın hərbi xadimi, general-mayor. Birinci Dünya müharibəsində türklərə əsir düşmüşdür. Osmanlı ilə İngiltərə arasındakı atəşkəs danışıqlarında vasitəçi olmuşdur. 70, 160
 Talyamento [Tagliamento]: İtaliyanın şimal-şərq hissəsində çay. 116
 Tavr tunelləri (yaxud Toros tunelləri): Anadoluda Tavr (Toros) dağ silsiləsinin altından keçən çox sayda tunelin orta q adı. 349
 Taymis: bax. Tamis.
 Tazəşəhər: Krasnovodsk (indiki Türkmənbaşı) şəhərinin bəzi mənbələrdəki adı. Bax. Krasnovodsk.
 Texniki Cəmiyyət: Bakıda fəaliyyət göstərmiş elmi-texniki təşkilat. 1879-cu ildə İmperatorluq Rusiya Texniki Cəmiyyətinin şöbəsi kimi açılmışdı. 515
 “Teqlixe Remdşau” [Tägliche Remdschau]: 1881-1933-cü illərdə Berlində nəşr olunan gündəlik qəzet. 421, 435
 Telefonnu küçəsi: Hal-hazırda Bakı şəhərinin mərkəzində, Nəsimi rayo-nunda yerləşən 28 May küçəsinin köhnə adı. Keçmişdə Telefonnu – Vağ-zalnu – Romanovski – 28 Aprel küçəsi adlarını daşımışdır. 40, 126, 215, 234, 416, 476
 Temirxanyan: Bakıda fəaliyyət göstərmiş həkim. 172, 194, 216, 236, 259, 281, 322, 344, 366, 387, 409, 433, 455

Temza: bax. Tamis.

Terek: Şimali Qafqazda, Rusiya Federasiyası və Gürcüstan ərazilərində çay. 442

Terek Hökuməti 203

Terek kazakları: bax. Tersk kazakları.

Tersk 354, 362

Tersk Cümhuriyyəti: bax. Tersk Sovet Respublikası.

Tersk Xalq Şurası 337

Tersk Sovet Respublikası: Rusiyanın Tersk vilayətində mart 1918 – fevral 1919 tarixləri arasında mövcud olan respublika. RSFSR-in tərkibinə daxil idi. 102, 354, 367

Tevis: Mərkəzi Avropada dağ zirvəsi. 446

Teymur: XIV əsrdə yaşamış görkəmli türk sərkədəsi; Teymurilər dövlətinin banisi. 75

Teymurxanşura: İndiki Buynaksk şəhəri. Rusiya Federasiyasının tərkibində Dağıstan Respublikası Buynaksk rayonunun inzibati mərkəzi. Əsası XIX əsrdə qoyulan şəhərin adı 1922-ci ildə dəyişdirilərək Buynaksk olmuşdur. 256, 337, 533

Təbriz 255

Təhmasib: Nəriman Nərimanovun “Nadir şah” pyesində surət. 82

Təkinski, Məhəmməd xan. 124

Tələt paşa (1874-1921): Osmanlı dövlət xadimi. İttihad və Tərəqqi cəmiyyətinin liderlərindən biri idi. Daxili İşlər naziri, Poçt və Teleqraf naziri, Baş Nazir vəzifələrini tutmuşdur. Berlində erməni terrorçusu Teyliryan tərəfindən odlu silahla vurularaq öldürülmüşdür. 161, 200, 399, 423, 424, 462

“Təlimi-ədəbiyyat”: Rəcəizadə Əkrəmin əsəri. 9

“Tənin”: İstanbulda nəşr edilən qəzet. 338, 463, 465, 477

Tənziyat fərmanı: bax. Gülxanə xəttihümayunu.

“Tərəqqi”: 8 iyun 1908 – 6 oktyabr 1909 tarixləri arasında Bakıda Azərbaycan dilində nəşr edilən qəzet. “İrşad” qəzetinin davamı olan “Tərəqqi” qəzetinin nəşiri və redaktoru Əhməd bəy Ağaoğlu idi. 158, 174

Təsərrüf Kəssası: bax. Əmanət Kəssası.

Təzəpir: Bakıda küçə; indiki Mirzə Fətəli küçəsi. 299, 369

Təzəpir məscidi (Bakı) 369

Tibbiyyə məktəbi (İstanbul) 10, 72

Ticarət Müfəttişliyi (Bakı) 516

Ticarət və Sənaye İttifaqı (Bakı) 40, 275, 419, 500

Ticarət və Sənaye naziri (Azərbaycan Cümhuriyyəti) 47, 81, 276, 297

Ticarət və Sənaye Nazirliyi (Azərbaycan Cümhuriyyəti) 46, 47, 64, 146, 187, 275, 369, 385, 451, 509, 515

Tiflis (şəhər) 12, 13, 29, 50, 52, 58, 100, 103, 113, 117, 124, 125, 149, 167, 168, 169, 174, 180, 181, 189, 197, 198, 199, 200, 201, 214, 219, 223, 224, 225, 226, 231, 233, 241, 247, 248, 274, 290, 301, 302, 325, 328, 341, 351, 355, 362, 363, 364, 385, 386, 405, 408, 417, 421, 422, 429, 431, 463, 473, 490, 510, 514

Tiflis Bələdiyyəsi 224, 363

Tiflis fəhlə və əsgər Deputatları Soveti; Tiflis saldat və fəhlə Şurası 117, 130, 405

Tiflis general-qubernatoru 362, 363, 368

Tiflis Konfransı 52, 189, 302, 328

Tiflis quberniyası 418, 419, 500

Tiflis Politexnikumu 363

Tiqranyan, Sirakan Tatesoviç (1875-1947): Ermənistanın siyasi xadimi. Daşnaksutyun partiyasının üzvü. Rusiya imperiyası II Dövlət Dumasının deputatı olmuşdur. 1918-ci ilin noyabrından 1919-

cu ilin aprelinə qədər Ermənistan Respublikasının Xarici İşlər naziri vəzifəsini tutmuşdur. Sonrakı dövrdə Maarif naziri, Maarif və Mədəniyyət naziri olmuşdur. 1938-ci ildə həbs edilmiş, sürgündə ölmüşdür. 214

Timsk: Rusiyanın Kursk vilayətində rayon; inzibati mərkəzi Tim qəsəbəsidir. 299

Tirelster 332

Tirol [Tirol]: Avstriyanın qərbində federal ərazi; tarixi Tirol torpaqlarının Avstriya hissəsi. Tirol 1805-ci ildə Bavariyaya birləşdirilmiş, qısa müddət sonra yenə Avstriyanın idarəsi altına keçmişdir. 178, 222, 236

Tirpitz, Alfred fon [Alfred von Tirpitz; 1849-1930]: Almaniyanın hərbi xadimi; Almaniya və Avstriya-Macaristanın hərbi donanmalarında ən ali rütbə olan gənc admiral rütbəsini daşımışdır. 1897-1916-cı illərdə Almaniyanın Hərbi Donanma naziri olmuşdur. 1917-ci ildə Alman Ana Vətən Partiyasının [Deutsche Vaterlandspartei] rəhbəri olmuş, daha sonra Alman Milli Xalq Partiyasına [DNVP: Deutschnationale Volkspartei] qoşulmuşdur. 420

Tisa, İştvan [Istvan Tisza] (1861-1918): Macaristanın dövlət xadimi. 1903-1905 və 1913-1917-ci illərdə Baş Nazir olmuşdur. Sui-qəsd nəticəsində öldürülmüşdür. 116, 117, 136

Toblax [Toblach]: İtaliyanın şimal-şərqində dağ. 446

Tofiq Fikrət 10, 11, 52, 54, 346, 403, 404, 412, 529

Tokio 60

Tolstoy, Lev 11, 342

Tomas, Albert [Albert Thomas; 1878-1932]: Fransanın siyasi xadimi, sosialist. 1916-cı ildə Fransanın Silahlanma naziri

təyin edilmişdi. 503

Tomson, Vilyam Montqomeri [William Montgomerie Thomson; 1877-1963]: Britaniya generalı. Bakının general-qubernatoru olmuşdur. 266, 267, 305, 326, 329, 333, 334, 335, 348, 405, 407, 408, 432, 440, 441, 448, 450, 482, 488, 508, 522, 533

Topçubaşov, Əlimərdan bəy (1863-1934): Azərbaycanın siyasi xadimi; Azərbaycan Cümhuriyyətinin banilərindən biri. Tiflisdə anadan olmuş, Peterburq Universitetinin Hüquq fakültəsini bitirmişdir. Rusiya müsəlmanlarının təşkilatlanmasında və siyasi həyatında müstəsna xidmətləri olmuşdur. Rusiya Dövlət Dumasının üzvü, Dumada Müsəlman fraksiyasının sədri, “Kaspi” qəzetinin redaktoru olmuşdur. Azərbaycan Cümhuriyyəti Parlamentinin sədri, Azərbaycan Hökumətində portfelsiz nazir və Xarici İşlər naziri vəzifələrini tutmuş, Azərbaycan Cümhuriyyətinin Fövqəladə elçisi və səlahiyyətli naziri kimi İstanbula ezam edilmişdir. Paris Sülh konfransına göndərilən Azərbaycan nümayəndə heyətinin sədri idi. Cümhuriyyətin süqutundan sonra mühacirətdə qalmış, siyasi fəaliyyətini davam etdirmişdir. Parisdə vəfat etmişdir. 282, 436

Topqarı (İstanbul) 143

Topuridze: Bakıda fəaliyyət göstərmiş həkim. 17

Torqovı: bax. Tarqovı.

“Tormış”: 1913-1918-ci illərdə Ufa şəhərində nəşr edilmiş tatar qəzeti. 464

Toros tunelləri: bax. Tavr tunelləri.

Toydəmir: bax. Cəmil Cahid bəy.

Trablus: bax. Trablusqərb.

Trablusqərb (yaxud Trablus): Aralıq dənizi sahilində liman şəhəri, Livianın

- paytaxtı. 349, 366
 Trabzon 271
 Tramvaynı: Bakıda küçə; indiki Kövkəb Səfərəliyeva küçəsi. 127
 Transilvaniya 525
 “Trans-Okean” xəbər agentliyi [Trans-Ocean News Service]: Almaniyanın xəbər agentliyi idi. Əsası 1914-cü ildə qoyulan agentliyin mərkəzi Berlində yerləşirdi. 1945-ci ilin mayında, Almaniyanın İkinci Dünya müharibəsində təslim olmasından sonra agentlik bağlanmışdır. 165
 “Tribuna”: qəzet. 463
 Triest [Trieste]: İtaliyanın şimal-şərqində şəhər. 178, 244, 296
 Triqorni: Mərkəzi Avropada dağ zirvəsi. 446
 Tripoli: bax. Trablusqərb.
 Trivansa: Mərkəzi Avropada yer. 446
 Troitsk: Rusiyanın Çelyabinsk vilayətində şəhər. 465
 Trotski, Lev Davidoviç (1879-1930): Rus inqilabçı, dövlət xadimi. Petroqrad Fəhlə və Əsgər Deputatları Soveti icraiyyə komitəsinin sədri, Sovet Rusiyasının Xarici İşlər naziri, Rusiya və SSRİ-nin Hərbi İnqilab Sovetinin sədri və Hərbi Komissarı olmuşdur. 83, 168, 356, 441, 448, 463
 Trubeyski keçidi (yaxud Trubni keçidi): Bakıda küçə; indiki Süleyman Rəhim oğlu Əhmədov küçəsi (Xətai rayonu). 147
 Trulstra, Piter Yelles [Pieter Jelles Troelstra; 1860-1930]: Niderlandın siyasi xadimi; sosial-demokrat. 1918-ci ilin noyabrında Rotterdam şəhərində təşkil edilən mitinqdə, xalqı sosialist inqilabına çağırmış, lakin bu addımı digər sosial-demokratlar tərəfindən dəstəklənməmişdir. 444
 Tsalka: Gürcüstanın cənubunda şəhər. 199, 200, 225, 386
 Tsarskoye selo 466
 Tsater: Ermənistanın Lori vilayətində kənd. 13
 Tsentralnı küçəsi: Binəqədidə küçə; bax. Mərkəzi küçə.
 Tsereteli: bax. Sereteli.
 Tserkovnı: Bakıda küçə; indiki Vidadi küçəsi.
 Tsimmerman, Lev Ernestoviç: Bakıda notarius olmuşdur. 215
 Tsiskaridze: Gürcü sosial-demokratlarından. 387
 Tsuqmayer: bax. Zuqmayer.
 Tsulukidze, Varden (1865-1923): Rusiyanın və Gürcüstanın hərbi xadimi. Birinci Dünya müharibəsində iştirak etmiş, 1916-cı ildə general-mayor rütbəsi almışdır. 1918-ci ildən Gürcüstan Demokratik Respublikasının ordusunda xidmət etmişdir. Gürcüstanın sovetləşməsindən sonra həbs edilərək güllələnmişdir. 13, 168
 Tula: Rusiyada şəhər. 486
 Tulus: Zəngəzur mahalının kəndi; bax. Dulus.
 Tuna: bax. Dunay.
 Turan 58, 76, 157, 250, 252, 253, 315
 “Turan” mətbəəsi 279
 Turayevo: Rusiyada kənd; Tatarıstanın Mendeleyevsk rayonu ərazisindədir. 371
 Turgenyev 10, 389
 Turne [Tournai]: Belçikanın şimal-qərbində şəhər. 243
 Türk, türklər, türklük, türkçülük 1, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 17, 20, 23, 26, 27, 28, 31, 34, 45, 52, 53, 54, 55, 58, 60, 67, 71, 72, 75, 76, 77, 82, 86, 89, 91, 93, 96, 97, 98, 101, 108, 111, 112, 114, 118, 119, 120, 121, 122, 127, 130, 133, 134, 142, 144, 145, 147, 148, 152, 153, 157, 159, 160, 163, 175, 184, 187, 188, 190, 192, 194, 195, 197, 199, 204, 205, 206, 208, 211, 219, 223, 224, 229, 230, 231, 236, 250,

252, 257, 261, 263, 264, 279, 280, 282, 285, 291, 293, 294, 303, 305, 315, 316, 320, 325, 328, 337, 346, 347, 349, 355, 359, 360, 367, 369, 374, 381, 382, 383, 388, 391, 399, 400, 401, 404, 405, 412, 415, 418, 423, 424, 433, 437, 453, 459, 464, 465, 466, 467, 472, 473, 477, 479, 488, 489, 499, 511, 512, 521, 522, 523, 530, 537

Türk-Azərbaycan Ordusu, Türk-Azərbaycan Orduları 101

Türk dili, türkcə 1, 10, 18, 19, 23, 37, 40, 45, 53, 57, 68, 73, 82, 85, 101, 106, 113, 118, 120, 130, 142, 143, 144, 149, 150, 185, 191, 204, 214, 229, 236, 241, 257, 258, 264, 275, 285, 318, 321, 375, 425, 437, 454, 471, 476, 491, 492, 517, 521, 538

Türk Ocağı cəmiyyəti (Azərbaycan) 96, 97, 98, 99, 129, 171, 187, 215, 235, 249, 261, 263, 315, 319, 432, 473, 489, 537, 538

Türk Ocağı cəmiyyəti (Türkiyə) 53, 96, 97, 108, 399

Türk Ordusu; Türkiyə Komandanlığı (yaxud Baş Komandanlıq; Mərkəz Komandanlığı); Türk əsgəri (ayrıca bax: Qafqaz İslam Ordusu) 17, 59, 112, 121, 188, 233, 248, 249, 251, 253, 266, 270, 274, 308, 316, 335, 337, 348, 349, 366, 367, 383, 420, 448, 453, 473, 492, 514, 517

“Türk yurdu”: İlk dəfə 1911-ci ildə İstanbulda nəşr edilməyə başlayan jurnal. Qayəsi “Türklüyə xidmət etmək və faydalı olmaq” şəklində ifadə edilən jurnalın birinci yayım dövrü 1918-ci ilə qədər davam etmişdir. İkinci yayım dövründə (1923-1931) jurnal Ankarada nəşr edilmişdir. “Türk yurdu” jurnalında dövrün bir çox qabaqcıl ziyalisinin, o cümlədən Ziya Gökalp, İsmayıl Qasıralı, Yusif Akçuralı,

Əhməd Ağaoğlu, Məhməd Əmin Yurdaqul, Fuad Köprülü və başqalarının imzalarına rastlanır. Daha sonra bir neçə dəfə açılıb-bağlanan jurnal, 1987-ci ildən etibarən fasiləsiz yayımlanmaya davam etməkdədir. 53, 404, 529

Türkan: Bakının ətraf kəndlərindən. 491

Türkiyə 9, 11, 12, 13, 21, 27, 70, 72, 73, 77, 78, 83, 91, 92, 93, 94, 95, 100, 104, 108, 117, 118, 119, 120, 121, 137, 156, 157, 160, 161, 162, 163, 169, 174, 200, 201, 213, 214, 224, 225, 226, 230, 231, 233, 235, 247, 249, 250, 251, 252, 266, 267, 269, 274, 280, 282, 288, 305, 306, 310, 315, 316, 317, 335, 347, 348, 349, 350, 366, 367, 375, 377, 378, 381, 382, 383, 388, 398, 399, 400, 403, 412, 423, 424, 440, 441, 448, 453, 463, 467, 477, 482, 504, 529, 530, 531, 532

Türkiyə Hökuməti; Osmanlı Hökuməti 93, 94, 137, 161, 162, 225, 226, 230, 256, 257, 317, 347, 349, 350, 386, 420

Türkiyə Komandanlığı: bax. Türk Ordusu

Türkiyə Parlamenti: bax. Məclisi-Məbusan (Türkiyə)

Türkiyə-Rusiya müharibəsi (1877-1878) 367

“Türkiyədə səfərbərlik”: sinema filmi. 280

Türkmən, türkmənlər 190

Türkmənbaşı (şəhər): bax. Krasnovodsk.

Türküstan 75, 84, 86, 103, 128, 131, 190, 191, 192, 195, 252, 315, 320, 453, 461, 464, 465

Türüq və Məabir Nəzarəti: bax. Nəqliyyat və Rabitə Nazirliyi.

Tyumenovka: Rusiyada kənd; indiki Reçnoye kəndi; Astraxan vilayəti Xarabalinsk rayonu ərazisindədir. 371

Ucar 23, 36, 42

Ufa: Rusiyada şəhər; müasir dövrdə Başqırdıstan Respublikasının paytaxtı. 122, 137, 203, 320, 321, 324, 356, 357, 371, 427, 464, 465

Ufa Direktoriyası: bax. Ümumrusiya Müvəqqəti Hökuməti.

Ufa Dövlət Şurası: bax. Ufa Dövlət Yığıncağı.

Ufa Dövlət Yığıncağı (yahud Ufa Dövlət Şurası): Rusiyada antibolşevik qüvvələrin ən geniş təmsil olunduğu yığıncaq. 8-23 sentyabr 1918-ci ildə Ufa şəhərində baş tutmuşdur. 122

Ufa Hökuməti: 122, 203, 357, 408, 427, 452, 453, 454, 481, 507, 516, 524

Uğurlu əfəndi: Bakıda çörəkbişirmə müəssisələrinə nəzarət etmişdir. 39

Ukrayna 56, 101, 103, 104, 108, 130, 142, 149, 152, 164, 168, 203, 257, 292, 293, 295, 313, 314, 339, 353, 372, 394, 395, 405, 411, 477, 507, 526

Ukrayna Hökuməti 353, 507

Ukrayna Teleqraf Agentliyi 142, 230, 246

Ukraynalı, ukraynalılar 84, 164, 221, 268

Umanski: Bakı Müvəqqəti İcraiyyə Komitəsinin üzvü. 384

Ural 320

Uralski: Rusiyada şəhərli qəsəbə; Sverdlovsk vilayəti ərazisindədir. 371

Uratadze, Qriqori İllarionoviç (1878-1959): Gürcüstanın siyasi xadimi. Gürcüstan Təsisçilər Məclisinin üzvü, Gürcüstan Rusiyadakı səfiri olmuşdur. 1922-ci ildən mühacirətdə yaşamışdır. 386

Uruşadze: Tiflisdə polis müdürü olmuşdur. 490

Ussuriya dəmiryolu xətti: Rusiyada dəmiryolu xətti; Transsibir magistralının bir hissəsi idi. 462

Usti nad Labem [Ústí nad Labem]: bax. Aussiq.

Ustinov 352

Uzunada limanı: Xəzər dənizinin şərq sahilində, Uzunada buxtasında liman və dəmiryol stansiyası. 1885-ci ildə qurulmuşdur. Daha böyük gəmilərin qəbul edilməsi ehtiyacı hasil olduğundan liman, XIX əsrin axırında yaxınlıqdakı Krasnovodsk (indiki Türkmənbaşı) şəhərinə köçürülmüşdür. 75, 86

Uzunada buxtası: Xəzər dənizinin şərq sahilində buxta. Uzunada limanı və dəmiryol stansiyası bu buxtada yerləşmişdir. 86

Üçüncü Qızlar gimnaziyası (Bakı) 2, 177, 437

Üçüncü Oğlanlar gimnaziyası (Bakı) 113

Üçüncü Ordu (Türkiyə) 225

Ümumqafqaziya Müsəlmanları Qurultayı 416

Ümumrusiya fəhlə, kəndli, əsgər və kazak deputatları Soveti Qurultayı [Все-российский съезд советов рабочих, крестьянских, красноармейских и казачьих депутатов]: 1917-1938-ci illərdə Sovet Rusiyasının ali dövlət orqanı. Daha sonra RSFSR Ali Soveti bu qurumun yerini tutmuşdur. 197, 198, 216, 398, 412

Ümumrusiya Fövqəladə Heyəti: bax. Ümumrusiya Əksinqilab və Sabotajla Mübarizə Fövqəladə Komissiyası.

Ümumrusiya Mərkəzi İcraiyyə Komitəsi [ВЦИК: Всероссийский центральный исполнительный комитет]: 1917-19138-ci illərdə Sovet Rusiyasının ali hökumət qurumu. Qanunverici, idarəetmə və nəzarət funksiyalarını öz əlində toplamışdı. 398, 412

Ümumrusiya Müvəqqəti Hökuməti (yahud Ufa Direktoriyası; Omsk

Direktoriyası): Rusiyada ali hakimiyyət orqanı. 23 sentyabr 1918-ci ildə Ufa Dövlət Yığıncağında təşkil olunmuş, 18 noyabr 1918-ci ildə baş tutan Omsk çevrilişiyə ləğv edilmişdir. 320, 321, 507

Ümumrusiya Sovetlər Qurultayı [Все-российский съезд Советов]: bax: Ümumrusiya fəhlə, kəndli, əsgər və kazak deputatları Soveti Qurultayı.

Ümumrusiya Təsisçilər Məclisi (yaxud Ümumrusiya Məclisi-Müəssisəsi) 329, 354, 356, 417, 419, 454, 499, 524, 536

Ümumrusiya Vəkillər Şurası: bax. Ümumrusiya fəhlə, kəndli, əsgər və kazak deputatları Soveti Qurultayı.

Ünaydın, Ruşən Əşrəf: bax. Ruşən Əşrəf.

Üsküdar 142

Üzüm (şəhər): bax. İzyum.

“V.”: qəzet; bax. “Forverts” [Vorwärts].

“V. N. N.”: qəzet. 105

“V. P.”: qəzet 60

Vağudi: Zəngəzur mahalının kəndi olmuşdur. İndiki Ermənistan Respublikasının Sisyan rayonu ərazisində yerləşmişdir. 183

Vağzalın (yaxud Vakzalın): Bakıda küçə; indiki Puşkin küçəsi.

Vahidov, Mollanur: bax. Vaxitov, Mollanur.

Vaxitov, Mollanur (yaxud Mollanur Vahidov; 1885-1918): Tatar inqilabçısı, ic-timai-siyasi xadim. Marksist dərnəklərinə üzv olmuş, Kazanda Müsəlman Sosialist Komitəsini qurmuş və ona rəhbərlik etmişdir. Rusiyanın müsəlman əhalisini təşkilatlandırmaq məqsədi ilə Sovet Rusiyasında Millətlər Komissarlığı nəzdində Mərkəzi Müsəlman Komissarlığının ilk sədri olmuşdur. 464

“Vakit”: 1906-1918-ci illərdə Orenburqda nəşr edilmiş tatar qəzeti. 464

Vaqif, Molla Pənah 54

Valday: Rusiyanın Novqorod vilayətində, Valday gölünün sahilində şəhər. 372

Valuy: Rusiyada kənd; Belqorod vilayətinin Krasnoqvardeysk rayonu ərazisindədir. 371

Van: Türkiyənin cənub-şərq vilayətlərindən. 271, 367

Vardar (Vardar): Makedoniya və Yunanıstan ərazisindən keçən çay. 105

Varşava: Polşanın paytaxtı. 18, 19, 55, 146, 353

Varşavski: Bakıda fəaliyyət göstərmiş həkim. 17

Vasilyev, Anisim: Bakıda qarət üstündə cərimələnmişdir. 16

Vaşinqton: Amerika Birləşmiş Ştatlarının paytaxtı. 55, 164, 165, 171, 180, 332, 484, 502

Veber (general) 100, 117

Vekerle, Şandor [Sándor Wekerle; 1848-1921]: Macarıstanın dövlət xadimi. 1892-1895, 1906-1910 və 1917-1918-ci illərdə Macarıstan Krallığının Baş Naziri olmuşdur. 55

Velikorossiya: Rusiyanın nüvəsini təşkil edən qədim rus knyazlıqlarının ərazisini (Şimal-şərqi Rusiyanı) ifadə edən siyasi-coğrafi termin. 83, 481

Velikoruslar 149

Velsk: Rusiyanın Arxangelsk vilayətinin Velsk rayonunun inzibati mərkəzi olan şəhər. 461, 487

Venedik 69

Venetsiya [Veneto]: İtaliyanın şimal-şərqində vilayət, mərkəzi Venetsiya şəhəridir. 116

Verxnedneprovsk: Ukraynanın Dnepropetrovsk vilayətində şəhər. 103

Verxneudinsk: Rusiya Federasiyasının tərkibində Buryatiya Respublikasının

paytaxtı olan Ulan-Ude şəhərinin 1934-cü ilə qədərki adı. 462

Verxni-Naqornı: bax. Yuxarı Dağlıq.

Verstman, Yelena 126

Veterinq [Wetering]: Hollandiyada, Zuiderze körfəzi yaxınlığında qəsəbə. 501, 519

Veymar Təsisçilər Məclisi [yaxud Alman Milli Məclisi; Weimarer Nationalversammlung]: Almaniya 1918-ci ilin Noyabr inqilabından sonra 1919-cu ildə toplaşan, Veymar Respublikasını və yeni konstitusiyasını elan edən parlament. 412

Veymar Respublikası: Almaniya tarixində 1918-1933-cü illəri əhatə edən respublika dövrü. 332, 462, 477, 528

Veysov, İsmayıl Haqqı 393

“Vəhşi qadın”: sinema filmi. 280

Vəkilov, Əhməd ağa Mustafa ağa oğlu 112

Vəkilov, F. V.: mühəndis 255

Vəkilov, İbrahim bəy 31

Vəkilov, M.: Zaqafqaziya Konfransı nümayəndəsi. 182, 302

Vəkilov, Rəhim bəy (1898-1934): Azərbaycan Cümhuriyyətinin siyasi xadimi. Azərbaycan Milli Şurasının və Parlamentin üzvü olmuşdur. Sovet rejiminin təqibləri üzündən intihar etmişdir. 420, 500

“Vəqt”: İstanbulda 1917-ci ildən etibarən nəşr edilən qəzet; 1949-cu ildə bağlanmışdır. 142

Vəli Fətullah oğlu: Bakı sakini. 234

Vəlibəyova, S. 35

Vəliməhəmməd Allahverdi oğlu (Bakı sakini) 147

“Vətən” (“Vətən yaxud Silistrə”): Namiq Kamalın ilk dram əsəri. İlk dəfə 1873-cü ildə İstanbulda səhnəyə qoyulmuş, böyük əks-səda doğurmuş və müəllifinin sürgün edilməsinə səbəb

olmuşdur. 9, 235, 264, 282, 361, 385

Vəzirov, Miryusif (Çəmənzəminli) 56, 101

Vidadi, Molla Vəli 54

Viktor Emanuel III [Vittorio Emanuele III; 1869-1947]: 1900-1946-cı illərdə İtaliya kralı olmuşdur. 303

Viktoriya [Victoria]: Avstraliyanın cənub-şərqində ştat. 1851-ci ildə ayrıca koloniya olmuş, 1901-ci ildə Avstraliya İttifaqına daxil olmuşdur. 509

Vilhelm II (Wilhelm II, 1859-1941): Almaniya imperatoru, 1888-1918-ci illərdə hakimiyyətdə olmuşdur. 93, 115, 130, 167, 194, 242, 243, 260, 265, 267, 282, 330, 356, 394, 462, 483, 503

Vilhelm III: bax. Fridrix Vilhelm.

Vilhelmina Helena Paulina Mariya [Wilhelmina Helena Pauline Marie; 1880-1962]: 1890-1948-ci illərdə Niderland kraliçası olmuşdur. 411, 501

Vilhelmshafen [Wilhelmshaven]: Almaniyanın şimal-qərbində şəhər. 243, 265, 444

Vilhems: Alman mətbuatında müxbir olmuşdur. 136

Vilna: Vilnüs; Litvanın paytaxtı. İndiki Vilnüs şəhəri 1918-ci ilə qədər bu adı daşımışdır. Vilna 1795-ci ildə Rusiya İmperiyasının tərkibinə daxil olmuş, Birinci Dünya müharibəsi dövründə 1915-1918-ci illərdə Alma-niya ordularının nəzarətində qalmışdır. 1918-ci ildə Vilnada Litvanın müstəqillik aktı imzalanmışdır. 354, 502

Vilson, Vudro (Woodrow Wilson; 1856-1924): ABŞ-ın 28-ci prezidenti (1913-1921). I Dünya müharibəsinə son qoymaq üçün sülh müqaviləsi layihəsini (Wilson prinsiplərini) işləyib hazırlamışdır. 6, 50, 51, 55, 69, 70, 100, 105, 135, 152, 161, 164, 169, 179, 180, 202, 203, 222,

227, 268, 289, 312, 316, 327, 333, 351, 352, 372, 397, 424, 425, 426, 444, 482, 483, 486, 502, 522, 532

Vilson prinsipləri; Vilson maddələri. 6, 169, 288, 329, 511

Vinoqradoy: Ümumrusiya Müvəqqəti Hökumətinin üzvü. 320

Vinoqradova, Akasel 129

Vinterfeldt, Detlof fon [Detlof von Winterfeldt; 1867-1940]: Almaniyanın hərbi xadimi; general-mayor. Kompyen Atəşkəs Müqaviləsini imzalayanlardan biri olmuşdur. 222, 421

Viskovo [Viškovo]: Xorvatiyada, Adriatik dənizi sahilində yaşayış məntəqəsi. 446

Visla [Wisła]: Polşanın cənubunda şəhər. 504

Vişnyakov, Mixail 480

Vladıqafqaz: Rusiya Federasiyasının tərkibində, Şimalı Qafqazın mərkəzində şəhər. 83, 337, 361, 442, 514

Vladıqafqaz dəmiryolu 23, 24, 36, 81

Vodovoznı: Bakıda küçə; indiki Həsən Abdullayev küçəsi. 416, 474, 476, 493, 494

Volçansk: Rusiyanın Sverdlovsk vilayətinin şimalında şəhər. 371

Volçinski: Zabratda küçə. 215, 474, 493

Volf, Bernhard [Bernhard Wolff; 1811-1879]: Alman jurnalisti. 1848-ci ildə “National zeytung” [National-Zeitung] qəzetini və 1849-cu ildə bu qəzetin bazasında Volf Teleqraf Bürosunu [Wolffs Telegraphisches Bureau] qurmuşdur. 108

Volf agentliyi: bax. Volf Teleqraf Bürosu.

Volf Teleqraf Bürosu (yaxud Volf Agentliyi) [Wolffs Telegraphisches Bureau]: Alman jurnalisti Bernhard Volfun 1849-cu ildə təsis etdiyi xəbər agentliyi.

104, 108, 167

Volqa çayı: 55

Voloçisk: Ukraynanın qərbində şəhər. 295

Voloqda: Rusiyanın Avropa hissəsində vilayət və bu vilayətin inzibati mərkəzi olan eyniadlı şəhər. 299

Voloqodski, Pyotr Vasilyeviç (1863-1925): Rusiyanın ictimai-siyasi xadimi. 1918-ci ilin iyun-noyabr aylarında Müvəqqəti Sibir Hökumətinin sədri, 1918-ci ilin noyabrından 1919-cu ilin noyabrına qədər Rusiya Nazirlər Sovetinin sədri olmuşdur. 320

Volski, Vladimir Kazimiroviç (1877-1937): Rusiyanın siyasi xadimi. Moskva Universitetini bitirmişdir. Sosialist İnqilabçılar Partiyasının ən fəal üzvlərindən biri olmuşdur. Ufa Dövlət Yığıncağında iştirak etmişdir. 123

Voronej: Rusiyanın Voronej vilayətinin inzibati mərkəzi olan şəhər. 83, 355, 371, 448, 463

Voronej quberniyası 448

Vorontsovski: Bakıda küçə; bugünkü İslam Səfərlı küçəsi. 1, 20, 23, 40, 45, 63, 67, 85, 89, 107, 111, 129, 133, 151, 153, 173, 175, 193, 197, 214, 219, 235, 236, 237, 241, 258, 280, 259, 263, 280, 285, 305, 323, 325, 345, 347, 365, 369, 384, 387, 391, 410, 415, 434, 437, 459, 479, 495, 499, 518, 521

Voskresenski, Vasili Qriqoryeviç (1888-1951): Rusiyanın hərbi xadimi, Rusiya-Yaponiya və Birinci Dünya müharibələrinin iştirakçısı. Qafqaz cəbhəsində döyüşmüş, Rusiyanın İrana göndərdiyi korpusun tərkibinə daxil olmuşdur. 1918-ci ildə Bakıda Hərbi Dəniz Qüvvələri baş komissarı idi. Daha sonra Fransaya köçmüş, Rus balet truppasına rəhbərlik etmişdir. 145, 408

Votkinsk: Rusiyada şəhər; Udmur-tiyanın Votkinsk rayonunun inzibati mərkəzi. 371

Vrangel; Vrangelski: Bakıda küçə; indiki Əhməd Cavad küçəsi. 441

Vuyiç, Həmdi: XX əsrin əvvəllərində Sarayevo bələdiyyəsinin sədri olmuşdur. 506

Vyana 50, 55, 60, 69, 70, 100, 115, 116, 117, 136, 138, 178, 295, 462, 506

Vyatka: Rusiyada şəhər, indiki Kirov şəhəri. 83, 372

Yaxmatov, Vasili Aleksandroviç: Saratov vilayəti sakini; Bakıda həbs edilmişdir. 299

Yakimoviç, Pyotr 392

Yakovlevka: Rusiyada kənd; Orenburq vilayətinin Asekeyevsk rayonu ərazisindədir. 371

Yakuboviç: Bərdədə həkim olmuşdur. 369

Yaqub Qədri 54

Yaqublu: Zəngəzur mahalının kəndi olmuşdur. 183

Yaqubov: Azərbaycan Dəmiryolları İdarəsində yaradılan komissiyanın üzvü olmuşdur. 255

Yalama (dəmiryol stansiyası) 102, 125, 170, 451

Yalçın, Hüseyn Cahid: bax. Hüseyn Cahid Yalçın.

Yançinskaya, Yelena Mitrofanovna 113

Yankeloviç 257

Yanoşevski: aqronom. 299

Yapon, yaponiyalı 61, 105, 372, 388

Yaponiya 60, 93, 105, 198, 388, 397, 412, 462

Yaponiya Hökuməti 397

Yasinski, İeronim İeronimoviç (1850-1931): Rus yazıçı və tənqidçisi. 84, 87

Yassı [laşi]: Rumıniyanın şimal-şərqində şəhər. 525

Yauşevlər: Tatar zadəganları nəslidir. Kökü XVI əsrin ortalarına gedib çıxan Yauşevlər XIX əsrin axırlarında və XX əsrin əvvəllərində Troitsk, Çelyabinsk, Daşkənd və başqa yerlərdə xeyriyyəçiliklə məşğul olmuş, məscidlər və təhsil müəssisələri inşa etdirmişlər. Əmlakları bolşeviklər tərəfindən müsadirə edilən Yauşevlərin bir çox nümayəndəsi xarici ölkələrə mühacirət etmişdi. 465

Yavuz Sultan Səlim: bax. Səlim I.

Yay klubu: Bakıda, hal-hazırda Azərbaycan Dövlət Filarmoniyasının yerləşdiyi bina. 205

Yazıqsız, Nəcib Asim: bax. Nəcib Asim. Yeddisu 320

“Yedinaya Rossiya”: Bakı Rus Milli Şurasının gündəlik qəzeti. 1918-1919-cu illərdə Bakıda nəşr olunmuşdur. 514

“Yedinstvo”: Rusiyada 1914-1918-ci illərdə fəaliyyətdə olmuş sosial-demokrat təşkilatı. Georgi Plexanov tərəfindən yaradılmışdır. 320

Yefim Saratovets küçəsi (Bakı): bax. Kolyubakin küçəsi.

Yekaterinodar: Rusiyanın cənub-qərbində, Kuban çayının sahilində şəhər; indiki Krasnodar şəhəri 1920-ci ilə qədər Yekaterinodar adlanmışdır. 55, 203, 345

Yekaterinoslav 394

Yeşorov, Aleksandr 479

Yele 479

Yelenendorf: Azərbaycanda şəhər; indiki Göygöl şəhəri. 1819-cu ildə alman kolonistləri tərəfindən salınmışdır. 1938-ci ildən 2008-ci ilə qədər Xanlar adını daşımışdır. 96

“Yelets”: Sentrokaspi Diktaturası donanmasına məxsus gəmi. 38

Yeletsk: Rusiyada şəhər; Lipetsk vilayəti Yeletsk rayonunun inzibati mərkəzi. 371

Yelizavetqrad: Ukraynanın mərkəzi hissəsində şəhər; Kirovoqrad vilayətinin inzibati mərkəzi. 1924-cü ilə qədər Yelizavetqrad adlanan şəhərin adı bir neçə dəfə dəyişdirilmişdir və hal-hazırda Kropivnitski adını daşıyır. 295

Yelizavetpol: bax. Gəncə.

Yelşanka: Rusiyada kənd; Samara vilayətinin Sergiyevsk rayonu ərazisindədir. 371

Yeni Bayəzid: Müasir dövrdə Ermənistan ərazisində, Göyçə gölünün qərbində şəhər. XIX əsrin ortalarına qədər Kəvər adlanan yaşayış məntəqəsi daha sonra Novo-Bayəzid və Nor-Bayəzid adlanmış, 1959-cu ildə Kamo, 1995-ci ildə isə Qavar adını almışdır. 188, 189

“Yeni gün”: İlk nömrəsi 2 sentyabr 1918-ci ildə nəşr edilən qəzet. Qurucusu Yunis Nadi idi. 1924-cü ildə bağlanmışdır. 71, 72

“Yeni məcmuə”: İstanbulda Ziya Gökalpın rəhbərliyi ilə nəşr edilən həftəlik bədii, ədəbi və ictimai jurnal. “İttihad və Tərəqqi” cəmiyyətinin maddi dəstəyi ilə nəşr edilən jurnalın 12 iyul 1917 – 26 oktyabr 1918 tarixləri arasında cəmi 66 nömrəsi çapdan çıxmışdır. Türkçülük və millətçilik ideologiyasını əsas tutmuşdur. 54, 404, 529

Yeni Mərgilan: bax. Fərqanə (şəhər).

Yenisey 320

Yermakov: Sentrokaspi Diktaturasının üzvü. 384

Yermakova, Mariya Frolovna: bax. Məğfurə xanım.

Yesiyev, Kambulat bəy: Qubada meşəbəyi işləmişdir. 26

Yeteç: Alp dağlarında yüksəklik. 446

Yevanqulov 452

Yevlax 23, 36, 514

Yevstratovka: Rusiyada kənd; Voronej

vilayətinin Rossoşansk rayonu ərazisindədir. 371

Yəhya Kamal 54

Yəhudi, yəhudilik 18, 19, 48, 55, 155, 164, 246, 277, 343, 418, 465, 502

Yəhudi Milli Şurası (Azərbaycan Cümhuriyyəti) 419, 500

Yəmən: 349

“Yıldız”: 1906-1918-ci illərdə Kazan şəhərində nəşr edilmiş tatar qəzeti. 464

Yuxarı Bulvar: Bakıda küçə; indiki Vaqif prospekti. 441

Yuxarı Dağlıq (yaxud Verxni-Naqornı): Bakıda küçə; indiki Abdulla Şaiq küçəsi.

Yuxarı Təzəpir: Bakıda küçə, indiki Nabat xanım Aşurbəyova küçəsi. 476, 494, 538

“Yujni raboçi”: qəzet. 168

Yuqoslav, yuqoslavlər 506

Yunan, yunanlar 12, 224, 316

Yunis: bax. Qaçaq Yunis.

“Yupiter”: gəmi. 384, 453

Yurçenko, İvan Fyodoroviç: Çerniqov vilayəti sakini; Bakıda həbs edilmişdir. 299

Yurdaqul, Məhməd Əmin: bax. Məhməd Əmin.

Yurdsevər, Əbdülvahab Məmmədzadə (yaxud Məhəmmədzadə; 1898-1976): publisist və siyasi xadim; Azərbaycan milli istiqlal hərəkatının fəal iştirakçısı. Siyasi və ədəbi fəaliyyətini mühacirətdə davam etdirmişdir. 375, 430, 511

Yurin, Vasili: Bakı sakini. 299

Yurina, Aleksandra: Bakı sakini. 299

Yusif Əbdürrəhman: aqronom; Azərbaycan Cümhuriyyəti Kənd Təsərrüfatı Nazirliyində işləmişdir. 221

Yusif İzzət paşa: Türkiyənin Dağlılar Respublikasındakı hərbi və diplo-matik nümayəndəsi. 154, 161, 256, 257, 258, 337

Yusif Ziya 54

Yusifbəyli, Nəsim bəy (1881-1920): Azərbaycanın dövlət xadimi, Azərbaycan Cümhuriyyətinin qurucularından biri. Odessa Universitetinin Hüquq fakültəsində təhsil almışdır. 1917-ci ildə Gəncədə Türk Ədəmi-Mərkəziyyət Partiyasını qurmuşdur. Zaqafqaziya Seyminin yaradılmasında yaxından iştirak etmiş, Zaqafqaziya Demokratik Federativ Respublikası Hökumətində Maarif naziri olmuşdur. Azərbaycan Cümhuriyyəti Hökumətində Maliyyə və Xalq Maarifi naziri, Xalq Maarifi və Dini Etiqad naziri, Daxili İşlər naziri və Baş Nazir vəzifələrini tutmuşdur. Cümhuriyyətin süqutundan sonra qətlə yetirilmişdir. 15, 24, 25, 31, 74, 94, 96, 113, 177, 220, 294, 329, 359, 437, 521

Yusifbəyov, Bahadır bəy: hüquqşünas, ədliyyə qurumlarında işləmiş-dir. 134

Yusifxanov, Həsənağa: Maliyyə Nazirliyinin dəftərxanasında işləmişdir. 392

Yusifov, Yusif: Bakı sakini. 107

Yusifzadə, Əli (1900-1937): Azərbaycanlı şair, publisist və mütəfəkkir. Şuşada doğulmuşdur. Cümhuriyyət Hökuməti tərəfindən xaricə təhsilə göndərilmişdir. 1937-ci ildə Sovet rejimi tərəfindən güllələnmişdir. 25, 271, 294

Zabaykal 462

Zabazadur: Zəngəzur mahalının kəndi olmuşdur. İndiki Ermənistan Respublikasının Sisyan rayonu ərazisində yerləşmişdir. 183

Zabrat 215, 474, 493

Zadonsk qəzası: Rusiya imperiyasının Voronej quberniyasının tərkibində qəza (uyezd). İnzibati mərkəzi Zadonsk şəhəri idi. 83

Zaqafqaziya 6, 8, 30, 51, 52, 118, 125, 181, 232, 233, 247, 248, 266, 302, 317, 349, 373, 397, 419, 427, 428, 509, 513

Zaqafqaziya dəmiryolu 441, 492, 517, 521

Zaqafqaziya Darülmüəllimini: bax. Qori Seminariyası.

Zaqafqaziya Demokratik Federativ Respublikası: Zaqafqaziyada 22 aprel – 26 may 1918-ci il tarixlərində mövcud olmuş federativ respublika. 247, 248

Zaqafqaziya Komissarlığı 198, 355, 397

Zaqafqaziya Konfransı: Qafqazdakı münaqişələri məsələləri sülh yoluyla həll etmək məqsədi ilə Azərbaycan, Gürcüstan, Ermənistan və Dağlılar Respublikası nümayəndələri arasında 1918-1919-cu illərdə keçirilən konfranslar. 103, 182, 231, 302

Zaqafqaziya Seymi 155, 231, 232, 233, 247, 248, 417, 419, 499

Zaqatala 5, 125, 130, 184, 204, 392, 418, 419, 480, 500

Zaqreb [Zagreb]: Xorvatiyanın paytaxtı və ən böyük şəhəri. 69, 70, 86, 105

Zalenski: Sentrokaspi Diktaturasının donanma komandirlərindən olmuşdur. 37

Zalsburq [Salzburg]: Avstriyanın qərbində şəhər. 221, 296

Zelenkeviç 454

Zenzinov: Ümumrusiya Müvəqqəti Hökumətinin üzvü. 320

Zeylidzon, D. L. (yaxud Zeylidson): Bakıda fəaliyyət göstərən diş həkimi. 19, 40, 63

Zeynallı, Hənəfi (1896-1937): Azərbaycanlı müəllim, yazıçı, tənqidçi və ədəbiyyatşünas. Bakıda anadan olmuşdur. İlk qələm təcrübələri Cümhuriyyətdən əvvəl çap edilmişdir. “Azərbaycan” qəzetində “M. Hənəfi”, “M. H.” imzaları Hənəfi Zeynallıya məxsusdur. Bolşevik işğalından sonra ədəbiyyatşünas kimi fəaliyyətini davam etdirmiş, xüsusilə Azərbaycan şifahi xalq ədəbiyyatını tədqiq

etmişdir. Eyni zamanda ictimai həyatda yaxından iştirak edən Zeynallı, represiya qurbanı olmuş, 1937-ci ildə Bakıda güllələnmişdir. 1957-ci ildə bəraət almışdır. 30, 42, 73, 86, 122, 131, 186, 195, 229, 238, 291, 303, 317, 324, 380, 383, 388, 400, 426, 435,

Zeynalov, Səməd 279

Zəhmət Nazirliyi: bax. Əmək Nazirliyi.

“Zəka”: bax. “İyirminci əsrdə zəka”.

Zəngəzur 183, 319, 419, 500

Ziğ 491

“Zinqer” tikiş maşını 41

Zinovyev, Qriqori Yevseyeviç (1883-1936): Rus inqilabçı, SSRİ-nin dövlət xadimi. Rusiya Kommunist Partiyası Mərkəzi Komitəsi Siyasi Bürosunun üzvü olmuşdur. 1934-cü ildə həbs edilmiş və 1936-cı ildə güllələnmişdir. 309, 454

Zinovyeva-Deyç 516

Ziraət naziri (Azərbaycan Cümhuriyyəti). 3, 26, 48, 134, 221, 370

Ziraət naziri (Gürcüstan) 103

Ziraət Nazirliyi (Azərbaycan Cümhuriyyəti). 2, 3, 20, 25, 47, 134, 179, 221, 236, 274, 370, 451

Ziraət və Əmlak naziri (Azərbaycan Cümhuriyyəti) 509

Ziraət və Əmlak Nazirliyi (Azərbaycan Cümhuriyyəti) 509

Zire, Yevgeni Fyodoroviç (1866-1930): Pribaltika almanlarının nəslin-dən olan Zire, tibb təhsilini yarımçıq qoyaraq Peterburq Universitetinin Şərqşünaslıq fakültəsini qurtarmışdır. Daha sonra bu sahədəki karyerasına son vermiş və maliyyə sahəsində işləməyə başlamışdır. Bakı Xəzinə Palatasının müdiri olmuşdur. 124

Ziya Paşa 9

Ziyadxanov, Adil xan (1877-1957): Azərbaycanın dövlət xadimi. Moskva Uni-

versitetinin Hüquq fakültəsini bitirmişdir. Cümhuriyyət dövründə Xarici İşlər nazirliyində işləmiş, Azərbaycanın İranda diplomatik nümayəndəsi təyin edilmişdir. Cümhuriyyətin süqutundan sonra bir müddət İranda, daha sonra Türkiyədə yaşamışdır. 112, 333, 334

Ziyadlı: Azərbaycanın Samux rayonu ərazisində kənd. 301

Zizikski, Əli bəy: Bakı qubernatorunun müavini olmuşdur. 369

Zola, Emil [Émile Zola; 1840-1902]: Fransız yazıçısı; naturalizmin görkəmli nümayəndəsi. 10

Zolf, Vilhelm [Wilhelm Solf; 1862-1936]: Almanıyanın diplomati və dövlət xadimi. 1911-1918-ci illərdə Müstəmləkələr naziri, 3 oktyabr – 13 dekabr 1918-ci ildə Xarici İşlər naziri olmuşdur. 310, 345, 496

Zoryan, Zori Navasardoviç (1885-1943): Gürcüstanın siyasi xadimi. Milliyətçə erməni idi. Daşnaksutyun partiyasının üzvü idi. 1917-1918-ci illərdə Axalsıx Şəhər İdarəsinin rəisi olmuşdur. Sovetləşmədən sonra Gürcüstanda yaşamışdır. 202

Zuiderze [Zuiderzee]: Hollandiyanın şimal-qərbində, Şimal dənizində körfəz. 501, 519

Zülfüqar: bax. Qaçaq Zülfüqar.

Zveniçorodsk qəzası: Kiev quberniyasının qəzası. Qəza mərkəzi indiki Ukraynanın Çerkassk vilayətinin Zveniçorodka şəhəri idi. 103

Korrektor: Azad Ağaoğlu
Kitab üzlüyü və tərtib: Fikrət Məlikov

Çapa imzalanmışdır: 22.09.2021
Formatı: Kağız formatı: 16x24.5
Üzlük formatı: 17x25.5
1/2. H/n həcmi: 26 c.v
Səhifə sayı : 600
Kağızın çəkisi: 120 qr
Ofset çap üsulu. Sifariş 2611. Tiraj: 300

Hazır materiallar əsasında

mətbəəsində çap edilmişdir.

Şamil Əzizbəyov 154
Bakı, Azərbaycan, AZ1010
+994 50 245 05 89
main_prestige@mail.ru
www.prestigegroup.az

ISBN 978-9952-37-639-5

9 789952 376395

AZƏRBAYCAN

QƏZƏTİ

1918-1920

Müasir Azərbaycan dövlətçiliyinin bünövrəsinin qoyulduğu Cümhuriyyət illərində (1918-1920) nəşr edilən “Azərbaycan” qəzeti mətbuat tariximizdə müstəsna rol oynamışdır. Qəzetin səhifələrində dərc olunan rəsmi məlumatlar, yerli və xarici xəbərlər, dövrün qabaqcıl ziyahlarının məqalələri tariximizin bu zəngin səhifəsini əks etdirmək baxımından əvəzsizdir.

“Azərbaycan” qəzetinin ilk sayı 15 sentyabr 1918-ci ildə Gəncədə işıq üzü görmüş, 5-ci nömrədən etibarən qəzet Bakıda nəşr edilmişdir. Qəzetin sonuncu – 443-cü nömrəsi 28 aprel 1920-ci ildə çıxmışdır. “Azərbaycan”ın redaktorları Ceyhun bəy Hacıbəyli, Şəfi bəy Rüstəmbəyli, Üzeyir bəy Hacıbəyli və Xəlil İbrahim olmuşlar.

Cümhuriyyət dövrünün canlı şahidi olan “Azərbaycan” qəzetinin tam külliyyatının ilk dəfə olaraq ərəb əlifbasından latın qrafikalı müasir Azərbaycan əlifbasına çevrilməsini və çoxcildlik nəşrini ADA Universiteti həyata keçirir.

II cild

(Noyabr 1918)

